“Bl-Evanġelju nissiltkom fi Kristu Ġesù”

(1 Kor 4,15)

Sussidju teoloġiku-liturġiku-pastorali għar-Randan

Djoċesi ta’ Għawdex
2008

KELMTEJN TA' QABEL

Il-Pjan Pastorali ta' din is-sena jistedinna "inkunu ħbieb tal-Vanġelu". Ir-Randan huwa żmien privileġġjat fejn il-Kelma mxandra ssir "stedina" għar-riflessjoni, "sfida" għall-konverżjoni, "dawl" fil-mixja tal-ħajja, "ikel" li jsaħħaħ il-pellegrin. Huwa wkoll iż-żmien tal-"katekumenat", kemm bħala żmien ta' tħejjija għall-magħmudija kif ukoll bħala żmien li niskopru mill-ġdid il-magħmudija.

Flimkien ma' l-enfasi fuq il-Kelma t'Alla, il-Knisja f'Għawdex qed issejħilna wkoll biex niskopru b'mod ġdid is-Sagrament tal-Magħmudija u nagħrfu aħjar "l-effetti" tiegħu fina. San Pawl jgħallimna li min inħasel bl-ilma tal-magħmudija sar ħolqien ġdid għax issa daħal darba għal dejjem fil-misteru ta' l-Għid tal-Mulej. Il-magħmudija mhix biss "il-bidu" tal-ħajja nisranija, imma l-ħajja dejjem ġdida ta' Kristu f'ħajjitna u tagħna fiH. L-istess vanġeli tal-Ħdud tar-Randan tas-Sena A (mit-3 sal-5 Ħadd) jesprimu l-mixja tal-katekumenu li kien jitħejja biex jirċievi l-magħmudija.

Kif kien qalilna l-Papa Ġwanni Pawlu II fl-ittra apostolika "Novo millennio ineunte" (n.31), il-magħmudija timplika l-qdusija tagħna, sejħa biex ngħixu l-Vanġelu bl-aktar mod profond, qawwa biex ma nkunux medjokri fil-ħajja tagħna bħala nsara, imma stedina biex "nitħabtu" ħa nsiru nixbħu lill-Missier:

> *"sinċe Baptism is a true entry into the holiness of God through inċorporation into Ċhrist and the indwelling of his Spirit, it would be a ċontradiċtion to settle for a life of medioċrity, marked by a minimalist ethiċ and a shallow religiosity. To ask ċateċhumens: "Do you wish to reċeive Baptism?" means at the same time to ask them: "Do you wish to beċome holy?" It means to set before them the radiċal nature of the Sermon on the Mount: "Be perfeċt as your heavenly Father is perfeċt" (Mt 5:48).*

It-titlu ta' dan is-sussidju – "Bl-Evanġelju nissiltkom fi Kristu Ġesù" – meħud mill-ewwel ittra ta' San Pawl lill-Korintin (1 Kor 4,15), irid jagħmel enfasi fuq:

i. Il-Kelma ta' Alla (l-Evanġelju): f'rabta mal-Pjan Pastorali, fejn għandna l-istedina biex insiru "ħbieb ta' l-Evanġelju";
ii. il-Magħmudija (l-azzjoni ta' tnissil fi Kristu – ħolqien ġdid): is-Sagrament li qed nippruvaw nirriflettu dwaru matul din is-sena;
iii. San Pawl: bi tħejjija għas-sena pawlina li se tinfetaħ f'Ġunju li ġej.

Anke l-mistoqsija li għamlulna l-Isqfijiet fil-Pastorali ta' dan ir-Randan – "Xi tridu? X'qegħdin tfittxu?" – nixtiequ ninterpretawha bħala sejħa biex aħna niskopju dejjem mill-ġdid u b'mod ġdid lil Dak li sejħilna mid-dlam għad-dawl tiegħu ta' l-għaġeb: esperjenza straordinarja ta' mħabba li bdejniha bil-ħasil bl-ilma tal-magħmudija.

L-ikona fil-faċċata tas-sussidju tirrappreżenta l-magħmudija ta' Kristu mill-Battista. Hija ikona Russa tas-seklu 18. Tiddeskrivi kemm il-mument ta' *kenosis* kif ukoll l-epifanija tal-Mulej. Fil-mument tal-magħmudija tiġi manifestata t-Trinità, kif ukoll in-natura umana u divina ta' Ġesù, veru Alla u veru bniedem. L-inżul ta' Ġesù fix-xmara Ġordan huwa ekun ta' l-inżul tiegħu fuq l-art fit-twelid, u prefigurazzjoni ta' l-*Anastasis*, jew l-inżul f'Art l-Imwiet wara l-mewt tiegħu. Id-dnub ta' Adam għalaq il-Ġenna; Kristu fetħu mill-ġdid. Figuri żgħar jirrappreżentaw il-Ġordan u l-Baħar, filwaqt li l-ħut fl-ilma jfissru l-insara mgħammdin

F'dan is-sussidju, għalhekk, qed nippruvaw nagħtu ftit aktar spazju għas-sagrament tal-magħmudija permezz ta' ċelebrazzjoni penitenzjali marbuta mal-vanġelu tal-5 Ħadd, u mal-mixja ta' tħejjija għal dawk li se jirċievu l-magħmudija fil-Velja ta' l-Għid jew fi żmien l-Għid.

Is-sussidju ta' dan ir-Randan irid jikkumplimenta s-sussidju li ġie ppreparat għaż-żewġ djoċesijiet għal dan ir-Randan.

1. IL-LITURĠIJA TAL-KELMA TAL-ĦDUD TAR-RANDAN – SENA A

	L-Ewwel Qari	It-Tieni Qari	Il-Vanġelu
1	Il-ħolqien ta' Adam u Eva, u d-dnub tan-nisel Ġen 2,7-9, 3,1-7	Fejn kotor id-dnub, kotrot fuq li kotrot il-grazzja Rum 5,12-19	Ġesù mġarrab fid-deżert Mt 4,1-11
2	Is-sejħa ta' Abraham, missier il-poplu t'Alla Ġen 12,1-4a	Alla jsejħilna u jdawwalna 2 Tim 1,8b-10	It-Trasfigurazzjoni Mt 17,1-9
3	In-nuqqas ta' ilma fid-deżert u t-tgergir kontra Alla Eż 17,3-7	L-imħabba msawba fina permezz ta' l-Ispirtu Rum 5,1-2.5-8	Ġesù għajn ta' ilma ħaj Ġw 4,5-42
4	David ikkonsagrat sultan 1 Sam 16,1b,6-7,10-13	In-nisrani jgħix fid-dawl ta' Kristu Ef 5,8-14	Il-fejqan ta' l-agħma mit-twelid Ġw 9,1-41
5	Inqiegħed ruħi fikom, u tieħdu l-ħajja Eż 37,12-14	In-nisrani mimli bl-Ispirtu t'Alla Ruma 8,8-11	L-Adultera: Mur, u la tidnibx iżjed Ġw 8,1-11

2. LECTIO DIVINA TAL-VANĠELI TAL-ĦDUD TAR-RANDAN TAS-SENA A

2.1. L-ewwel Ħadd tar-Randan (A) – *Mattew 4, 1-11*

Il-bniedem mhux bil-ħobż biss igħix,
imma b'kull kelma li toħroġ minn fomm Alla.

LECTIO

- **v.1 - Imbagħad Ġesù kien meħud mill-Ispirtu fid-deżert**

Ġesù jmur fid-deżert mhux minn rajh, iżda huwa l-Ispirtu li "jitfgħu", "idawwru" 'l hemm. Dan it-trasferiment jixbaħ lil dak ta' Israel meta *Alla dawwar il-poplu għat-triq fid-deżert lejn Baħar il-Qasab* (Eż 13, 18). Jekk dan il-qaddej infidil, meħud u mġarrab fid-deżert ħareġ tellief, issa l-Ispirtu qed jieħu l-Qaddej 'fidil' ta' Yahweh biex jitqabad u jirbaħ lix-xitan f'daru stess. Id-deżert huwa fl-istess waqt kemm il-post tat-tiġrib kif ukoll il-post tal-laqgħa m'Alla: *Għalhekk, araw, jiena se niġbidha, neħodha fid-deżert u lil qalbha nkellem (Ħo*s 2, 16).

- **v.1 - biex jiġġarrab mix-xitan.**

Ġesù jinsab fil-bidu tal-missjoni salvifika tiegħu, għadu frisk mill-ġrajja teofanika tal-magħmudija, u bħala l-Qaddej ta' Yahweh u l-Iben veru t'Alla jiġi mġarrab, għaliex din hi l-kundizzjoni miktuba: *Ibni, jekk tiġi biex taqdi lill-Mulej ħejji ruħek għat-tiġrib* (Sir 2, 1).

- **v.2 - U wara li sam erbgħin jum u erbgħin lejl**

Dan iż-żmien ifakkar fl-erbgħin sena ġiri t'Israel fid-deżert, *sena għal kull jum li domtu titkixxfu l-art* (Nm 14, 33-34); f'Mosè meta *daħal fis-sħaba u tala' fuq il-muntanja u baqa' fuq il-muntanja erbgħin jum u erbgħin lejl* (Eż 24, 18); f'Elija maħrub fid-deżert li wara li stejqer bl-ikel ipprovdut minn Alla, *baqa' miexi għal erbgħin jum u erbgħin lejl sa ma wasal Ħoreb, il-muntanja t'Alla* (1Slat 19,8) u fix-xandira għall-indiema ta' Ġona lin-Ninwiti: *"Erbgħin jum ieħor u Ninwè ssir ħerba"* (Ġon 2, 4).

- **v.2 - fl-aħħar ħadu l-ġuħ**

Meta jkun bil-ġuħ, 'il-bniedem il-qadim' jitmantna bit-tgergir: *"Mhux li mitna b'id il-Mulej fl-art ta' l-Eġittu, meta konna ħdejn il-borom tal-laħam u konna nieklu ħobż bix-xaba'! Ħriġtuna f'dan id-deżert biex toqtlu bil-ġuħ din il-ġemgħa kollha!"* (Eż 16, 3), waqt li l-bniedem il-ġdid jitrażżan (ara Gal 5, 16-26) u jitmantna bil-fiduċja f'Alla li *ma jħallix il-ġust bil-ġuħ, iżda jġib fix-xejn ix-xewqa tal-ħżiena* (Prov 10, 3), għaliex il-ġuħ m'għandux saħħa joqtol il-vera mħabba: *Min ser jifridna mill-imħabba ta' Kristu?...Il-ġuħ?* (Rum 8, 35).

- **v.3 - U resaq it-tentatur**

It-tentatur mhuwiex magħruf, moħbi, imlibbes qoxra bħas-*serp tal-qedem, li hu d-demonju u xitan* (Apok 20, 2) għaliex huwa *l-aktar wieħed li jilħaqlu fost l-annimali selvaġġi kollha li kien għamel il-Mulej Alla* (Ġen 3, 1). Il-pjan ta' tiġrib isir mhux fil-bidu ta' l-erbgħin jum iżda fi tmiemhom, meta l-ġisem kollu huwa għajjien ħafna.

- **v.3 - u qallu: " Jekk inti l-Iben ta' Alla, ordna li dan il-ġebel isir ħobż."**

It-tiġrib tat-tentatur huwa dejjem immirat li jissodisfa xi bżonn fil-bniedem. Fl-Eden, is-serp, permezz ta' gidba daħħal dubju fl-ewlenin ġenituri dwar l-imħabba u l-ġustizzja t'Alla (ara Ġen 3, 1-8); issa għal darbtejn jisfida l-verità mħabbra mil-leħen tal-Missier fil-Ġordan: *Dan hu Ibni l-għażiż, fih sibt il-għaxqa tiegħi* (Mt 3, 17); u jattakka l-mod ta' kif kellu jkun il-Qaddej tal-Mulej, il-Messija: *qasba mġelġla ma jiksirhiex, musbieħ inemnem ma jitfiħx, ma jegħjiex, ma jitfarrakx, sakemm ma jwaqqafx il-ġustizzja fuq l-art u l-gżejjer imbiegħda jistennew il-liġi tiegħu* (Is 42, 3-4).

- **v.4 - Imma wieġeb u qal:**

Jekk it-tiġrib ta' Ġesù ġej minn barra, mix-xitan, il-ġuħ huwa bżonn li ġej minn ġewwa. Ġesù bejn il-passjoni li qed iġarrab f'ġismu kollu, bejn it-tnassis tax-xitan li qed jistiednu biex jabbuża mill-qawwa tiegħu ta' Iben favur tiegħu stess u l-bżonn ta' l-ispirtu, jagħżel li jilbes l-armatura ta' Alla u jkisser l-ingann permezz tax-*xabla ta' l-Ispirtu li hi l-Kelma ta' Alla* (ara Ef 6, 12. 17).

- **v.4 - "Hu miktub: Mhux bil-ħobż biss jgħix il-bniedem, imma b'kull kelma li toħroġ minn fomm Alla."**

Il-fedeltà għar-rieda t'Alla, l-art imwiegħda (il-glorja) u l-provvidenza huma elementi komuni fit-tiġrib tal-poplu t'Israel u anke ta' Ġesù: *Qis li tħares u tagħmel kull kmandament li jien qiegħed nagħtik illum, sabiex tgħix u toktor, u tidħol u tieħu l-art f'idejk, l-art li l-Mulej ħalef lill-missirijietek. Ftakar fil-mixja kollha li mexxiek il-Mulej, Alla tiegħek, matul dawn l-erbgħin sena fid-deżert, biex iċekknek u jġarrbek, ħalli jkun jaf x'għandek f'qalbek, jekk tridx toqgħod għall-kmandamenti tiegħu jew le. Huwa ċekknek, ried li tbati l-ġuħ, imbagħad temgħek il-manna, li la int u l-anqas missirijietek ma kontu qatt tafu biha, biex jurik li mhux bil-ħobż biss jgħix il-bniedem, imma b'dak kollu li joħroġ minn fomm il-Mulej, b'dan jgħix il-bniedem* (Dt 8, 1-3).

Il-glorja ta' Ġesù mhix f'li jordna lill-ġebel biex isir ħobż, iżda f'li l-ħobż isir ġismu: *Huma u jieklu, Ġesù ħa l-ħobż f'idejh, qal il-barka, qasmu, newlu lid-dixxiplu u qal: "Ħudu, kulu, dan hu ġismi"* (Mt 26, 26); biex hekk min jiekol ġismu jkollu s-saħħa kontra d-dnub u jirbaħ il-mewt: *Jiena hu l-ħobż tal-ħajja. Missirijietkom kielu l-manna fid-deżert, u mietu; dan hu l-ħobż nieżel mis-sema, biex min jiekol minnu ma jmutx. Jiena hu l-ħobż il-ħaj, li niżel mis-sema… U l-ħobż li jiena nagħti huwa ġismi, li jingħata għall-ħajja tad-dinja* (ara Ġw 6, 48-52). Ġesù huwa l-imġarrab li ħadd daqsu ma jista' jgħid: *Tħabtu mhux għall-ikel li jgħaddi, iżda għall-ikel li jibqa' għall-ħajja ta' dejjem* (Ġw 6, 27); għaliex huwa għex dan it-taħbit u ħareġ rebbieħ, Hu li qed jagħżel li jgħix skond il-qawwa t'Alla u mhux b'dik tad-dinja.

- **v.5 - Imbagħad ix-xitan ħadu miegħu fil-belt imqaddsa u qiegħdu fuq il-quċċata tat-tempju:**

Ix-xenarju jinbidel u miegħu tinbidel ukoll it-tattika fit-tiġrib. Jekk qabel it-tentatur kellu jirtira n-nasba tiegħu għaliex sab quddiemu x-xabla ta' l-Iskrittura, dan it-tieni tigrib huwa mibni propju fuq provokazzjoni qarrieqa meħuda mill-Iskrittura.

- **v.6 - u qallu: "Jekk int l-Iben ta' Alla, intefa' għal isfel. Għax hu miktub: 'Jordna l-anġli tiegħu għalik u jerfgħuk fuq idejhom biex ma taħbatx riġlek ma' xi ġebla."**

It-tentatur jinqeda bis-Salm 91, 11-12 biex jipprova jsewwes il-fiduċja sħiħa ta' bejn l-Iben u l-Missier. Dan it-tiġrib jerġa' jitfaċċa meta: *il-qassisin il-kbar bdew jiddieħku bih mal-kittieba u x-xjuħ u jgħidu: "Ħa jinżel issa minn fuq is-salib u nemmnu fih! Hu jafda f'Alla; ħa jeħilsu issa jekk iħobbu! Għax hu qal, 'Jien Bin Alla'"* (Mt 27, 41-43).

- **v.7 - Qallu Ġesù: "Hu miktub ukoll: La ġġarabx il-Mulej, Alla tiegħek."**

Hieni l-bniedem li jistabar fit-tiġrib, għax wara li jkun għeleb it-tiġrib, jaqla' l-kuruna tal-ħajja li l-Mulej wiegħed lil dawk li jħobbuh. Waqt li tkunu mġarrbin, araw li ħadd ma jgħid: "Alla qiegħed iġarrabni", għax Alla ma jistax jiġġarrab għall-ħażin u anqas m'hu se jġarrab lil ħadd. Għax kull bniedem imġarrab jinġibed u jitħajjar mill-passsjoni tiegħu stess. Imbagħad il-passjoni, meta tnissel, twelled id-dnub; u d-dnub meta jilħaq il-milja tiegħu, iġib il-mewt (Ġk 1, 12-15). Israel ma stabarx fid-deżert meta ħadu l-għatx, il-mewt tiegħu ma kienetx ikkawżata mill-għatx iżda mid-dnub tiegħu kontra Alla: *Mhux li kontu llum tisimgħu leħnu! "La twebbsux qalbkom bħal f'Meribah, bħal dak in-nhar f'Massah, fid-deżert, meta ġarrbuni u ttentawni missirijietkom, għalkemm raw dak li jien għamilt* (Salm 94, 7). Ħaseb f'qalbu bħall-iblah li jgħid: *M'hemmx Alla!"* (Salm 14, 1; 53, 1); *tlewmu u ġarrbu lill-Mulej meta qalu: "Il-Mulej fostna jew le?"* (Eż 16, 7). Wara l-patt tas-Sinaj, it-Tabernaklu sar għal Israel is-sinjal li Alla kien magħhom, kien preżenti. Issa fit-tempju, l-Emmanuel huwa mġarrab f'qalbu u jgħodd għalih is-Salm 42: *Bħalma għażżiela tixxennaq għan-nixxigħat ta' l-ilma, hekk tixxennaq ruħi għalik, Alla tiegħi. Ruħi għatxana għal Alla, għal Alla l-ħaj; meta niġi u nara wiċċ Alla? Id-dmugħ lejl u nhar kien l-ikel tiegħi, meta l-jum kollu kienu jgħiduli "Fejn hu Alla tiegħek?..."*

- **v.8 - Mill-ġdid**

It-tentatur huwa insistenti, għalhekk: *Kunu meqjusa u għassu. L-għadu tagħkom ix-xitan qisu ljun jgħajjat, idur u jfittex 'il min sa jibla'* (1Pt 5, 8).

- **v.8 - ix-xitan ħadu miegħu fuq muntanja għolja ħafna, urieh is-saltniet kollha tad-dinja bil-glorja tagħhom, u qallu:**

Ix-xenarju jinbidel għal darb'oħra u issa Ġesù merfugħ fil-għoli ħafna huwa mġarrab biex jikseb suċċess b'kundizzjoni. Dan l-irfiegħ huwa proposta alternattiva kontra l-irfiegħ l-ieħor li għandu jseħħ, jigifieri li: *kif Mosè refa' s-serp fid-deżert hekk jeħtieġ li jkun merfugħ Bin il-Bniedem, biex kull min jemmen fih ikollu l-ħajja ta' dejjem* (Ġw 3, 14).

- **v.9 - "Dawn kollha nagħtihomlok jekk tinxteħet tqimni."**

L-awtorità fuq is-saltniet hija verità kif hemm miktub, jiġifieri li: *ix-xitan wieġeb lill-Mulej u qallu: "Minn dawra mad-dinja, kont nitlajja 'l hawn u 'l hemm"* (Ġob 1, 7), jew hija gidba: *qiegħed jitkellem talli hu, għax dak giddieb u missier il-gideb* (Ġw 8, 44)?

- **v.10 - Imma qallu Ġesù: "Itlaq, Xitan,**

Ġesù jikxef lit-tentatur billi jsejjaħlu b'ismu 'Xitan' u hekk iqiegħdu taħt riġlejh (ara Salm 8,6 u 1Kor 15, 20-28). Din it-tentazzjoni wkoll terġa' titfaċċa meta *Ġesù dar u qal lil Pietru: "Itlaq minn quddiemi, ja xitan! Int tfixkil għalija, għax m'intix tqis il-ħwejjeġ ta' Alla, imma qiegħed taħsibha ta' bniedem li int!'… Għax xi jkun jiswielu l-bniedem jekk jikseb id-dinja kollha u mbagħad jitlef ħajtu?* (Mt, 16, 23. 26).

- **v.10 - għax hu miktub: 'Il-Mulej, Alla tiegħek tqim, u lilu waħdu taqdi."**

Qis li ma tinsiex lill-Mulej, li ħarġek mill-Eġittu, minn dar il-jasar. Tibża' mill-Mulej, Alla tiegħek, lilu isservi u taħlef b'ismu. Tmurx wara allat oħra, l-allat tal-ġnus l-oħra ta' madwarek. (Dt 6, 12-15)

- **v.11 - Imbagħad ix-xitan ħallieh u ara ġew xi anġli jaqduh.**

Mela oqogħdu għar-rieda ta' Alla. Ieqfu lix-xitan, u hu jaħrab minnkom (Ġak 4, 7). Dak li Ġesù ma talabx b'miraklu, jiġi mogħti lilu issa b'rigal ħalli issa jseħħ dak li hemm miktub fis-Salm 91.

MEDITATIO

Hemm bżonn li wieħed jgħaddi mid-deżert u jieqaf jirċievi l-grazzja t'Alla; hemmhekk huwa l-post fejn wieħed jitbattal, dak kollu li mhuwiex Alla jsir xejn u titbattal id-dwejra ta' ruħna biex tagħmel il-wisa' kollu għal Alla biss.
Mhijiex it-tentazzjoni li hija qawwija, iżda hu jien li jien dgħajjef.
(Charles De Foucauld, espert tad-deżert)

Kieku x-xitan jista' jitkellem, jgħid: jien hu dak li miniex.
L-ikbar ingann tax-xitan huwa li naħsbu li ma jeżistix u l-aħħar ingann tiegħu hija x-xniegħa li miet.
(Charles Baudelaire, kittieb franċiż)

Hemm uħud li x-xitan ma jtellifhomx milli jagħmlu t-tajjeb, għaliex it-tajjeb li jagħmlu għandu bżonnu hu biex iqarraq bihom.
(Louis Lallemant fil-ktieb *Spiritual Doctrine*)

Fil-bidu huwa biss ħsieb, imbagħad isir xbieha iktar ħajja: u wara huwa pjaċir, ċaqlieqa diżordinata: fl-aħħar jintlaqa'. Din hija t-tattika ta' l-għadu meta wieħed ma jieqaflux mill-ewwel fit-tiġrib.
(Kempis fil-ktieb *l-Imitazzjoni ta' Kristu)*

Fil-gwerra tas-sensi jirbaħ min jaħrab lura.
(Don Bosco)

Kristu fit-tiġrib tiegħu huwa mġarrab biex ibiddel il-ġebel f'ħobż ħalli jitrejjaq. F'dawk il-jiem ta' deżert f'ħajtek, meta tħossok bla ħeġġa, mitluq, għajjien, waħdek, niexef fl-ispirtu, niexef fis-sentimenti, eċċ, b'liema ħwejjeg titrejjaq? Liema ġebel tibdel f'ħobż?

ORATIO

<u>Mil-Liturġija tas-Sigħat</u>

O Ġesù, bl-eżempju tiegħek
int qaddist is-sawm għalina:
u biex nieħdu s-saħħa f'ruħna,
minna wkoll ridt sawm u ċaħda.

Imgħallmin bi drawwa mqaddsa,
nagħmlu l-qalb sabiex niċċaħdu,
b'rażna sħiħa u għemil tajjeb
matul dawn l-erbgħin ġurnata.

Mela nżommu l-qjies f'kull ħtieġa,
b'għassa tajba fuqna nfusna,
sew fi kliem, jew xorb jew ikel,
sew fi rqad, mistrieħ u faraġ.

Ma nħallux il-ħsieb jixxerred
fuq frugħat li jġibu l-ħsara,
anqas nagħtu t-tarf lill-għadu
biex jonsobna u jqarraq bina.

Jalla nħossu l-ġuħ għal Sidna,
biex jitmagħna bih innifsu:
xewqat tajba fina jnissel,
u jħarisna minn kull ħażen.

Bħala don, l-Ispirtu s-Santu
jagħti l-qawwa lit-talb tagħna,
ħalli nrażżnu l-ġibdiet koroh,
imma nħeġġu l-qalbna bierda.

Agħti widen, Mulej Alla,
nitolbuk bid-dmugħ f'għajnejna
nersqu lejk f'daż-żmien imqaddes
tar-Randan, sogħbiena u niedma.

Issa huwa ż-żmien it-tajjeb,
li l-Mulej qiegħed jagħtina,
sabiex fih is-saħħa dgħajfa
ta' kull ruħ mill-ġdid titqawwa.

<u>Mil-Liturġija tal-Quddiesa ta' l-1 Ħadd tar-Randan</u>

O Alla, li taf bid-dgħjufija tan-natura tal-bniedem feruta mid-dnub, agħti lill-poplu tiegħek li bil-qawwa tal-kelma jibda l-mixja tar-Randan, ħalli jirbaħ l-ingann tal-ħażen biex hekk jasal għall-Għid fil-ferħ ta' l-Ispirtu. B'Ibnek Ġesu Kristu…

Tqarbinna, Mulej, bl-ikel tas-sema, għallimna nħossu l-bżonn li nieklu lil dak li hu tassew il-ħobż ħaj, u li ngħixu tabilħaqq b'kull kelma li toħroġ minn fommok. Bi Kristu Sidna.

COLLATIO

Il-Kelma li ħarġet minn fomm Alla li nixtieq ngħix biha matul dan ir-Randan.

ACTIO

Fit-tiġdid tal-wegħdiet tal-Magħmudija, il-Knisja ssaqsik:
Tiċħad lid-dnub, biex tgħix fil-ħelsien ta' iben Alla?
Tiċħad il-qerq tal-ħażen, biex id-dnub ma jaħkimx fuqek?

Liema hu d-dnub jew il-qerq tal-ħażen li inti tixtieq/trid tiċħad fi żmien ta' grazzja ta' dan ir-Randan?
Il-vojt li ser tħalli tali ċaħda, b'liema Kelma t'Alla tixtieq/trid li jimtela?

2.2. It-Tieni Ħadd tar-Randan A – Mattew 17, 1-9

...ilbiesu sar abjad bħad-dawl

LECTIO

- **v.1 - F'dak iż-żmien: Ġesù ħa miegħu 'l Pietru u 'l Ġakbu u 'l ħuh Ġwanni weħidhom,**

Pietru, Ġakbu u Ġwanni huma l-appostli magħżula biex jaraw u jkunu xhieda tal-miraklu tal-qawmien tat-tifla ta' Ġajru, magħmul fl-intimità għaliex minbarra lill-ġenturi tat-tifla, Ġesù *ma ħalla lil ħadd imur miegħu ħliefhom* (Mk 5, 37). Huma wkoll preżenti għall-ġrajja glorjuża tat-trasfigurazzjoni kif ukoll huma qrib Ġesu fil-Ġetsemani huwa *u beda jsewwed qalbu u jiddejjaq* (Mt 26, 37). Fl-aħħarnett huma dawn it-tlieta li flimkien ma' Indrì *resqu jistaqsuh (lil Ġesù) rasu u rashom* (Mk 13, 3) meta u x'kien se jkun is-sinjal li t-tiġrif tat-tempju hu fil-qrib.

- **V.1 - tellagħhom fuq muntanja għolja,**

Jekk fl-ewwel Ħadd tar-Randan huwa x-xitan li jieħu lil Ġesù *fuq muntanja għolja ħafna* (Mt 4, 8), issa huwa Ġesù li jtella' lit-tliet appostli miegħu fuq muntanja għolja ħafna. Fl-Antik Testment, il-muntanja hija l-post fejn Alla jiltaqa' u juri lilu nnifsu lill-magħżulin tiegħu: Abraham jara b'għajnejh u jistqarr li *fuq il-muntanja, il-Mulej jipprovdi* (Ġen 22); Alla jsejjaħ lil Mosè f'ħuġġieġa nar meta dan kien *ħdejn Ħoreb, il-muntanja tal-Mulej* (Eż 3, 1), u imbagħad fid-deżert *Mosè tala ħdejn Alla, u l-Mulej sejjaħlu mill-muntanja* (Eż 19, 3); Elija waħdu u maħrub mexa *sa ma wasal Ħoreb, il-muntanja tal-Mulej* (1 Slat 19, 8) fejn imbagħad Alla kellmu (1 Slat 19, 12). Fl-evanġelju wkoll, Ġesù jagħżel il-muntanji u l-għoljiet biex hemm jiltaqa' m'Alla fit-talb: *wara li bagħat lin-nies, tela' waħdu fuq il-għoljiet biex jitlob. Xħin sar filgħaxija kien għadu hemm fuq, waħdu* (Mt 14, 23); biex minn hemm iħabbar it-tiġrif tat-tempju (ara Mt 24, 3); biex ilaqqa' lill-bnedmin m'Alla permezz tal-kelma mħabbra: *tela' fuq il-muntanja, qagħad bil-qiegħda... fetaħ fommu u qabad jgħallimhom* (Mt 5, 1) u biex juri l-glorja mogħtija lilu bħal fil-każ t'issa tat-trasfigurazzjoni, fit-tkattir tal-ħobż (ara Ġw 6, 3), fil-għolja taż-Zebbuġ (ara Ġw 18, 1-11), fil-post jgħidulu l-Qorriegħa, kif ukoll fit-tlugħ fis-sema (ara Mt 28, 16).

- **v.2 - u tbiddel quddiemhom.**

Il-bidla ta' Ġesù turi mill-bogħod il-glorja li huwa kellu jikseb fil-qawmien tiegħu: *Rajna b'għajnejna aħna stess il-kobor tiegħu meta hu ħa mingħand Alla l-Missier ġieħ u sebħ* (2 Pt 1, 16 -17); u t-tiġdid sħiħ li għad irid iseħħ: *Hu għad irid ibiddlilna l-ġisem imsejken tagħna fis-sura tal-ġisem glorjuż tiegħu, bil-qawwa tas-setgħa li għandu li jġib kollox taħtu* (Fil 3, 21). Sa ma jasal dak il-jum mistenni tibqa' tgħodd l-istedina ta' Pawlu: *Timxux max-xejra ta' din id-dinja, iżda nbidlu skond it-tiġdid ta' fehmietkom, biex iseħħilkom tagħrfu x'inhi r-rieda ta' Alla, x'inhu li jogħġbu, x'inhu perfett* (Rum 12, 2).

- **v.2 - Wiċċu sar jiddi bħax-xemx,**

Ġesù mibdul huwa Mosè il-ġdid, li jiltaqa' m'Alla fis-sħaba u wiċċu jixgħel: *Ġara li, meta niżel minn fuq il-muntanja tas-Sinaj biż-żewġ twavel tax-xhieda f'idu, Mosè ma kienx jaf li l-ġilda ta' wiċċu kienet tiddi billi kien qorob lejn Alla* (Eż 34, 29; ara 2 Kor 3, 7-8). Dan hu l-iben ta' bniedem tad-dehriet apokalittiċi: *wiċċu jleħħ bħal berqa* (Dan 10, 6), *wiċċu kien jiddi bħax-xemx fl-eqqel tagħha* (Apok 1, 16).
Il-bidla li seħħet f'wiċċ Kristu hija l-ewwel dehra ta' dik il-bidla li: *Aħna lkoll, li b'wiċċna mikxuf nirriflettu l-glorja tal-Mulej, qegħdin ninbidlu fl-istess xbieha minn glorja għal glorja skond ma jagħtina l-Mulej, li hu Spirtu* (2Kor, 3, 18). Il-bidla mwettqa minn Alla fil-bniedem hija bħal dik il-bidla mid-dlam għad-dawl għaliex: *Dan Alla li qal: "Ħa jiddi d-dawl mid-dlam", dak*

hu li idda fi qlubna biex jagħtina d-dawl ta' l-għarfien tal-glorja ta' Alla, li tiddi f'wiċċ Kristu (2Kor 4, 6).

- **v.2 - u lbiesu sar abjad bħad-dawl.**

Il-libsa bajda u mdawwla turi lil Kristu rebbieħ, liema rebħ għadu jseħħ f'dawk li jemmnu fih u li bħalu huma mġarrba u mgħoddija mill-mewt għall-ħajja: *f'dan kollu aħna aktar minn rebbieħa bis-saħħa ta' dak li ħabbna* (Rum 8, 37). Għalhekk l-ilbies abjad jibqa' s-sinjal distintiv tar-rebbieħa li għandhom sehem mit-tbatija salvifika ta' Kristu, għaliex: *huma dawk li ġejjin mit-taħbit il-kbir, u l-ilbiesi tagħhom ħasluhom u bajduhom fid-demm tal-Ħaruf* (Apk 7, 14), kif ukoll mir-rebħ glorjuż tiegħu: *ir-rebbieħ għad ixidd fuqu lbies abjad, u jiena mhux talli ma nħassarlux ismu minn ktieb il-ħajja, imma nistqarrlu ismu quddiem Missieri u quddiem l-anġli tiegħu* (Apk 4, 5). L-ilbies glorjuż imlibbes mill-Missier huwa f'kuntrast ma' dak li: *Erodi, flimkien mas-suldati tiegħu, beda jżebilhu u jgħaddih biż-żufjett, libbsu libsa bajda tlellex u bagħtu quddiem Pilatu* (Lq 23, 11).

- **v.3 - U dehrulhom Mosè u Elija jitħaddtu miegħu.**

Dawn huma ż-żewġ figuri kbar ta' l-Antik Testment li jiġbru fihom it-tama kollha t'Israel. Huma jirrappreżentaw il-liġi u l-profeti li fi Kristu jsibu l-milja tagħhom: *Xejn taħsbu li ġejt inwaqqa' l-liġi jew il-profeti; jiena ma ġejtx biex inwaqqagħhom, iżda biex inwassalhom għall-perfezzjoni* (Mt 5, 17). Il-fatt li Ġesù ma jxejjinhomx, juri kemm il-liġi u l-profeti jibqgħu mezzi validi għall-indiema u għat-tisħiħ tal-fidi: *Qallu Abraham, "Għandhom lil Mosè u l-profeti: jisimgħu lilhom." "Le, missier, Abraham" qallu dak, "imma jekk imur għandhom xi ħadd mill-imwiet, jindmu." Iżda wieġbu Abraham, "Jekk ma jisimgħux lil Mosè u l-profeti, anqas jekk iqum xi ħadd mill-imwiet ma jemmnu"* (Lq, 16, 29-31).
L-istess missjoni ta' San Pawl tixhed għal din il-verità meta jgħid li: *Bil-għajnuna li kelli mingħand Alla jien bqajt sa dan il-jum nixhed liż-żgħar u lill-kbar, u ma ngħidx ħaġa oħra ħlief dak li l-profeti u Mosè qalu li kellu jsir, jiġifieri, li l-Messija kellu jbati u jkun l-ewwel wieħed li jqum mill-imwiet, u jħabbar id-dawl kemm lil-poplu ta' Israel u kemm lill-pagani* (Att 26, 22); u band'oħra meta jgħid li: *għamel kemm felaħ biex jipperswadihom permezz tal-Liġi ta' Mosè u l-profeti ħalli jemmnu f'Ġesù Kristu* (Atti 28, 23).

- **v.4-5 - Qabeż Pietru qal lil Ġesù: "Mulej, kemm hu sew li aħna hawn! Jekk trid, intella' hawn tliet tined, waħda għalik, waħda għal Mosè, u waħda għal Elija." Kif kien għadu jitkellem, sħaba kollha dawl għattiethom, u minn ġos-sħaba nstema' leħen**

Fl-Antik Testment is-sħaba hija s-sinjal tal-preżenza t'Alla: *Mosè tala' fuq il-muntanja u s-sħaba ksiet il-muntanja: fit-tielet jum mas-sebħ kien hemm ragħad u beraq u sħab oħxon għatta l-muntanja…* (Eż 19, 16); *Il-glorja tal-Mulej strieħet fuq il-muntanja tas-Sinaj u s-sħaba ksietha għal sitt ijiem; u fis-seba' jum il-Mulej sejjaħ lil Mosè minn ġo nofs is-sħaba* (Eż 24, 15); *imbagħad is-sħaba ksiet it-tinda tal-laqgħa, u l-glorja tal-Mulej imliet it-tabernaklu* (Eż 40, 34); *meta daħal dak ir-raġel, il-kerubini kienu wieqfa n-naħa tal-lemin tat-tempju, u s-sħaba kienet timla l-bitħa ta' ġewwa* (Eżek 10, 3). Hija sħaba wkoll li tgħatti d-dehra ta' Ġesù lid-dixxipli tiegħu: *huma u jħarsu lejh, kien meħud 'il fuq, u sħaba ħadithulhom minn quddiem għajnejhom* (Atti 1, 9). Kemm 'is-sħaba' kif ukoll 'id-dawl' f'din is-silta jissemmew għal darbtejn; dawn huma proprjetajiet t'Alla: *Sħab u dlam hemm madwaru* (Salm 97, 2); *Mulej, int kbir bil-bosta. Bis-sebħ u l-ġmiel inti mlibbes, bid-dawl, bħal b'mantell inti mkebbeb* (Salm 104, 1).

- **v.5 - jgħid: "Dan hu Ibni l-għażiż, li fih sibt il-għaxqa tiegħi;**

Pietru jixhed għal dan il-leħen meta jikteb li: *leħen mit-Tron glorjuż instema' jgħid għalih: Dan hu Ibni il-għażiż tiegħi, li bih jiena nitgħaxxaq. Aħna smajnieh dan il-leħen ġej mis-sema meta konna miegħu fuq il-muntanja mqaddsa* (2 Pt 1, 17-1). Il-għaxqa li l-Missier sab f'Ġesù tfakkar fl-għaxqa li Abraham sab f'ibnu il-waħdieni (ara Ġen 22, 2), però din id-darba s-sagrifiċċju jseħħ

fil-milja kollu tiegħu għaliex dan l-Iben il-waħdieni t'Alla ġie mogħti *biex kull min jemmen fih ma jintilifx, iżda jkollu l-ħajja ta' dejjem* (Ġw 3, 16). It-teofanija tal-ġrajja tat-trasfigurazzjoni tixbaħ ħafna lit-teofanija tal-Ġordan (ara Mt, 3, 17), għaliex kbira hi r-rabta li hemm bejn il-magħmudija u t-trasfigurazzjoni ta' Kristu, liema rabta hija neċessarja wkoll bejn il-magħmudija u t-trasfigurazzjoni tan-nisrani.

- **v.5 - Isimgħu lilu."**

Din l-istess stedina tal-Missier tagħmilha wkoll l-Omm fil-ġrajja ta' Kana: *Agħmlu dak li jgħidilkom hu* (Ġw 2, 5); hawnhekk il-bdil tas-sura ta' Ġesù huwa stedina għall-fidi u turija tal-glorja tiegħu; f'Kana wkoll fis-sinjal ta' l-ilma mibdul fl-inbid Ġesù: *wera l-glorja tiegħu u d-dixxipli emmnu fih* (Ġw 2, 11).

- **v.6 - Id-dixxipli, kif semgħu dan, waqgħu wiċċhom fl-art, mimlijin bil-biża'.**

Ir-reazzjoni tad-dixxipli hija dik tal-bniedem meta jsib ruħu quddiem id-dehra t'Alla: Abraham meta jilqa' lit-tlett irġiel f'Mamre (Ġen 18, 1-3), il-poplu dak in-nhar ta' l-ewwel sagrifiċċju fit-tinda tal-laqgħa (Lev 9, 24), Ġożwè quddiem 'il-kaptan fl-eżerċtu tal-Mulej' (Ġoż 5, 14) u dak in-nhar tat-telfa quddiem il-bejt ta' Għaj (Ġoż 7, 6), Manuħa u martu waqt is-sagrifiċċju tagħhom (Imħ 13, 20), Dagon meta laqa' l-arka fit-tempju tiegħu (1 Sam 5, 3), David u x-xjuħ meta batew il-pesta (1 Kron 21, 16), Esdra u l-poplu dakinhar meta nqrat il-liġi fil-festa ta' l-għerejjex (Neħ 8, 6), Tobija u martu meta saru jafu min kien Rafel (Tob 12, 16), Eżekjel fid-dehriet li kellu (Eżek 1, 28; 43, 3; 44, 4), Danjel fid-dehra li kellu ħdejn it-Tigri (Dan 10, 15), l-istess Ġesù fil-Ġetsemani (Mt 26, 39), id-dixxipli wara li rawh miexi fuq l-ilma (Mt 14, 33) u wara l-qawmien tiegħu (Mt 28, 17), u Ġwanni fil-bidu tad-dehriet tiegħu (Apk 1, 17).

- **v.7 - Ġesù resaq lejhom, messhom**

L-id ta' Ġesù hija l-istess id t'Alla li tfejjaq: *imbagħad messilhom għajnejhom* (Mt 9, 29; Mk 8, 22), *medd idu fuqu, messu u qallu*: *Irrid, kun imfejjaq* (Mt, 8, 3); *daħħal subgħajh f'widnejh u messlu lsienu bir-riq tiegħu* (Mk 7, 33); hi l-istess id li tordna: *resaq u mess it-tebut* (Lq 7, 14); u li tqawwi bħal fil-każ t'issa.

- **v.7 - u qalilhom: "Qumu, tibżgħux."**

Ir-rebbieħ fuq il-mewt jistieden għall-qawmien lil dawk li huma reqdin: *Qumu! Ejjew immorru! Araw, dak li se jittradini huwa fil-qrib* (Mt, 26, 46); lill-mifluġin: *Qum, aqbad il-mitraħ u mur lejn darek* (Mt 9, 6), *Qum, mur: il-fidi tiegħek salvatek* (Lq 17, 19); lill-mejtin: *Talitha, qum!* (Mk 5, 41), *Żagħżugħ, qiegħed ingħidlek, qum!* (Lq, 7, 14).
Jekk il-biża' daħal fil-bniedem minħabba fid-dnub: *bżajt għax jien għarwien* (Ġen 3, 10), Ġesù huwa l-ħellies mid-dnub u mill-effetti marbutin miegħu, mid-diversi forom ta' biża' li jġarrab il-bniedem: *Ġesù qal lil Xmun: Tibżax; minn issa 'l quddiem tkun taqbad in-nies* (Lq 5, 10); *minnufih kellimhom u qalilhom: Agħmlu l-qalb, jien hu, tibżgħu xejn* (Mt 14, 27); *Ġesù sema x'kienu qegħdin jgħidu u qal lill-kap tas-sinagoga: Tibżax, biss inti emmen* (Mk 5, 36); *le, merħla ċkejkna, tibżgħu xejn, għax Missierkom għoġbu jagħtikom is-Saltna* (Lq 12, 32); *tibżgħu xejn: morru wasslu l-aħbar lil ħuti biex jitilqu lejn il-Galilija; lili jarawni hemmhekk* (Mt 28, 10).

- **v.8-9 - Huma refgħu għajnejhom u ma raw 'il ħadd ħlief 'il Ġesù. Huma u niżlin minn fuq il-muntanja, Ġesù ordnalhom u qalilhom: "Tgħidu lil ħadd b'din id-dehra sa ma Bin il-bniedem ikun qam mill-imwiet."**

Bosta drabi wara xi mirakli Ġesù għamel stediniet ta' din ix-xorta: liż-żewġ għomjin jgħidilhom: *Qisu li ħadd ma jsir jaf b'dan* (Mt 9, 31); lill-imġiddem jistiednu: *Qis li ma tgħid lil ħadd: iżda mur uri ruħek lill-qassis u agħmel l-offerta li ordna Mosè, biex hekk tagħti xhieda li int fiqt* (Mt

8, 4); lit-trux u lill-mbikkem: *Ġesù wissiehom biex ma jgħidu lil ħadd, iżda aktar ma wissiehom, aktar bdew ixandruh* (Mk 7, 36).

MEDITATIO

Il-bniedem tal-lum jisma' iktar mix-xhud milli mill-imgħallmin, u jekk jisma' mill-imgħallmin dan jagħmlu għax ikun xhud.
(Pawlu VI fl-Eżortazzjoni apostolika *Evangelizzazione nel mondo contemporaneo*)

O intom li taraw, x'għamiltu bid-dawl?
(Paul Claudel fir-rumanz *La scarpina di raso*)

Mhux biżżejjed li temmen, hemm bżonn li tkun ta' min jemmnek.
(Gilbert Cesborn)

Ħajjitna kollha tista' tkun xandira waħda ta' l-evanġelju permezz ta' l-eżempju tagħna.
(Ċharles de Foucauld, il-mibdul minn Alla)

Jekk int ma tridx li tkun tali mod li Alla jkun għalik missierek, Alla ma jkunlikx; ma jistax u l-anqas irid.
(Søren Kierkegaard ħassieb fil-ktieb *Diary*)

Il-proġett tal-magħmudija huwa miġbur f'dawn il-kelmiet: issir iben Alla.
(Louis Lochet teologu fil-ktieb *Figli di Dio*)

Irridu nsir l-ulied li aħna.
(Michel Quoist)

Il-ħajja fi Kristu hija bħal libsa, magħmula minn għemejjel tajba, ħjut li jiffurmaw u jagħtu is-saħħa lid-drapp. Bħalma libsa b'tiċrita titlef il-valur tagħha, avolja l-bqija jibqa' f'kundizzjoni tajba, hekk ukoll int, jekk titlob, taħdem… imma mintix niedem, jew bil-maqlub, il-ħajja tiegħek mhix sħiħa.
(Josemaria Escrivá fil-ktieb *Solco*)

L-ilbies huwa lingwa għax jesprimi lil min jilbsu u jitkellem dwaru.
(Gianni Versace stilista)

ORATIO

<u>Mil-Liturġija tal-Quddiesa tat-Trasfigurazzjoni tal-Mulej (6 t'Awissu)</u>

O Alla, fit-trasfigurazzjoni glorjuża ta' Ibnek il-waħdieni, int saħħaħt il-misteri tal-fidi bix-xhieda ta' missirijietna, u b'mod ta' l-għaġeb urejt minn qabel kif aħna nsiru tassew ulied adottivi tiegħek, agħmel li aħna, qaddejja tiegħek, nisimgħu leħen Ibnek il-għażiż biex jistħoqqilna nsiru werrieta miegħu, Ibnek Ġesù Kristu Sidna…

<u>Mil-Liturġija tas-Sigħat tat-Trasfigurazzjoni tal-Mulej (6 t'Awwissu)</u>

Dawl minn dawl, Feddej tad-dinja,
O Ġesù, fit-tjieba tiegħek,
ilqa' x-xhieda ta' foħrija,
li mat-talb qegħdin noffrulek.

Inti dhert fil-glorja tiegħek,
lid-dixxpili fuq it-Tabor,
wiċċek sar bħax-xemx bid-dija,
bjad u leqq bħas-silġ ilbiesek.

B'din id-dehra hekk glorjuża,
Kristu għoġbu llum jurina
il-ġieħ kbir ta' kull min jemmen
u jirċievi l-adozzjoni.

Fuq it-Tabor, f'dawl tal-għaġeb, Kristu wriena l-glorja kbira,
li għad jilbsu l-ulied t'Alla, kif bis-sħiħ tittama l-Knisja.

O Ġesù, tifkirtek ħelwa,
timla 'l qalbna b'ferħ is-sema;
iżda oħla wisq mill-għasel
hi l-preżenza tiegħek fostna.

Int li għoġbok issir bniedem
ħalli ssalva dak li ntilef,
għinna nsiru lkoll bil-grazzja
membri sħaħ tal-ġisem tiegħek.

Meta tiġi żżur lil qalbna,
dawl is-sewwa jiddi fuqha,
il-frugħat li jgħibu tmqadar,
u titħeġġeġ b'nar l-imħabba.

Xerred fuqna l-maħfra tiegħek,
biex ngħożżuk, Ġesù fuq kollox;
u mexxina lejk bil-ħeffa
sa narawk fil-glorja tiegħek.

Infaħħruk, Ġesù, Bin Alla,
għaxqa u għożża ta' Missierek,
li bl-Ispirtu wriek lid-dinja
bħala d-dija tas-sebħ tiegħu.

ACTIO

Nhar jum il-magħmudija tiegħek, inti ġejt imlibbes libsa bajda, illum il-Knisja qed terġa' tfakkrek u ttennilek li:
Int sirt ħolqien ġdid u lbist 'l Kristu.
Qis li din il-libsa bajda tkun għalik sinjal tad-dinjità tiegħek.
Bil-għajnuna tal-kelma u l-eżempju ta' qrabatek, żommha fuqek bla tebgħa sal-ħajja ta' dejjem.
Amen.

2.3. It-Tielet Ħadd tar-Randan A – Ġwanni 4, 5-52

Agħtini dan l-ilma, Sidi,
biex ma jeħodnix il-għatx…

LECTIO

- **v.5-6 - F'dak iż-żmien: Ġesù ġie f'belt tas-Samarija jisimha Sikar, qrib il-biċċa art li Ġakob kien ta lil ibnu Ġużeppi, fejn kien hemm ukoll il-bir ta' Ġakobb.**

Il-laqgħa ħdejn il-bir hija komuni għall-ħajja ta' wħud mill-patrijarki: iż-żwiġijiet ta' Iżakk, Ġakobb u Mosè jafu l-bidu tagħhom ħdejn bir: il-qaddej ta' Abram huwa u jfittex mara għal Iżakk (Ġen 24, 1-67); Ġakobb hekk kif jasal għand Laban jiltaqa' ma' Rakel (Ġen 29, 1-14); Mosè maħrub f'Midjan jiltaqa' ma' Żiffora (Eż 2, 11-25).

- **v.6-7 Kienet madwar is-sitt siegħa (nofs in-nhar), u Ġesù, għajjien kif kien mill-mixi, qagħad bilqiegħda ħdejn il-bir. Dak il-ħin waslet mara mis-Samarija timla l-ilma,**

Il-ħin li fih tmur timla l-ilma din il-mara mhuwiex skond id-drawwa msemmija f'Ġenesi 24, 11, jiġifieri: *għall-ħabta ta' fil-għaxija meta n-nisa joħorġu jimlew l-ilma*. Din il-mara ma żżomx din id-drawwa: għaliex?
Kemm fix-xeni ta' l-Antik Testment kif ukoll fix-xena tal-vanġelu hemm tliet elementi komuni: (i) raġel fi vjaġġ; (ii) art barranija; (iii) bir.
Ix-xeni kollha ta' l-Antik Testment għandhom l-istess tifsila, jiġifieri li raġel jasal ħdejn bir, tasal imbagħad mara jew iżjed, jinħoloq djalogu fejn jew ir-raġel jitlob l-ilma biex jixrob jew inkella huwa r-raġel li jagħti l-ilma għax-xorb (ara Ġakobb u Mosè), il-mara jew in-nisa jmorru lura f'darhom u jirrakkuntaw il-laqgħa tagħhom, il-familjari jistiednu lir-raġel f'darhom u fl-aħħar jiġi ffissat żwieġ. F'kelma waħda, il-mara li tmur ħdejn il-bir hija l-għarusa futura tar-raġel li miegħu tiltaqa'.
Is-silta tal-vanġelu ssegwi din it-tifsila iżda ma tagħlaqx bi żwieġ u dan għaliex l-iskop wara din il-laqgħa mhuwiex iż-żwieġ iżda l-laqgħa vera m'Alla l-ħaj.

- **v.7 - u Ġesù talabha: "Agħtini nixrob.'**

Dan il-pjaċir ifakkar fl-għatx li kellu l-mislub meta talab u qal: *Għandi l-għatx!* (Ġw 19, 28) *biex isseħħ il-kitba: Sqewni l-ħall meta kont bil-għatx* (Salm 69, 22); *Ninsab bħall-ilma msawwab, Għandi għadmi maqlugħ kollu; qalbi hi bħal xemgħa, iddub gewwa fija. Ħalqi niexef bħal xaqqufa, ilsieni mwaħħal ma' ħnieki; ninsab mitfugħ fuq trab il-mewt* (Salm 22, 15-16).

- **v.8 - Għax id-dixxipli kienu marru l-belt biex jixtru x'jieklu.**

Is-Samaritana tibqa' weħidha ma' Ġesù li ser ikellem lil qalbha. Dan id-djalogu huwa xbieha ġdida ta' dak li Alla għamel mal-poplu u li l-istorja taż-żwieġ ta' Hosegħa hija 'sinjal': *Għalhekk, araw, jiena se niġbidha, neħodha fid-deżert u lil qalbha nkellem* (Ħos 2, 16).

- **v.9 - Il-mara mis-Samarija qaltlu: "Kif! Int Lhudi u titlob lili, Samaritana, biex nagħtik tixrob?" Qaltlu hekk għax il-Lhud ma jitħalltux mas-Samaritani.**

Qawl antik jgħid: *B'żewġt iġnus hi mxabba' ruħi, u t-tielet wieħed m'hu ġens xejn: dawk li joqogħdu fuq il-għolja ta' Xegħir u l-Filistin, u l-poplu iblaħ li joqgħod f'Sikem* (Sir 50, 25-26). L-oriġni tas-Samaritani taf il-bidu tagħha lil Sargon II, Sultan ta' Assirja, li wara li l-Lhud kienu ġew eżiljati, minflokhom ġieb joqgħodu f'arthom nies meħuda minn ħames popli barrranin pagani (2 Slat 17, 24-41), xebħ kbir mal-ħamest'irġiel li kienet iżżewġet il-mara (ara vers 18).

v.10 - U Ġesù weġibha: "Kieku kont taf id-don ta' Alla u min hu dak li talbek jixrob, kieku int kont titolbu, u hu kien jagħtik ilma ħaj."

Id-don t'Alla huwa l-Ispirtu s-Santu, kif jistqarr Pietru nhar Għid il-Ħamsin: *Indmu, u jitgħammed kull wieħed minnkom fl-isem ta' Ġesù Kristu għall-maħfra tad-dnubietkom; u intom tirċievu d-don ta' l-Ispirtu s-Santu* (Atti 2, 38). Il-preżenza, l-intervent u l-grazzja ta' l-Ispirtu s-Santu huma indispensabbli fil-mixja ta' ndiema, fil-mixja ta' bidla fil-qalb, fil-ħsieb, fil-kliem u fl-għemil, fil-mixja lejn Alla, għaliex mingħajr Alla, kull bidla fil-bniedem tkun biss frott sforz jew rieda qawwija umana, u bħala tali neqsin minn dak kollu li jagħti u jwassal għall-ħajja ta' dejjem.

- **v.11-14 - Hi qaltlu: "Sidi, mnejn se ġġib l-ilma ħaj jekk anqas biex timla ma għandek u l-bir huwa fond? Jaqaw int aqwa minn missierna Ġakobb li tana dan il-bir li minnu xorob hu u miegħu wliedu u l-imrieħel tiegħu?" Weġibha Ġesù: "Kull min jixrob minn dan l-ilma jerġa' jagħtih il-għatx; imma kull min jixrob mill-ilma li nagħtih jien ma jkun qatt bil-għatx. L-ilma li nagħtih jien isir fih għajn tnixxi ilma li jasal sal-ħajja ta' dejjem."**

Dan il-kliem huwa kkonfermat fil-kitba l-oħra meta: *Fl-aħħar jum tal-festa, il-jum l-aktar solenni, Ġesù qam jgħid b'leħen għoli: "Min jieħdu l-għatx, jiġi għandi u jixrob. Kif tgħid l-Iskrittura, min jemmen fija, minnu joħorgu xmajjar ta' ilma ħaj." Dan qalu għall-Ispirtu li kellhom jirċievu dawk li jemmnu fih, għax l-Ispiru kien għad ma ngħatalhomx billi Ġesù kien għadu ma ġiex igglorifikat.*

- **v.15 - Qaltlu l-mara: "Agħtini dan l-ilma, Sidi, biex ma jeħodnix il-għatx, anqas ma noqgħod ġejja u sejra nimla l-ilma."**

Dan hu l-kliem li jikxef il-qagħda miżerabbli li fiha jinsab il-bniedem li mhuwiex sodisfatt f'ħajtu, li huwa midneb għax nieqes mill-imħabba, għatxan għal imħabba kbira. Din il-mara li ġejja u sejra timla l-ilma mill-bir li ma jaqtax il-veru għatx ta' ħajjitha, hija xbieha perfetta ta' kif iġib ruħu l-bniedem m'Alla: *tnejn huma d-dnubiet tal-poplu tiegħi, telqu lili, il-għajn ta' l-ilma ġieri, biex ħaffru bjar għalihom, bjar miksura li ma jżommux ilma* (Ġer 2, 13); *Għax ommhom żniet, dik li wildithom waqgħet fil-għajb għax hi qalet: Jiena mmmur wara ħbiebi għax huma tawni l-ikel u l-ilma, is-suf u l-għażel, iż-żejt u x-xorb tiegħi* (Hos 2, 7).
San Pawl iżid jgħid lil dawk li kienu emmnu fi Kristu li: *Jekk l-Ispirtu ta' dak li qajjem lil Ġesù mill-imwiet jgħammar fikom, Alla stess li qajjem lil Kristu mill-imwiet iqajjem għall-ħajja wkoll il-ġisem mejjet tagħkom, bis-saħħa ta' l-ispirtu li jgħammar fikom* (Rum 8, 11).
L-ilma ta' kuljum għal min jemmen huwa l-Ispirtu t'Alla ħaj, li jagħti s-saħħa biex dak li jkun jieqaf darba għal dejjem mil-ħafna 'ġej u sejjer', jieqaf l-istil ta' ħajja mmexxija mill-ġisem, jieqaf il-mixi li jwassal għall-mewt*: ħalli hekk meta tmewwet l-għemil tal-ġisem bl-Ispirtu, tgħix* (Rum 8, 13).
Il-mara li qed titlob l-ilma hija xbieha tat-talba li trid tkun fuq fomm min jemmen: *Mela jekk intom, nies ħżiena bħalkom, tafu tagħtu lil uliedkom ħwejjeġ tajba, kemm aktar il-Missier mis-smewwiet jagħti spirtu qaddis lil dawk li jitolbuhulu!'* (Lq 11, 13).

- **v.16-17 - Qalilha l-Mulej: "Mur sejjaħ 'il żewġek u erġa' ejja hawn". Wieġbet il-mara u qaltlu: "Ma għandix żewġi." Qalilha Ġesù "Tajjeb qiegħda tgħid, "Ma għandix żewġi."**

Id-diskors dwar l-ilma u l-għatx Ġesù jbiddlu f'daqqa waħda u jdawwru fuq il-ħajja sentimentali tal-mara. Dan id-djalogu mal-mara huwa bħal skrutinju, 'għarbiel' li Ġesù jagħmel lill-mara biex jgħinha tifhem aħjar lilha nnifisha, tafda u temmen fih.

- **v.17-18 - Qalilha Ġesù "Tajjeb qiegħda tgħid, "Ma għandikx żewġi." Int żżewwiġt ħames darbiet, imma r-raġel li għandek miegħek bħalissa mhuwiex żewġek. Weġibt is-sewwa."**

In-numru sitta (li fis-simboloġija numerika huwa simbolu ta' l-imperfezzjoni għaliex jonqsu l-perfezzjoni li tinsab fin-numru seba'), jissema drabi oħra fil-vanġelu skond San Ġwann: sitt ġarar fit-tieġ ta' Kana, is-sitt siegħa, sitt irġiel. Is-sitt irġiel li kellha din il-mara huma xbieha tar-raġel imperfett, ta' l-imħabba imperfetta, li fil-persuna ta' Ġesù, is-seba' raġel li miegħu qed tiltaqa', hemm ir-raġel u l-mħabba perfetta, l-għarus Messija-Sultan li lilu jgħanni s-Salm 45, 3: *"Int l-isbaħ fost ulied il-bnedmin, imsawba l-ħlewwa fuq xofftejk; għalhekk bierkek Alla għal dejjem."*

- **v.19-20 - Qaltlu l-mara: Int profeta, Sidi, milli qiegħda nara. Missirijietna kienu jinxteħtu jqimu 'l Alla fuq din il-muntanja; imma intom tgħidu li l-post fejn wieħed għandu jqim 'l Alla jinsab f'Ġerusalemm."**

Għal darb'oħra jsir bdil drastiku fid-diskors. Il-mara żienja u infidila li jiżżewweġ Ħosegħa tixbaħ lil din il-mara li qed issaqsi minn hu l-veru maħbub tal-poplu, min hu l-veru Alla. Din hija l-unika darba li jissemma fil-Bibbja t-tempju u l-kult tas-Samaritani; din l-unika informazzjoni turi l-intenzjoni li r-rewwixta bejn Samaritani u Lhud tiġi moħbija kważi għal kollox fl-Istess Bibbja.

- **v.21-24 - Qalilha Ġesù: "Emminni, mara: jiġi żmien meta mhux fuq din il-muntanja tinxteħtu tqimuh lill-Missier, anqas f'Ġerusalemm. Intom tqimu 'l dak li ma tafuhx; aħna nqimu 'l dak li nafuh, għax is-salvazzjoni mil-Lhud. Imma jiġi żmien, anzi ġa huwa issa, meta dawk li tassew iqimu lill-Missier jibdew iqimuh fl-Ispirtu u l-verità. Għax il-Missier ukoll ifittex lil dawk li jqimuh hekk. Alla huwa spirtu, u dawk li jinxteħtu jqimuh għandhom jagħtuh il-qima tagħhom fl-ispirtu u l-verità"**

Min jilqa' x-xhieda tiegħu jwettaq li Alla hu l-verità. Dak li hu mibgħut minn Alla jitkellem il-kliem ta' Alla; għax Alla ma jagħtix l-Ispirtu bil-kejl. Il-Missier iħobb l-Iben u tah kollox f'idejh. Min jemmen fl-Iben għandu l-ħajja ta' dejjem; min ma jemminx bl-Iben ma jarax il-ħajja, imma l-korla ta' Alla tgħammar fuqu (Gw 3, 36).

- **v.25-26 - Qaltlu l-mara: "Jiena naf li ġej il-Messija, dak li jgħidulu Kristu. Meta jiġi hu, kollox ixandrilna. " Qalilha Ġesù: "Jiena hu, li qiegħed nitkellem miegħek."**

Ġesù għin lis-Samaritana tagħraf bil-mod il-mod il-persuna tiegħu, *Kif! Inti <u>Lhudi</u> u titlob lili - Jaqaw int <u>aqwa minn missierna Ġakobb</u> - Int <u>profeta</u> - Jien naf li ġej <u>il-Messija</u> – <u>Tgħid, dan il-Messija?</u>*

- **v.27-30 - Fil-ħin ġew id-dixxipli tiegħu u stagħġbu jarawh jitkellem ma' mara; iżda ħadd minnhom ma staqsieh, 'Xi tridha?', jew, 'X'inti tgħidilha?' Il-mara ħalliet il-ġarra tagħha hemmhekk, reġgħet daħlet il-belt u qalet lin-nies: "Ejjew araw bniedem li tarrafli kull ma għamilt. Tgħid, dan il-Messija?" U n-nies ħarġu mill-belt u marru ħdejh.**

Minn mara solitarja li bħal donnha ma tridx tiltaqa' ma' nies, is-Samaritana wara li tiltaqa' ma' Ġesù tmur tfittex hi stess lil niesha biex taqsam magħhom dak li għadda minn għaliha u dak li kienet qed taħseb fuq l-identità ta' dak ir-raġel ħdejn il-bir. Il-bidla fil-ħajja tas-Samaritana hi l-bidla li tħalli l-mogħdija tal-Mulej, li hi bħall-ilma li ra Eżekjel li *minn kull fejn jgħaddi dak l-ilma, l-ilma jitjieb, u jkun hemm il-ħajja minn kull fejn tgħaddi x-xmara* (Eżek 47, 9).

- **v.31-52 - Sadattant id-dixxipli bdew jgħidu u jerġgħu jgħidulu: "Rabbi, kul." Iżda hu qalilhom: "Jien għandi ikel x'niekol li intom ma tafux bih." Id-dixxipli għalhekk bdew jistaqsu 'l xulxin: "Jaqaw ġie xi ħadd ġieblu x'jiekol?" Qalilhom Ġesù: "L-ikel tiegħi**

hu li nagħmel ir-rieda ta' min bagħatni u li nwassal fit-tmiem il-ħidma tiegħu. Intom ma tgħidux li baqa' erba xhur oħra għall-ħsad? Imma araw xi ngħidilkom jien: erfgħu għajnejhkom u ħarsu ftit kif l-għelieqi ġa bjadu għall-ħsad. Il-ħassad jieħu ħlasu u jiġbor frott għall-ħajja ta' dejjem biex min jiżra' jifraħ hu wkoll bħal min jaħsad. F'dan taraw kemm sewwa jingħad li 'min jiżra' huwa wieħed, u min jaħsad huwa ieħor.' Jien bgħattkom taħsdu dak li mhux intom kontu li tħabattu għalih; kienu oħrajn li tħabtu, u intom dħaltu tistgħallu t-taħbit tagħhom."

Kien hemm ħafna Samaritani minn dik il-belt li emmnu f'Ġesù fuq ix-xhieda li tathom dik il-mara meta qaltilhom, 'Tarrafli kull ma għamilt.' Tant li, meta s-Samaritani ġew ħdejh, bdew jitolbuh jibqa' magħhom, u hu qagħad hemm jumejn. Imbagħad żdiedu ħafna dawk li emmnu fuq kliemu. U lill-mara qalulha: "Issa mhux għax għidtilna int qegħdin nemmnu, imma għax aħna wkoll smajnieh, u sirna nafu li dan tassew hu s-salvatur tad-dinja."

Dawn huma ż-żminijiet messjaniċi mħabbra mill-profeti li fihom jingħad: *Kollkom ferħana timlew l-ilma mill-għejun tas-salvazzjoni* (Is 12, 3); *Intom li bikom il-għatx, ejjew għall-ilma; intom ukoll li ma għandkomx flus. Ejjew ixtru u kulu b'xejn, inbid u ħalib bla ħlas. Għaliex taħlu fluskom f'dak li m'huwiex ħobż, u ġidkom f'dak li ma jxebbax?* (Is 55, 1-2); iż-żminijiet li għad iridu jiġu meta ġurnata: *L-Ispirtu u l-Għarusa jgħidu: "Ejja!" Min jisma' ħa jgħid "Ejja!" U min hu bil-għatx, ħa jiġi, ħa jieħu b'xejn min irid l-ilma tal-Ħajja* (Apok 22, 17)

MEDITATIO

It-talb għandu bħala missier is-silenzju u bħala omm is-solitudni.
(Girolmu Savonarola)

Is-silenzju mhuwiex l-imħabba, imma garanzija għall-imħabba.

Min iseħħlu jmut għal kollox, jikseb il-ħajja f'kollox… Minn meta ma xtaqt xejn iżjed, kollox ingħatali mingħajr ma fittixtu.

X'jiswa li tagħti 'l Alla xi ħaġa, meta hu jkun jitolbok oħra? Isma' xi jrid minnek Alla u wettqu.
(Ġwanni tas-Salib fil-ktieb *Massime*)

Is-solitudni hija għall-moħħ dak li d-dieta hija għall-ġisem.
(Vauvenargues fil-ktieb *Riflessioni u massime*)

Infittxu 'l Alla biex insibuH u insibuH biex infittxuH dejjem iżjed.
(Wistin Awrelju Isqof u duttur tal-Knisja)

L-importanti mhux li taħseb ħafna, iżda li tħobb ħafna.
(Tereża t'Avila fil-ktieb *Il castello interiore*)

L-imħabba titħallas biss bl-imħabba.
(Qawl spanjol)

Meta trid tagħmel għaxar passi biex tersaq lejn xi ħadd, disa' passi huma biss nofs it-triq.
(Barbey ta' Aurevilly)

Meta wieħed hu mgħaġġel ma jagħtix l-impressjoni li jħobb. U ħafna nies huma mgħaġġla.
(It-Tabib Paul Tournier)

L-imħabba tal-bniedem anke jekk perfetta ma tista' qatt timla ħajja…
(Guy Gilbert)

Il-moħħ jistgħana b'dak li jirċievi, il-qalb b'dak li tagħti.
(Victor Hugo)

L-agħar ħaġa għall-qalb mhuwiex li ddemma iżda li tipparalizza.
(Paul Bourget)

Il-moħħ ifittex, il-qalb issib.
(Geoge Sand)

ORATIO

God of all Power

God of all power, fountain of grace,
O living water, show your face.

Come to us, O living water, Lord we thirst for you:
Free us from the dryness of our lives,
And purify our hearts to hear your Word!

Come to us, God of forgiveness, fountain of our dreams:
Heal us by the power of your name,
May we drink of you and never thirst again!

Come to us, God of compassion, comfort in our shame:
Cleanse us from the rage of our sin,
Deliver us and keep us in your peace!

The Water I give

All who drink the water I give will never thirst,
The water I give will be a fountain within you, giving life.

Give us living water, we ask you, O Lord,
So that we may never thirst again.

All who drink the water of the earth will always thirst.
Drink of me and never thirst again.

The water I give will be a living spring,
Leaping up to give eternal life.

ACTIO

Taħseb li fil-ħajja tiegħek hemm bir li tmur u terġa' tmur ħdejh biex timla ilma li mhux qed jaqta' l-għatx tiegħek? Jekk iva, x'jismu l-bir li fih tistrieħ għal ftit qalbek? Illum Ġesù jinsab bil-qiegħda ħdejn il-bir, jistenniek f'dik is-siegħa meta m'hemm ħadd ħliefu. Xi darba din il-ġimgħa, waqt it-talb tiegħek, ikteb djalogu ta' bejnek u bejn Ġesù li jsir ħdejn u dwar il-bir ta' ħajtek.

2.4. Ir-Raba' Ħadd tar-Randan A – Ġwanni 9, 1-41

Mhux biss rajtu,
imma huwa dak stess li qiegħed ikellmek.

LECTIO

- **v.1-2 - F'dak iż-żmien: Ġesù, kif kien għaddej lemaħ raġel agħma minn twelidu, u d-dixxipli tiegħu staqsewh, "Rabbi, dan twieled agħma għax dineb hu stess, jew għax dinbu l-ġenituri tiegħu?"**

Din il-mistoqsija tirrifletti t-twemmin komuni dwar il-ġustizzja divina li titħallas għad-dnub mhux biss mill-bniedem li jwettqu, iżda wkoll mid-dixxendenza tiegħu: *Għax jiena l-Mulej Alla tiegħek Alla għajjur, li nikkastiga l-ulied għad-dnubiet ta' missirijiethom sat-tielet u r-raba' ġenerazzjoni ta' min jobogħdni* (Dt 4, 9). Hija l-mistoqsijiet eżistenzjali dwar l-oriġni u l-kawża tat-tbatija li għalkemm l-Antik Testment ma jagħtix tweġibiet ċari, fih hemm twemmin sod fuq il-kobor u l-qawwa t'Alla li jistieden lill-bniedem biex jieħu 'kollox' minn idejH. Lil Mosè li hu nieqes mill-ħila: *Il-Mulej wieġbu: "Min għamel fomm il-bniedem? Min għamel l-imbikkem, it-trux, u l-agħma u 'l min jara? Mhux jien, il-Mulej?* (Eż 4, 11). Il-kotba ta' l-għerf jibnu fuq dan it-twemmin: *Nilqgħu t-tajjeb minn għand Alla, u l-ħażin ma nilqgħuhx?* (Ġob 2, 10); *It-tajjeb u l-ħażin, il-ħajja u l-mewt, il-faqar u l-għana jiġu mill-Mulej* (Sir 11, 14). Bnadi oħra t-tbatija tidher bħala 'konsegwenza-kundanna-kastig' għad-dnub magħmul kontra Alla: *Mhux minn fomm il-Għoli joħroġ id-deni u l-ġid? Għala l-bniedem ħaj igerger għall-kastig ta' dnubu?* (Lam 3, 38-39); *Ħwejjeġ tajba ġew maħluqa mill-bidu għat-tajbin, bħalma ġew maħluqa ħwejjeġ ħżiena għall-midinbin* (Sir 39, 25).

- **v.3 - Ġesù wieġeb: "La hu ma dineb u anqas il-ġenituri tiegħu, imma ġralu hekk biex l-id ta' Alla tidher fih.**

It-tweġiba ta' Ġesù tifta' dawl fuq xi tbatija tal-bniedem, li tista' tinbidel u ssir xhieda ħajja ta' l-għemejjel ta' l-għaġeb ta' Alla, li juri l-qawwa tiegħu sewwa sew fejn hemm id-dgħajjef u f'min hu nieqes mill-ħila, biex hekk ikun jista' jixhed għal Alla: *Għinni, Mulej, Alla tiegħi; salvani fit-tjieba tiegħek. Ħa jagħrfu li dan hu għemil tiegħek, li dan, Mulej, int għamiltu. Jisħtuni huma, imma int tberikni; ħa jqumu l-għedewwa u jistħu, imma jifraħ il-qaddej tiegħek* (Salm 109, 26-28). Ġesù, quddiem iċ-ċpar li jdawwar il-misteru tat-tbatija, jieqaf u jagħti t-tweġiba tiegħu l-ewwel bil-kliem imbagħad b'ħajtu stess: *Dak li ma kienx jaf x'inhu dnub, Alla għamlu dnub għalina sabiex aħna nsiru fih ġustizzja ta' Alla* (2 Kor 5, 21).

- **v.4 - Sakemm għadna binhar, jeħtieġli nagħmel ix-xogħol ta' dak li bagħatni; għax jasal il-lejl meta ħadd ma jkun jista' jaħdem.**

Il-ħajja ta' Ġesù f'dan il-vanġelu tixbaħ il-ġurnata xogħol: *Missieri għadu jaħdem sa issa: mela naħdem jien ukoll"* (Ġw 5, 17), li tgħalaq bil-*"Kollox hu mitmum"* (Ġw 19, 30), dak inhar tal-lejl tal-mewt tiegħu, *"Morru għidulu lil dak il-volpi, 'Ara, jiena nkeċċi x-xjaten u nfejjaq il-mard illum u għada, u fit-tielet jum nasal fit-tmiem tiegħi* (Lq 13, 32). Il-mgħodija ta' Ġesù tħabbar u turi l-wasla taż-żminijiet messjaniċi li fihom: *Ma tinżilx aktar ix-xemx għalik u lanqas jgħib il-qamar, għax il-Mulej ikun id-dawl tiegħek għal dejjem u jintemmu l-jiem tal-vistu tiegħek…* (Is 50, 20-21); *U dakinhar it-torox jisimgħu kliem il-ktieb, u meħlusin mis-swied u d-dlam, għajnejn il-għomja jaraw* (Is 29, 18).

- **v.5 - Sakemm indum fid-dinja, jiena hu d-dawl tad-dinja".**

Din mhix l-unika darba li Ġesù jitkellem minnu nnfisu bħala d-dawl tad-dinja, wara li ħafer lill-

adultera jgħid: *"Jien d-dawl tad-dinja. Min jiġi warajja ma jimxix fid-dlam, iżda jkollu d-dawl tal-ħajja* (Ġw 8, 12); kif ukoll wara d-daħla messjanika fĠerusalem: *"Ftit ieħor baqagħlu magħkom id-dawl, mela ibqgħu miexja sakemm għandkom id-dawl, biex id-dlam ma jilħaqkomx. Min jimxi fid-dlam ma jafx fejn hu sejjer. Sakemm għandkom id-dawl, emmnu fid-dawl, biex tkunu wlied id-dawl" (*Ġw 12, 35-36).

- **v.6-7 - Kif qal dan, beżaq fl-art, għamel minnu qisu tajn, u dilek bih għajnejn ir-raġel agħma. U qallu: "Mur inħasel fil-għadira ta' Siloam." Din tfisser 'il-mibgħut'. Mela dak mar, inħasel, u ġie jara.**

Dan il-vers huwa riferiment għall-magħmudija li taħsel, tfejjaq u twelled mill-ġdid fil-fidi, li tagħha hija wkoll xbieha mbiegħda l-ġrajja ta' Nagħman: *U Eliżew bagħtlu messaġġier jgħidlu: "Mur inħasel seba' darbiet fil-Ġordan, u ġismek jerġa' jindaflek"* (2 Slat 5, 10). Ġesù huwa l-Messija, 'mibgħut' mill-Missier u kkonsagrat mill-Ispirtu: *Bagħatni nħabbar il-ħelsien lill-imjassrin u d-dawl mill-ġdid lill-għomja* (Lq 4, 18); *Il-Mulej li jiftaħ għajnejn il-għomja* (Salm 146, 8), biex f'demmu jaħsel lid-dinja kollha li kienet qed tistenna u titlob: *Ikollok ħniena minni, o Alla, fi tjubitek; fil-kobor tal-ħniena tiegħek ħassar ħtijieti. Aħsilni kollni mill-ħtija tiegħi; naddafni mid-dnub tiegħi* (Salm 51, 3-4). Fl-istess ħin, Ġesù huwa wkoll dak li jibgħat lid-dixxipli jaħslu lill-ħolqien kollu*: Min jemmen u jitgħammed, isalva; iżda min ma jemminx ikun ikkundannat* (Mk 16, 15-16).

- **v.8 - Il-qraba u dawk li fl-imgħoddi kienu mdorrija jarawh, għax hu kien tallab, qalu: "Dan mhuwiex dak li kien joqgħod bilqiegħda jitlob il-karità?**

Il-kundizzjoni ta' dan l-agħma tixbaħ lil dik ta' *wieħed tallab agħma, jismu Bartimew, bin Timew, bilqiegħda mal-ġenb tat-triq* (Mk 10, 46).

- **v.9-12 - Xi wħud qalu: "Iva, hu." Oħrajn qalu: "Le, imma jixbħu." Iżda hu qalilhom: "Jiena hu." Qalulu: "Mela kif infetħulek għajnejk?" Weġibhom: "Wieħed raġel, jgħidulu Ġesù, għamel ftit tajn, dilikli għajnejja bih, u qalli, 'Mur fis-Siloam u nħasel hemm.' Mort, inħsilt, u ġejt nara." Qalulu: "Fejn hu dak ir-raġel?" Qalilhom: "Ma nafx."**

Wara li l-agħma jinħasel u jfieq, Ġesù jgħib mix-xena biex jitfaċċa iktar tard. Ġesù drabi oħra wara li jitkellem fuqu nnifsu, jew wara xi miraklu, jgħib u l-Lhud jispiċċaw ifittxuh u jsaqsu għalih: *Iżda l-imfejjaq ma kienx jaf min kien, għax Ġesù laħaq warrab billi hemmhekk kien hemm ħafna nies* (Ġw 5, 13); wara t-tkattir tal-ħobż (ara Ġw 6, 25-26); nhar il-festa ta' l-Għerejjex (ara Ġw, 7, 10-11); *Qalilhom Ġesù: "Tassew, tassew ngħidilkom, qabel ma kien Abraham, jien hu." Għalhekk il-Lhud qabdu l-ġebel biex iwaddbuhulu: imma Ġesù nħbielhom u ħareġ mit-Tempju* (Ġw 8, 59); *Wara li qalilhom dan, Ġesù telaq u nħeba minnhom. Hu kien għamel ħafna sinjali quddiemhom u mandankollu baqgħu ma emmnux fih* (Ġw 12, 36-38).

- **v.13-16 - Lil dak li fl-imgħoddi kien agħma ħaduh għand il-Fariżej. Issa dakinhar li Ġesù għamel it-tajn u fetaħ għajnejn l-agħma nzerta kien is-Sibt. Il-Fariżej ukoll staqsew mill-ġdid lill-agħma kif sar jara. U hu qalilhom: "Qegħedli ftit tajn fuq għajnejja, mort ninħasel, u issa qiegħed nara." Xi wħud mill-Fariżej qalulu: "Dan il-bniedem mhux ġej mingħand Alla, għax ma jħarisx is-Sibt." Iżda oħrajn qalu: "Kif jista' wieħed midneb jagħmel sinjali bħal dawn?" U ma qablux bejniethom.**

In-nuqqas ta' qbil huwa frott l-ebusija tal-qalb li ma tridx temmen (ara il-ġrajja tat-torri f'Babel, Ġen 11, 7). L-ebusija tal-qalb tikxef liema hu l-ispirtu li jgħammar fiha: *Il-Lhud reġgħu ma qablux bejniethom dwar dan il-kliem. Bosta minnhom qalu: "Dan għandu fih xitan u qiegħed ihewden; għalfejn toqogħdu tisimgħuh?" Imma oħrajn qalu: "Dan m'huwiex kliem ta' min għandu xitan fih; jaqaw jista' xitan jiftaħ għajnejn l-għomja?" (Ġw 10, 19-21*); fil-proċess kontra Ġesù: *x-xhieda tagħhom anqas f'dan ma kienet taqbel* (Mk 14, 59). Fuq il-kwistjoni tas-

Sibt jgħodd dak li qal bnadi oħra: *X'jiswa li tagħmel nhar ta' Sibt, ġid jew deni? Issalva ħajja jew toqtolha?" Iżda huma baqgħu siekta* (Mk 3, 4); *Imma kemm jiswa bniedem aktar minn nagħġa! Mela jiswa nhar ta' Sibt tagħmel il-ġid* (Mt 12, 12).

- **v.17 - U reġgħu qalu lill-agħma: "Int x'jidhirlek minnu, billi fetaħlek għajnejk?" Qalilhom: "Dak profeta."**

Għal bosta nies, Ġesù ma kienx għajr profeta: *Meta raw dan is-sinjal li għamel Ġesù, qalu: "Dan hu tassew il-profeta li għandu jiġi fid-dinja!"* (Gw 6, 14); *U huma weġbuh: "Xi wħud, Ġwanni l-Battista… jew wieħed mill-profeti"* (Mt 16,14); *"Dan min hu?" bdew igħidu. U l-folol weġbuhom: "Dan hu l-profeta Ġesù minn Nazaret tal-Galilija"* (Mt 21, 10-11); *Huma riedu kieku jaqbduh taħt idejhom, imma beżgħu min-nies, għax kulħadd kien iżommu bi profeta* (Mt 21, 46). Ġesù jidher bħala: *profeta kbir qam fostna u Alla żar il-poplu tiegħu* (Lq 7, 16) minħabba f'dak li jgħid, kif tistqarru s-samaritana (ara Ġw 4, 19. 29) u kif jiftakruh d-dixxipli t'Għemmaws (ara Lq 24, 19). Però din l-istqarrija mhix għajr il-bidu tal-mixja ta' fidi li trid twassal għall-istqarrija sħiħa tal-verità fuqu, jiġifieri: *"Inti l-Messija, Bin Alla l-ħaj"* (Mt 16, 16).

- **v.18 - Il-Lhud ma ridux jemmnuh li hu kien agħma u ħa d-dawl qabel ma bagħtu għall-ġenituri tiegħu, ta' dak li sar jara,**

Din hi l-verità dwar min ma jridx jemmen, dwar l-ebusija tal-qalb li tipparalizza kull bdil (indiema) fil-ħajja tal-bniedem: *Jien għalhekk inkellimhom bil-parabboli; għax iħarsu kemm iħarsu ma jarawx, u jisimgħu kemm jisimgħu ma jifhmux. U hekk isseħħ fihom il-profezija ta' Isaija* (6, 9-10) *li tgħid: Tisimgħu kemm tisimgħu ma tifhmux, u tħarsu kemm tħarsu ma tarawx. Għax il-qalb ta' dan il-poplu twebbset; kienu tqal biex jisimgħu b'widnejhom, u għalqu għajnejhom li ma jmorrux jaraw b'għajnejhom, u jisimgħu b'widnejhom u jifhmu b'moħħhom u hekk ibiddlu ħajjithom u jiena nfejjaqhom* (Mt 13, 13 ara wkoll Atti 28, 27). Biex jgħin lill-bniedem fin-nuqqas ta' fidi fiH, Ġesù jinqeda wkoll bl-opri li huwa jagħmel, però min ma jemminx fiH, l-anqas jemmen f'dak li huwa jagħmel: *Emmnuni! Jiena fil-Missier u l-Missier huwa fija. Jekk mhux għal ħaġ'oħra, emmnuni minħabba dawn l-opri stess* (Ġw 14, 11)*; "Għidtilkom u intom ma temmnux. L-għemejjel li nagħmel jien f'isem Missieri jixhdu għalija. Iżda intom ma temmnux għax m'intomx min-ngħaġ tiegħi* (Ġw 10, 25-26); *Jekk jien m'iniex nagħmel l-għemejjel ta' Missieri, temmnunix; imma jekk qiegħed nagħmilhom, jekk ma temmnux lili, għallinqas emmnu l-għemejjel, biex tkunu tafu u ddaħħluha f'raskom li l-Missier huwa fija u jiena fil-Missier"* (Ġw 10, 37-38).

- **v.19-23 - u staqsewhom: "Dan, li intom tgħidu li twieled agħma, dan binkom? Mela issa kif ġie jara?" Il-ġenituri tiegħu wieġbu u qalulhom: "Nafu li dan hu t-tifel tagħna u li twieled agħma; imma kif issa ġie jara, dan ma nafuhx, u anqas ma nafu min fetaħlu għajnejh. Staqsu lilu: żmien għandu: jitkellem hu għalih innifsu." Il-ġenituri tiegħu wieġbu hekk għaliex beżgħu mil-Lhud, għax il-Lhud kien ġa ftiehmu bejniethom li, jekk xi ħadd ikun stqarr li Ġesù hu l-Messija, jitkeċċa 'l barra mis-sinagoga. Kien għalhekk li l-ġenituri tiegħu wieġbu, 'Żmien għandu, staqsu lilu.'**

L-ebusija tal-qalb wasslet lill-Fariżej biex jagħmlu pjan ta' azzjoni kontra min jemmen f'Ġesù: *Madankollu ħadd ma kien jitkellem fuqu bil-miftuħ, għax kienu jibżgħu mil-Lhud* (Ġw 7, 13); *…ħafna mill-kapijiet emmnu wkoll, iżda minħabba l-Fariżej dan ma stqarrewhx, biex ma jitkeċċewx 'il barra mis-sinagoga. Għalihom kienet aktar għażiża l-glorja tal-bnedmin mill-glorja ta' Alla* (Ġw 12, 42-43); *Wara dan Ġużeppi minn Arimatija, li kien dixxiplu ta' Ġesù bil-moħbi għax kien jibża' mil-Lhud… Ġie wkoll Nikodemu, dak li qabel kien mar għand Ġesù bil-lejl* (Ġw 19, 38-39); *Dak il-Ħadd filgħaxija, meta d-dixxipli kienu flimkien imbeżżgħa mil-Lhud, bil-bibien magħluqa, ġie Ġesù u qagħad f'nofshom…* (Ġw 20, 19).

- **v.24-25 - Għal darb'oħra reġgħu bagħtu għal dak li kien agħma u qalulu: "Sebbaħ 'l Alla! Aħna nafu li dal-bniedem hu midneb." Dak weġibhom: "Jekk hux midneb ma nafx; ħaġa waħda naf; li jien kont agħma u issa qiegħed nara."**

Din il-ġrajja tfakkar fl-iben il-kbir imsemmi fil-parabbola ta' l-iben il-ħali: *Imma kien meħtieġ li nagħmlu festa u nifirħu, għax dan ħuk kien mejjet u rega' qam, kien mitluf u nstab!'* (Lq 15, 32).

- **v.26-29 - Qalulu: "Imma hu x'għamillek? Kif fetaħhomlok għajnejk?" U hu weġibhom: "Ġa għidtilkom u ma smajtux! Xi tridu tisimgħu iżjed? Jaqaw tridu intom ukoll issiru dixxipli tiegħu!" U qabdu jgħajtu miegħu u qalulu: "Dak int dixxiplu tiegħu! Aħna ta' Mosè dixxipli! Aħna nafu li lil Mosè kellmu Alla, imma dan ma nafux minn fejn inqala'."**

L-insistenza min-naħa tal-Fariżej f'dan il-proċess turi kemm kienet tqila għalihom li jemmnu lil għajnejhom, li jbiddlu l-mentalità magħluqa tagħhom u li jmorru kontra dak li kienu jaħsbu li jafu. L-istess provenjenza ta' Ġesù kienet għalihom ta' ostaklu biex jemmnu fiH: *U huma qalulu (lil Nikodemu): M'intix int ukoll mill-Galilja, hux? Fittex fl-Iskrittura, ħalli tara li ebda profeta ma jqum mill-Galilja!"* (Ġw 7, 52).

- **v.30-33 - Weġibhom ir-raġel u qalilhom: "Sewwa! Hawn qiegħed il-għaġeb: li intom ma tafux dan minn fejn inqala', u b'dankollu lili fetaħli għajnejja! Aħna nafu li Alla mhux se jisma' lill-midinbin: iżda mbagħad jekk wieħed ikun jibża' minn Alla u jagħmel ir-rieda tiegħu, lil dan jisimgħu. Qatt fid-dinja ma nstema' li xi ħadd fetaħ għajnejn wieħed agħma mit-twelid. Li kieku dan ma kienx ġej mingħand Alla, xejn ma kien ikollu ħila jagħmel."**

Dan il-kliem jixbaħ ħafna lil dak ta' Nikodemu meta stqarr: *Rabbi, aħna nafu li int mgħallem mibgħut minn Alla, għax ħadd ma jista' jagħmel is-sinjali li qiegħed tagħmel int jekk ma jkunx Alla miegħu* (Ġw 3, 20).

- **v.34-38 - Imbagħad qabżu u qalulu: "Int se tgħallem lilna, li twelidt dnubiet waħdek?" U qaċċtuh 'il barra. Imbagħad sema' li qaċċtuh 'il barra; sabu u qallu: "Temmen int f'Bin il-bniedem?" Dak wieġbu u qallu: "Min hu, Mulej, biex nemmen fih? Qallu Ġesù: "Mhux biss rajtu, imma huwa dak stess li qiegħed ikellmek." Qallu: "Nemmen, Mulej." U nxteħet jagħtih qima.**

L-agħma mfejjaq ma jagħrafx lil Ġesù, għaliex hi l-grazzja t'Alla li tgħin fil-fidi, il-bniedem waħdu ma jistax jasal li jemmen. Ġesù kull darba li kellu quddiemu nies li għadhom ma jistgħux jagħrfu l-verità sħiħa fuqu, jgħid jew jagħmel xi ħaġa biex jiftaħ l-għajnejn magħluqa 'bin-ngħas jew fl-għama': lil Marija ta' Magdala jgħajtilha b'isimha (Ġw 20, 13- 16) u mad-dixxipli t'Għemmaws jaqsam il-ħobż (Lq 24, 31).

- **v.39 - Imbagħad Ġesù qal: "Jien għall-ħaqq ġejt f'din id-dinja, biex min ma jarax isir jara, u min jara jagħma."**

Permezz ta' din il-ġrajja inkixef għal darb'oħra d-dnub tad-dinja, saret firda bejn dawk li jaraw il-verità-id-dawl u dawk li għażlu li jaraw il-gideb-id-dlam: *U l-ġudizzju huwa dan: li d-dawl ġie fid-dinja, imma l-bnedmin ħabbew id-dlam aktar mid-dawl, għax l-għemil tagħhom kien ħażin. Għax kull min jagħmel il-ħażen jobgħod id-dawl, u ma jersaqx lejn id-dawl, biex għemilu ma jinkixifx. Imma min jagħmel is-sewwa jersaq lejn id-dawl, biex juri li hemm Alla f'għemilu* (Ġw 3, 19-21).

- **v.40-41 - Xi wħud mill-Fariżej li kienu hemm madwaru semgħuh jgħid dan u staqsew: "Aħna wkoll għomja?" Weġibhom Ġesù: "Li kieku kontu għomja, ma kontux tkunu ħatja ta' dnub. Imma issa qegħdin tgħidu, 'Aħna naraw.' Mela d-dnub tagħkom għadu fuqkom."**

F'dan il-kliem ta' Ġesù tidher ċara r-rabta li hemm bejn il-qagħda ta' nuqqas ta' dawl, in-nuqqas ta' fidi u d-dnub tad-dinja: *Kif għidtilkom jien, intom tmutu fi dnubietkom. Għax jekk intom ma temmnux li jiena hu, tmutu fi dnubietkom* (Ġw, 8, 24). Din ir-rabta tidher iktar ċara fl-evanġelju skond San Mattew, l-iktar fil-mod kif Ġesù jindirizza lill-Fariżej: *Ħalluhom, dawk għomja mexxejja ta' l-għomja; jekk agħma jmexxi lil agħma ieħor, it-tnejn jaqgħu ġol-ħofra"* (Mt 15, 14): *Boloh u għomja…* (Mt 23, 17); *Ja mexxejja għomja…* (Mt 23, 24); *Fariżew agħma…* (Mt 23, 26).
Id-dnub li hu frott in-nuqqas ta' fidi, li hi frott l-ebusija tal-qalb, jibqa' periklu attwali u San Pawl jiġbed l-attenzjoni meta jgħid: *Imma int, jekk tissejjaħ Lhudi u moħħok mistrieħ bil-liġi u tiftaħar b'Alla; int li taf ir-rieda ta' Alla u l-liġi għallmitek tagħraf tagħżel l-aħjar; int li int persważ li taf tmexxi lill-għomja, li int id-dawl fid-dlam; li int mgħallem tal-boloh; mgħallem taż-żgħar; li għandek l-għerf u l-verità fil-liġi...; int li tgħallem lil ħaddiehor, ma tgħallimx lilek innifsek? Int tippriedka: La tisraqx, u tisraq? Tgħid: La tiżnix, u tiżni? Int tiskerrah lill-idoli, u tisraq it-tempji tagħhom? Int tiftaħar bil-liġi, u żżeblaħ lil Alla bil-ksur tal-liġi? – kif inhu miktub: "L-isem ta' Alla hu mżeblaħ fost il-ġnus minħabba fikom"* (Rum 2, 17-24). Iktar 'il quddiem iżid jgħid: *Il-poplu ta' Israel ma sabx dak li kien ifittex: iżda dawk li kienu magħżula sabuh; il-bqija webbsu rashom kif inhu miktub: "Alla tahom spirtu tan-ngħas fuqhom, għajnejn biex ma jarawx, widnejn biex ma jisimgħux, sal-ġurnata tal-lum"* (Rum 11, 7-8).
Fuq dan, San Pietru jżid jgħid: *Għalhekk, mela, kunu ħerqana biex iżżidu l-virtù mal-fidi, il-għerf mal-virtù; ma' l-għerf ir-rażna; mar-rażna s-sabar; mas-sabar it-tjieba; mat-tjieba l-ħbiberija ta' l-aħwa; mal-ħbiberija ta' l-aħwa l-imħabba. Jekk ikollkom dawn il-kwalitajiet u tkattruhom fikom, ma jħallukomx rieqda u bla frott fl-għarfien tagħkom ta' Sidna Gesù Kristu. Min hu nieqes minnhom hu agħma, ma jarax sewwa; nesa li ġie mnaddaf minn dnubietu ta' l-imgħoddi* (2 Pt 1, 9).
Ħalli min hu nieqes minn dawn il-kwalitjiet jisma' s-sejħa ta' l-Apokalissi li tgħodd għal kull min jaħseb u jgħid: *"Jiena għani, jiena stagħnejt u ma jonqosni xejn", bla ma taf li l-imsejken huwa int, ta' min jitħassrek, fqir, agħma u għarwien. Jiena nagħtik parir biex tiġi tixtri mingħandi deheb imsoffi bin-nar, ħalli tistagħna; u lbies abjad, ħalli jkollok x'tilbes u tgħatti l-għajb ta' l-għera tiegħek; kif ukoll ungwent, ħalli tidlek għajnejk u tkun tista tara. Lil dawk li nħobb, jiena nwiddibhom u nrażżanhom. Mela tħeġġeġ u indem. Ara jiena fil-bieb, u qiegħed inħabbat; jekk xi ħadd jismagħni u jiftaħli l-bieb, jiena nidħol għandu u niekol miegħu, u hu jiekol miegħi* (Ap 3, 17-21).

1.5. Il-Ħames Ħadd tar-Randan A – Ġwanni 11, 1-45

… biex huma jemmnu li inti bgħattni

LECTIO

- **v.1-2 - F'dak iż-żmien, kien hemm wieħed marid, Lazzru minn Betanja, ir-raħal ta' Marija u oħtha Marta. Marija kienet dik li dilket il-Mulej b'żejt ifuħ u li xxuttatlu riġlejh b'xagħarha, Lazzru, li marad kien ħuha.**

Lazzru, wara li Ġesù jqajmu mill-imwiet: *kien wieħed minn dawk li qagħdu għall-mejda ma' Ġesù* (Ġw 12, 2). Ix-xhieda tiegħu ġibdet *kotra kbira ta' Lhud li marru mhux biss minħabba Ġesù imma wkoll biex jaraw*h (Ġw 12, 9), minħabba dan kollu, spiċċa mhedded *mill-qassisin il-kbar li ftiehmu biex joqtluh… għax minħabba fih ħafna mil-Lhud bdew jitilquhom u jemmnu f'Ġesù* (Ġw 12, 10-11). Marta hija l-mara li lil Ġesù *laqgħetu għandha… li kienet moħħha fuq il-ħafna xogħol tad-dar* (Lq 10, 38. 40), dik li *sservi* waqt l-ikliet (Ġw 12, 2). Oħtha Marija kienet: *niżlet bil-qiegħda f'riġlejn il-Mulej tisimgħu x'kien qiegħed jgħid* (Lq 10, 39), u wara l-qawmien ta' Lazzru *ħadet libbra fwieħa tan-nard pur, tiswa ħafna,* u niżlet mill-ġdid *tidlek biha riġlejn Ġesù, imbagħad ixxuttathomlu b'xagħarha; u d-dar imtliet bir-riħa tfuħ* (Ġw 12, 3).

- **v.3 - Iż-żewġ nisa aħwa bagħtu jgħidu lil Ġesù: "Mulej, ara, ħabibek marid."**

Il-ħbieb ta' Ġesù msemmija fl-evanġelji huma:
(i) l-appostli li jgħidilhom: *…sejjaħtilkom ħbieb, għaliex kull ma smajt mingħand Missieri jiena għarrafthulkom* (Ġw 15, 15); (ii) id-dixxipli li jsejħilhom ukoll *'ħbieb tiegħi*' (Lq 12, 4); (iii) *il-publikani u l-midinbin* (Mt 11, 19); (iv) Lazzru, Marta u Marija.

- **v.4 - Meta sema' l-aħbar Ġesù qal: "Din mhijiex marda tal-mewt, iżda għall-glorja ta' Alla, biex biha jissebbaħ l-Iben ta' Alla."**

Din hija ġrajja oħra fl-evanġelji li fiha dawk ta' madwar Ġesù setgħu jaraw: *il-glorja tiegħu, il-glorja li għandu mill-Missier bħala Ibnu l-waħdieni, mimli bil-grazzja u l-verità* (Ġw 1, 14) u jemmnu billi jagħrfu: *li jiena hu u li minn rajja ma nagħmel xejn, imma li nitkellem skond ma għallimni l-Missier* (Ġw 8, 28).

- **v.5-10 - Ġesù kien iħobbhom lil Marta u lil oħtha u lil Lazzru. Meta sema' li dan marad, baqa' jumejn oħra fejn kien, u mbagħad qal lid-dixxipli: "Imxu nerġgħu mmorru l-Lhudija." Qalulu d-dixxipli: "Rabbi, għadhom kemm kienu qegħdin ifittxu li jħaġġruk, u int rieġa' sejjer hemm?" Weġibhom Ġesù: "Mhux tnax-il siegħa fiha l-ġurnata? Sakemm wieħed jimxi binhar, ma jaħbat ma' mkien, għax ikun qiegħed jara d-dawl ta' din id-dinja; imma jekk jimxi bil-lejl, jaħbat ma' xi mkien, għax ma jkollux dawl."**

Ftit qabel din il-ġrajja, *il-Lhud reġgħu qabdu l-ġebel biex iħaġġruh* (Ġw 10, 31) u *għal darb'oħra fittxew li jaqbduh, imma hu ħarbilhom minn taħt idejhom* (Ġw 10, 39). Is-siegħa li fiha: *kollox kien mitmum* (Ġw 19, 28. 30) għadha ma waslitx, *is-siegħa u s-setgħa tad-dlamijiet* (Lq 22, 53) għadhom ma laħqux u allura baqa' żmien u dawl biex kif jgħid Ġeremija biex jingħata: *sebħ lill-Mulej, qabel ma jidlam u qabel ma jitfixklu riġlejkom fuq il-muntanji bejn dawl u dlam…* (Ġer 13, 16). Imbagħad meta jidlam u jilħaq *il-lejl* (Ġw 13, 30), *…Intom tistennew id-dawl, imma hu jibdlu fis-swied* (Ġer 13, 16) u hekk iseħħu l-kelmiet ta' Ġesù*: Ilkoll kemm intom se titħawdu minħabba fija f'dan il-lejl, għax hemm miktub, 'Nidrob ir-ragħaj, u n-ngħaġ tal-merħla jitferrxu"* (Mt 26, 31, ara Żak 13, 7) u li: *għad tiġi siegħa, u ġa waslet, meta tixterdu kull wieħed lejn daru, u lili tħalluni waħdi* (Ġw 16, 32).

- **v.11-14 - Wara li qal dan, żied jgħidilhom: "Ħabibna Lazzru rieqed, iżda ejjew immorru nqajmuh." Qalulu d-dixxipli: "Mulej, jekk hu rieqed, jiġifieri se jfiq." Iżda Ġesù kien tkellem mill-mewt tiegħu, u huma ħaduha li kien qalilhom fuq l-irqad ta' meta wieħed ikun bin-ngħas. Imbagħad Ġesù qalilhom ċar u tond: Lazzru miet.**

Dan il-kliem dwar il-qawmien mir-'raqda' tal-mewt huwa metafora li Ġesù jużah ukoll dakinhar li qajjem it-tifla ta' Ġajru: *Dan l-istorbju kollu u dan il-biki għalfejn? It-tfajla mihiex mejta, imma rieqda* (Mk 5, 39). Id-dixxipli, biex jaqtgħu qalb Ġesù milli jmur fil-Lhudija, jagħżlu li jifhmu dan il-kliem fis-sens ta' sempliċi marda, iżda Ġesù jurihom x'kienet eżatt l-intenzjoni tiegħu fi kliemu mingħajr ħabi ta' xejn.

- **v.15 - U jiena nifraħ minħabba fikom li ma kontx hemm, ħalli temmnu. Iżda imxu mmorru sa ħdejh."**

Dak kollu li jagħmel parti mill-ħajja tal-bniedem, anke l-istess mewt, jista' jsir sinjal li fih tidher il-qawwa t'Alla sabiex forsi l-bniedem jemmen u jagħti glorja 'l Alla għal dak li jara jew jirċievi, għaliex: *Jekk ma tarawx sinjali u għeġubijiet ma temmnux!'* (Ġw 4, 48).

- **v.16-20 - Tumas, imlaqqam it-tewmi, qal lil sħabu d-dixxipli: "Immorru aħna wkoll ħa mmutu miegħu." Meta wasal Ġesù sab li kien ġa ilu erbat ijiem fil-qabar. Betanja kienet qrib Ġerusalemm, xi żewġ mili 'l hemm minnha. Ħafna Lhud kienu ġew għand Marta u Marija biex ifarrġuhom, minħabba fil-mewt ta' ħuhom. Kif semgħet li kien ġej Ġesù, Marta ħarġet tilqgħu, iżda Marija baqgħet id-dar.**

Marta hija dik li tilqa' (ara Lq 10, 38), waqt li Marija tibqa' d-dar.

- **V.21-22 - Marta qalet lil Ġesù: "Mulej, kieku int kont hawn, ħija ma kienx imut. Imma jien naf li kull ma int titlob 'l Alla, hu jagħtihulek, issa wkoll."**

Ġesù huwa msejjaħ: *bl-Isem li hu fuq kull isem… il-Mulej għall-glorja ta' Alla l-Missier* (Fil 2, 9-11), dak l-isem li kiseb: *wara li naddafna minn dnubietna u qagħad fuq il-lemin tal-kobor ta' Alla fil-għoli tas-smewwiet* (Lhud 1, 3-4). It-tgergir u fl-istess ħin it-talba ta' Marta jixbħu ħafna lil dak li tagħmel il-mara Sunamija ma' Eliżew sabiex quddiem il-mewt ta' binha jagħmel xi ħaġa, dak l-iben li l-istess profeta kien wiegħed u ħabbar it-twelid tiegħu (ara 2 Slat 4, 8-37).

- **v.23-24 - Ġesù qal lil Marta: "Ħuk jerġa' jqum!" Qaltlu Marta: "Jiena naf li jerġa' jqum fl-aħħar jum."**

L-istqarrija dwar il-qawmien mill-imwiet ta' Marta, tirrifletti l-fidi biblika posteżilika: *Imma s-sultan tad-dinja għad iqajjimna għall-ħajja ta' dejjem, lilna li se mmutu għal-liġi tiegħu* (2 Mak 7, 9); *U ħafna minn dawk li huma rieqda fit-trab ta' l-art jistenbħu, min għall-ħajja ta' dejjem…* (Dan 12, 2). Din l-istqarrija, minħabba li hija marbuta wisq mal-futur, ma tissodisfax il-bżonn preżenti ta' Marta.

- **v.25-26 - Qalilha Ġesù: "Jien hu l-qawmien u l-ħajja. Kull min jemmen fija, ukoll jekk imut, ikollu l-ħajja: u kull min jgħix u jemmen fija, dan ma jmut qatt. Temmnu int dan?"**

Il-qawmien 'fl-aħħar jum' li tistqarr u tittama Marta, permezz tal-fidi f'Ġesù, jilħaq il-preżent u l-'issa': *Dawn inkitbu sabiex intom temmnu li Ġesù hu l-Messija Bin Alla, u biex bit-twemmin tagħkom ikollkom il-ħajja f'ismu* (Ġw 20, 31). Ġesù għalhekk ġie mibgħut fid-dinja, biex jagħmel l-għemejjel t'Alla ħalli: *kull min jemmen fih ma jintilifx, iżda jkollu l-ħajja ta' dejjem* (Ġw 3, 16). Huwa r-ragħaj li jagħti l-ħajja ta' dejjem lin-nagħaġ tiegħu, *biex huma ma jintilfu qatt* (Ġw 10, 28). U l-ħajja ta' dejjem hija din: *li jagħarfu lilek, Alla, waħdek veru u lil Ġesù Kristu, li inti bgħatt (Ġw 17, 3).* Bħalma s-smigħ tal-kelma ta' Kristu jwassal għall-fidi (ara Rum 10, 17),

hekk ukoll il-fidi f'Ġesù twassal għall-ħajja ta' dejjem: *min jisma' kelmti u jemmen f'min bagħtni għandu l-ħajja ta' dejjem u ma jsirx ħaqq minnu* (Ġw 5, 24, ara 6, 40. 47); *min iħares il-kelma tiegħi ma jara qatt il-mewt* (Ġw 8, 51).

- **v.27-32 - "Iva, Mulej," weġbitu; "jien nemmen li inti l-Messija, l-Iben ta' Alla, dak li ġie fid-dinja." Kif qalet dan, marret issejjaħ lil oħtha Marija u minn taħt l-ilsien qaltilha: "L-imgħallem hawn u qiegħed isejjaħlek." Dik, malli semgħetha qamet minnufih u marret ħdejh. Ġesù kien għadu ma daħalx ir-raħal, imma baqa' fejn kienet ġiet tiltaqa' miegħu Marta. Il-Lhud li kienu d-dar ta' Marija biex ifarrġuha, kif rawha tqum malajr u toħroġ, marru warajha, għax stħajluha sejra fuq il-qabar biex toqgħod tibki hemm. Meta Marija waslet fejn kien Ġesù u ratu, inxteħtet f'riġlejh tgħidlu: "Mulej, kieku int kont hawn ħija ma kienx imut."**

Marija, li tinżel f'riġlejn Ġesù biex tidlikhomlu u biex tisimgħu, għas-sejħa ta' Ġesù tqum, tmur ħdejh biex terġa' tinżel f'riġlejh titolbu.

- **v.33-34 - Kif ra lilha tibki, u l-Lhud, li ġew magħha, jibku wkoll, Ġesù ħassu mnikket u mħawwad ħafna. "Fejn qegħidtuh?" staqsiehom. Huma weġbuh: "Mulej, ejja u ara".**

Dan in-niket u t-taħwid ta' Ġesù mhuwiex minħabba fit-telfa ta' Lazzru, iżda huwa l-istess sentiment li ġarrab dakinhar meta: *Ra n-nies u tħassarhom, għax kienu mdejqa u mitluqa bħal nagħaġ bla ragħaj* (Mt 9, 37). Ġesù ma jingħaqadx man-niket ta' madwaru, anzi, irid imur quddiem il-qabar biex hemmhekk juri liema hi l-qagħda tiegħu quddiem il-mewt. Il-bniedem jgħid l-'ejja u ara' tiegħu u jieħu lill-Mulej quddiem l-oqbra tal-mewt, iżda fil-verità huwa Ġesù li qed imexxi u jgħid: *Ejjew u taraw*, lil min jimxi warajh u jmur miegħu biex jara fejn jgħammar u jibqa' miegħu (ara Ġw 1, 39).

- **v.35-36 - Ġesù beka. Għalhekk il-Lhud qalu: "Ara kemm kien iħobbu!"**

Dan il-biki ta' Ġesù huwa ambigwu, għaliex min-naħa l-waħda jista' jfisser is-sentiment ta' mħabba quddiem it-telfa tal-ħabib u min-naħa l-oħra jista' jkun li 'r-rabja' ta' Ġesù tinqasam f'bikja li l-Lhud bħas-soltu jinterpretawha u jifhmuha ħażin, għaliex kif qalilhom qabel: *Intom la lili ma tafu u lanqas lill-Missier* (Ġw 8, 19).

- **v.37 - Iżda xi wħud minnhom qalu: "Ma setax dal-bniedem, li fetaħ għajnejn l-agħma, jagħmel ukoll li dan ma jmutx?'**

Dan huwa l-kliem ta' min ma jridx jemmen, ta' min jibża' mill-verità ta' Ġesù, ta' min wara dan il-fatt jara kif jagħmel u jarresta lil Ġesù (ara Ġw 11, 45-57), ħalli hekk isseħħ il-kitba li tgħid: *Mulej, min emmen l-aħbar tagħna? U driegħ il-Mulej lil min intwera?* (Is 53, 1).

- **v.38 - Ġesù ħassu mqanqal għal darb'ohra u resaq lejn il-qabar. Dan kien għar b'ġebla mqiegħda fuqu.**

Dan hu l-qabar tal-poplu l-qadim: *"Jien (Ġakobb) ser ninġabar ma niesi. Idfnuni ma' missirijieti, fil-għar li hemm fil-għalqa ta' Għerfon il-Ħitti, fil-għar li hemm fil-għalqa ta' Makfela… Hemm difnu lil Abraħam u l-Sara martu, hemm difnu lil Iżakk u 'l Rebekka martu, u hemmhekk jien dfint lil Lija. Minn għand ulied il-Ħittin inxtrat din il-għalqa bil-għar li hemm fiha"* (Ġen 49, 29-32: 50, 13) magħluq b'ġebla, f'kuntrast mal-*qabar ġdid li fih kienu għadhom ma difnu lil ħadd* (Ġw 19, 41), *bil-blata mneħħija mill-qabar* (Ġw 2, 1).

- **v.39-41 - Ġesù qal: "Neħħu l-ġebla." Marta, oħt il-mejjet, qaltlu: "Mulej, issa beda jinten: ġa ilu erbat ijiem mejjet." Qalilha Ġesù: "Ma għedtlekx li, jekk inti temmen, tara l-glorja ta' Alla?" Imbagħad neħħew il-ġebla.**

Għall-kmand ta' Ġesù biex titneħħa l-ġebla ħalli l-mejtin jiltaqgħu mal-ħajjin, Marta turi l-verità żgura tal-fatti, turi li mhix hienja għax ma ratx verità oħra biex temmen (ara Ġw 20, 29). Ġesù jċanfarha, ifakkarha li l-fidi biss tista' ddewwaqha d-dehra salvifika (glorjuża) t'Alla, għaliex: *Li kieku nagħti glorja lili nnifsi, il-glorja tiegħi ma kienet tkun tiswa xejn. Imma dak li lili qiegħed jagħtini l-glorja huwa l-Missier, dak li intom tgħidu li hu Alla tagħkom, u madankollu ma għaraftuhx. Imma jiena nafu u kieku kelli ngħid li ma nafux, kont inkun giddieb bħalkom. U mhux biss nafu, imma wkoll inħares il-kelma tiegħu* (Ġw 8, 54-55).

- **v.41-42 - Ġesù refa' għajnejh 'il fuq u qal: "Missier, irroddlok ħajr li smajtni. Kont naf li inti dejjem tismagħni imma għedt dan minħabba fin-nies li hawn madwari, biex huma jemmnu li inti bgħattni."**

Ġesù jirringrazzja 'l-Missier tas-smigħ li sa minn dejjem joffrilu, frott l-għaqda intima ta' bejniethom (ara Ġw 9, 31) mingħajr taħlit (ara Ġw 5, 18; 10, 33) li tistieden għall-fidi fiha. Kien għalhekk li f'dan l-evanġelju, Ġesù qatt ma jidher jitlob (ara Ġw 3, 35; 6, 11; 10, 30) kontra l-istedina li tagħmillu Marta f'vers 22.

- **v.43 - Kif qal hekk, għajjat b'leħen għol: "Lazzru oħroġ."**

L-għajta ta' Ġesù hija l-għajta ta' min irid isemma' leħnu fil-bogħod *κραυγαζο*, dak il-leħen li jagħti dak li jiwegħed f'dik: *is-siegħa, anzi issa hi, meta l-mejtin jisimgħu l-leħen ta' l-Iben ta' Alla, u dawk li jisimgħuh jgħixu. Għax bħalma l-Missier għandu l-ħajja fih innifsu, hekk ukoll ta lill-Iben li jkollu l-ħajja fih innifsu, u tah ukoll is-setgħa li jagħmel ħaqq, għax hu Bin il-Bniedem. Tistagħġbux b'dan: tiġi siegħa meta dawk kollha li jkunu fl-oqbra jisimgħu leħnu* (Ġw 5, 25-28). Din hija s-siegħa li tħabbar iż-żmien miftuħ tas-salvazzjoni ssiġillat bil-mewt u l-qawmien ta' Ġesù: *Missier, waslet is-siegħa: agħti glorja lil Ibnek biex l-Iben jagħti glorja lilek, bħalma int tajtu s-setgħa fuq kull bniedem biex jagħti l-ħajja ta' dejjem lil dawk kollha li inti fdajtlu* (Ġw 17, 1-2).

- **v.44 - U dak li kien mejjet ħareġ, b'idejh u riġlejh infaxxati u b'maktur ma' wiċċu. Ġesù qalilhom: "Ħollulu l-faxex u ħalluh imur."**

Il-mejjet li huwa msejjaħ minn Ġesù jista' joħroġ avolja b'idejh u riġlejh marbuta u b'wiċċu mgħotti. Meta maħlul mill-irbit tan-nuqqas ta' fidi, Lazzru mhuwiex mogħti lura lil niesu iżda kull ma jridu jagħmlulu huwa biss li jħalluh imur, jiġifieri jemmnu li hu mal-Missier u mhux magħluq u marbut fil-qabar. Din hi l-fidi f'Ġesù Kristu, din hi l-ħajja ta' dejjem, dan hu t-teżor mistur fil-ħajja kollha kemm ta' daqxejn ta' bniedem maħbub minn Alla li huwa int li: *Dak Alla li qal: "Ħa jiddi d-dawl mid-dlam", dak hu li idda fi qlubna biex jagħtina d-dawl ta' l-għarfien tal-glorja ta' Alla, li tiddi f'wiċċ Kristu. Dan it-teżor qiegħed għandna f'ġarar tal-fuħħar, ħalli b'hekk jidher sewwa li l-kobor ta' din il-qawwa ġej minn Alla, u mhux minna* (2 Kor 3, 7).

- **v.45 - Ħafna mil-Lhud li kien ġew għand Marija, u li raw dak li għamel Ġesu, emmnu fih.**

L-effett li tħalli din il-ġrajja huwa doppju: lil xi wħud twellidhom jew issaħħaħhom fil-fidi f'Ġesù: *Din hi tabilħaqq ir-rieda tal-Missier: li kull min jara lill-Iben u jemmen fih, ikollu l-ħajja ta' dejjem u jiena nqajmu mill-imwiet fl-aħħar jum* (Ġw 6, 40); lil oħrajn twebbsilhom qalbhom kontra Ġesù: *Kif għidtilkom jien, intom tmutu fi dnubietkom. Għax jekk intom ma temmnux li jiena hu, tmutu fi dnubietkom* (Ġw 8, 24). Quddiem il-persuna ta' Ġesù u l-għemil tiegħu kienet, għadha u tibqa' tgħodd il-profezija tax-xwejjaħ Xmun: *Ara, dan se jġib il-waqgħa u l-qawmien ta' ħafna f'Israel: se jkun sinjal li jmeruh, u inti wkoll, sejf jinfidlek ruħek, biex jinkixfu l-ħsibijiet moħbija fil-qlub ta' ħafna* (Lq 2, 34-35).

MEDITATIO

L-ikbar xewqa tal-Missier hija li jnissel, u ma tistax sseħħ qabel ma jnissel lil Ibnu fina.
(Meister Eckhart fil-ktieb *Prediche e trattati*)

Nafu kif il-missier iġġudika lil ibnu li kien ħallieh imbagħad reġa' ġie lura. Kien il-missier li beka l-iżjed.
(Charles Péguy)

Tibżax tgħidli li l-mewt hi fil-qrib, għaliex għalija hija l-bieb għall-ħajja.
(San Franġisk t'Assisi lit-tabib li kien qed jassistih)

Jien żgur li Alla mhuwiex inġust, mhux ser joħroġni minn ħabs biex jixħitni f'ieħor.
(Għajdut ta' xi ħadd)

Alla għoġbu jħalli dlam biżżejjed biex li temmen ikun att qawwi ta' fiduċja fiH.
(Columba Marmion)

Il-fidi hija magħmula mill-fedeltà lejn persuna, iktar milli mill-qbil ma' definizzjonijiet dommatiċi.
(Gabriel Marcel)

Il-fidi titwieled minn laqgħa u twassal għaliha.
(Francois Collange fil-ktieb *Initiation à la prière*)

Il-fidi titmantna bil-mistoqsijiet.
(Henri Fesquet)

ORATIO

<u>Kantiku tal-qawmien ta' Lazzru ta' Ruman il-Melodi</u>

Mulej tas-smewwiet, Missier ħanin ta' l-umli,
int li b'kelma waħda biss minn tiegħek ħriġt lil Lazzru għall-ħajja,
agħmel li dawk li għaddew qabilna jgawdu d-dawl ta' wiċċek.

Agħtina l-grazzja li ngħixu fis-sliem f'dan iż-żmien
u li nilqgħu l-mewt li lestejtilna,
biex inkunu mmexxijin kemm f'ħajjitna kif ukoll f'mewtna
mir-rieda tiegħek.

Għal sinjal wieħed biss, għall-kelma, o Mulej, tkun is-salvazzjoni.

Int ma titlaqx lil min tħobb,
iżda żżommu fil-ħajja u ssejjaħlu għalik irxuxtat.
Int il-qawmien u l-ħajja.

<u>Charles de Foucauld</u>

Missier, għandi bżonn niggranfa mal-ħajja tal-fidi.
O li kieku nisma' lil Ibnek Ġesù jgħidli li jħobbni!
Qatt ma nisimgħu.
Li nisimgħu jew li nħossu fil-fond ta' qalbi jkunu għalija l-ġenna,
iżda ma jistax ikolli l-ġenna f'din id-dinja u fl-oħra wkoll.

ACTIO

Intom tistudjaw l-iskrittura , għax tgħidu li fiha hemm il-ħajja ta' dejjem, hemmhekk issibu x-xhieda fuqi, u madankollu ma tridux tiġu għandi biex ikollkom il-ħajja (Ġw 5, 40). Fid-dawl ta' din il-Kelma, nara xi jżommni lura milli niftakar li missier Gesù huwa Missierna, u li int iben Alla? Nitlob 'l Alla biex jgħallimni ngħożż u ngawdi dan it-teżor.

3. RIFLESSJONIJIET GĦALL-OMELIJA TAL-ĦDUD TAR-RANDAN (SENA A)

3.1. L-Ewwel Ħadd

- **I QARI: Ġen 2,7-9;3,1-7**

L-ewwel paġni ta' l-Iskrittura jwasslulna l-bidu tal-ħolqien, tal-bniedem u tad-dnub. Ħafna drabi nitkellmu mir-rakkont tal-ħolqien u tal-waqgħa. Imma aktar minn rakkonti dawn il-paġni jwasslulna ġeneru letterarju li jisboq il-ġeneru letterarju ta' rakkont. Fil-fatt huma tabilħaqq riflessjoni sapjenzjali fejn l-awtur jeżorta lill-qarrej biex jirrifletti dwar mistoqsija diffiċli: x'inhu l-oriġini tal-bniedem u tad-dnub? Altru li m'aħniex quddiem paġna leġġendarja!

Din is-silta hija magħmula minn żewġ siltiet iżgħar. Fil-bidu s-silta tgħidilna li "Alla sawwar il-bniedem mit-trab ta' l-art u nefaħlu n-nifs tal-ħajja fi mnifsejh". Dan jurina li kollox huwa frott id-don t'Alla. Il-bniedem mhuwiex il-propjetarju ta' dan il-ġnien fejn Alla poġġieh; mhux destinat għall-mewt imma jista' jmut jekk jikser il-kmand li rċieva. Kif il-mewt li kienet ta' theddida saret ħaġa inevitabbli għal kull bniedem? L-awtur ma jweġibx għall-mistoqsijiet b'sempliċi tweġiba kif imdorrijin nagħmlu aħna fil-ħajja ta' kuljum, imma jwieġeb permezz tad-djalogu li joħloq bejn is-serp u l-mara. Id-dnub jitnissel fil-qalb tal-bniedem għax is-serp iwassal lill-qalb biex tiddubita mill-imħabba t'Alla u tara f'Alla rival għajjur għalih innifsu u li jinqeda bil-liġi biex ifixkel lill-bniedem milli jgħix u jasal għall-milja, jigifieri li jkun bħal Alla. Id-dnub ma jitnissilx mill-frotta pprojbita imma jitnissel minn għarfien żbaljat li l-bniedem għandu t'Alla u tal-liġi tiegħu. Hu biss f'dan il-waqt li s-siġra dehret "tajba għall-ikel u tiġbdek tħares lejha, siġra għad-dehen ta' min jixtieqha". Dan huwa l-għerq tad-dnub: li l-bniedem, minflok ma jafda f'Alla, jitħalla jiġi ingannat mix-xitan. Il-kumplament huwa kollu frott ta' dan. Il-ġisem, l-ewwel rigal li Alla sawwar u ta lill-bniedem u li fih nefaħlu n-nifs tal-ħajja, ma jibqax sinjal ta' dan kollu imma jsir oġġett ta'waqgħa u ħakma fuq l-ieħor, tant li jwassal għall-mistħija.

Is-serp jibni t-tentazzjoni tiegħu fuq ix-xewqa li għandu l-bniedem li jkun kbir u ambizzjuż. Min iċedi għat-tentazzjoni jitlef tabilħaqq il-kobor tiegħu u jakkwista biss l-umiljazzjoni u l-istat miżerabbli tad-dnub. Dan seħħ tassew meta naqraw: "U għajnejn it-tnejn infetħu u ntebħu li kienu għarwenin; u ħietu weraq tat-tin ma' xulxin u għamlu ħżimijiet għalihom". Adam u Eva jintebħu bid-dgħjufija tagħhom u bin-nuqqas ta' qawwa biex jiddefendu lilhom infushom. Minflok ma saru bħal Alla, intebħu li kienu ħlejjaq bla saħħa, dgħajfa u li jġarrbu l-mewt. Meħtieġ li l-bniedem jgħaddi u jirbaħ il-prova tax-xitan biex isib id-dinjità u l-ferħ veru għalih u għall-oħrajn. F'dan l-ewwel Ħadd tar-Randan jaqbel li nqajmu kuxjenza dwar ir-realtà tad-dnub u l-għerq tiegħu sabiex il-fidili jagħrfu fil-bidu tal-mixja tar-Randan id-direzzjoni li trid tieħu din il-mixja – taqbida kontinwa biex nibnu dak li ġie maħtut!

- **II QARI: Rum 5,12-19**

L-ewwel ħames kapitli ta' l-ttra lir-Rumani jippreżentaw dehra tas-sitwazzjoni tal-bniedem qabel u wara Kristu. Dak li jolqotna minnufih hu l-kuntrast bejn is-saltna tad-dnub u tal-mewt u s-saltna tal-ħajja u tal-grazzja.

Id-dħul tad-dnub u l-mewt fid-dinja pogġa lill-umanità kollha f'sitwazzjoni fejn il-bniedem waħdu ma jistax jasal għand Alla. Il-bnedmin kollha dinbu u għalhekk tilfu l-glorja t'Alla: "Ħadd, ebda wieħed, ma hu ġust" (Rum 3, 10). Imma San Pawl jurina li mal-miġja ta' Kristu bdiet epoka ġdida fejn il-grazzja t'Alla għelbet il-ħakma tad-dnub. Min tassew jibni l-ħajja tiegħu fuq il-fidi, għalih is-sitwazzjoni hija tabilħaqq mibdula u ġdida għal kollox, fejn id-dnub m'għadux aktar l-għadu mhux mirbuħ, imma issa ġie megħlub u tilef is-setgħa tiegħu fuq il-bniedem mifdi fi

Kristu. Hekk il-bniedem reġa' kiseb il-possibilità li jidħol mill-ġdid f'għaqda m'Alla kif riedha Alla sa mill-bidu. Dan huwa messaġġ ta' fiduċja u tama kbira biex nimxu 'il quddiem fit-triq tar-Randan għaliex minkejja li aħna midinbin, il-Mulej huwa ġeneruż, jaħfrilna u jagħtina ċ-ċans biex nerġgħu naqbdu t-triq ta' l-imħabba ġeneruża. Il-mixja tar-Randan jeħtieġ li nifhmuha u nfehmuha f'din il-prospettiva. Tabilħaqq li għan-Nisrani fejn kotor id-dnub kotrot fuq li kotrot il-grazzja.

- **VANGELU: Mt 4,1-11**

Il-bniedem jeħtieġ li jagħraf li jinsab f'taqbida kontinwa: min-naħa x-xewqa li jħaddan dejjem il-ħajja u min-naħa l-oħra r-realtà tal-mewt li tant drabi b'rieda ħielsa jagħżel għalih innifsu. Ir-Randan huwa okkażjoni biex nintebħu u ninżlu fil-fond ta' din il-verità dwar il-ħajja ta' kull bniedem u nwasslu biex indawluha bit-tħabbira t-tajba tal-fidwa mwettqa għalina fil-misteru ta' l-Għid. Hekk il-bniedem permezz ta' dan ir-Randan isir ftit aktar konvint mill-imħabba t'Alla għalih u jagħmel għażliet favur tagħha.

Għandna kuntrast bejn l-ewwel qari magħżul għal dan l-ewwel Ħadd u s-silta tal-Vangelu. Dak li l-bniedem safa vittma tiegħu fil-Ġenesi, Kristu jirbħu u jegħlbu fil-mument tat-tentazzjoni fid-deżert. Hija pożizzjoni mill-aktar ottimista dik li tagħtina l-Knisja fil-bidu ta' dan ir-Randan imqaddes. Ġesù rebaħ lit-tentatur għalina u hekk aħna nistgħu b'kuraġġ nimxu 'il quddiem fiduċjużi li nistgħu naslu aħna wkoll għar-rebħa. Ġesù huwa tassew veru bniedem, tant li narawh fis-sura ta' bniedem ittentat u ppruvat. Imma huwa hawn li jidher tabilħaqq bħala l-Iben il-Maħbub tal-Missier li fih sab il-għaxqa tiegħu għax ħadd u xejn ma seta' jġib fit-tmiem dik l-iva li dejjem u f'kollox qal lil Alla Missieru, u li minnu kien irċieva l-milja ta' l-Ispirtu s-Santu.

Bħall-każ tal-mara fil-ktieb tal-Ġenesi, ix-xitan jittenta lil Ġesù sabiex jiddubita dak li Alla l-Missier kien iddikjara dwaru fil-mument tal-Magħmudija fil-Ġordan. Ix-xitan xtaq li Ġesù jkun kristu b'mod differenti minn kif ħatru Alla l-Missier. U għalhekk jittentah bil-għan li jbiddillu fehmtu u ma jibqax fidil lejn il-pjan tal-Missier. Hekk ix-xitan jipprova japprofitta mill-ġuħ ta' Ġesù, frott tas-sawm li kien qiegħed jagħmel fid-deżert. Kien ukoll il-ġuħ għall-ikel li wassal lill-poplu ta' l-Eżodu biex jiddubita minn Mosè u jgerger kontra Alla: "Ħriġtuna f'dan id-deżert biex toqtlu bil-ġuħ din il-ġemgħa kollha!" (Eż 16,3). Biex itemm dan it-tgemgim u biex il-poplu jagħraf dak li kien qiegħed imexxih, Alla bagħat numru kbir ta' summien u tahom ukoll il-manna (Eż 16,11-15). Lil Ġesù x-xitan talbu biex jivverifika l-identità tiegħu ta' Iben t'Alla billi jbiddel il-ġebel f'ħobż biex hekk jaqta' l-ġuħ: "Jekk inti Bin Alla, ordna li dan il-ġebel isir ħobż". Ġesù huwa l-Iben t'Alla kif diġà ġie mgħarraf b'mod solenni mill-Missier fil-mument tal-magħmudija: "Dan hu ibni l-għażiż li fih sibt il-għaxqa tiegħi" (Mt 3,17). Għax huwa Iben t'Alla huwa mogħni bil-qawwa li jagħmel il-mirakli. Imma din hija qawwa li Ġesù jagħmel użu minnha skond ir-rieda tal-Missier, f'konformità sħiħa mal-pjan tiegħu tal-fidwa u qatt għall-vantaġġ personali tiegħu. Din hija qawwa li ġiet mogħtija mhux għas-servizz personali tiegħu imma għas-servizz t'Alla, u ta' l-ahwa. Din hija tentazzjoni tagħna wkoll li nagħmlu użu minn tant doni li ġew mogħtija lilna għall-vantaġġ personali tagħna. Dan ifisser li aħna ngħixu fl-egoiżmu tagħna li ma jikkorrispondix mal-pjan t'Alla. Ġesù jwieġeb għal din l-ewwel tentazzjoni billi jikkwota d-Dewteronomju: "Hemm miktub: Il-bniedem mhux bil-ħobż biss jgħix, imma b'kull kelma li toħroġ minn fomm Alla". Jurina li fl-aħħar mill-aħħar dak li l-aktar jgħodd għall-bniedem mhux l-ikel materjali imma r-rabta mar-rieda ta' l-imħabba t'Alla. Fil-fatt il-kelma t'Alla li toħroġ minn fommu hija kelma li trid turina l-pjan tiegħu ta' l-imħabba għalina. U meta nsiru konvinti minn din l-imħabba, inkunu lesti li nħallsu kull prezz biex ma nitilfuhiex.

Ix-xitan huwa brikkun u jekk għall-ewwel tentazzjoni Ġesù jwiegeb bil-Kelma t'Alla, fit-tieni tentazzjoni li jressaq, anke x-xitan jikkwota l-Iskrittura biex jipproponi azzjoni li tista' tidher li hija espressjoni ta' fiduċja sħiħa f'Alla: "Jekk int bin Alla, inxteħet għal isfel; għax hemm miktub li lill-anġli tiegħu jorndalhom jieħdu ħsiebek, u li fuq idejhom jerfgħuk, ħalli ma taħbatx riġlek ma' xi ġebla". Hawnhekk ix-xitan jissuġġerixxi lil Ġesù atteggjament ta' fiduċja sħiħa

f'Alla fuq dak li tgħid l-istess skrittura. Ġesù jiskopri li l-intenzjoni tax-xitan kienet li jittenta lil Alla u jwasslu biex iġagħlu jagħmel il-miraklu. Huwa l-bniedem li jagħti s-servizz tiegħu lil Alla u mhux bil-maqlub. Mill-ġdid din hija t-tentazzjoni ta' l-ambizzjoni li tipprova tisfida lil Alla, kif għamel il-poplu f'Massah u Meribah biex jaraw jekk Alla kienx magħhom jew le (Eż 17,7).

Fl-aħħar ix-xitan jagħmel it-tentazzjoni l-aktar qawwija li tirrigwardja l-missjoni ta' Ġesù. Ġesù ġie biex ikun re, kif jgħid hu stess fir-rakkont tal-passjoni (Ġw 18,33-37). Ġie bħala l-Messija li skond l-Iskrittura kollox għad ikun taħt riġlejh. Ix-xitan joffrilu mezz u triq sempliċi u ħafifa biex jasal għal dan, u jgħidlu: "Dawn kollha nagħtihom lilek jekk tinxteħet tadurani". Għal din il-proposta Ġesù jwieġeb b'qawwa akbar kontra x-xitan li kien qiegħed jippruvah. Għax-xitan jgħodd il-prinċipju li l-għan jiġġustifika kull mezz u kull strument biex dan jintlaħaq. Imma l-għan ma jiġġustifikax il-mezzi. Ħafna drabi jiġrilna li l-għan u l-intenzjoni tagħna jkunu tajbin imma l-modi ta' kif naslu għalihom żgur li ma jkunux imnebbħin minn Alla.

Dawn it-tentazzjonijiet ta' Ġesù jservu biex inkunu msaħħin u biex b'qawwa mmexxu 'il quddiem t-taqbida tar-Randan b'mod ġeneruż u effikaċi. Kull wieħed huwa msejjaħ biex jintebaħ b'kull dubju li jista' jeħodha kontra l-awtorità ta' l-ben, li huwa f'kollox u għal kollox sottomess għar-rieda ta' Missieru u li fih jafda, għaliex huwa għalih l-għajn ta' kull glorja u rebħ. Kull tentazzjoni hija eżempju ta' interpretazzjoni ta' din il-paġna tal-Vanġelu li waħidha teżawrixxi l-għerq ta' kull tentazzjoni.

"Jien illum qgħedt quddiemek il-ħajja u l-mewt, il-barka u s-saħta" (Dt 30,19). Dawn il-kelmiet afdati minn Alla lil Mosè fl-aħħar diskors lill-poplu tal-patt ma jiqfux jidwu minn meta l-Mulej Alla ħalaq u sawwar il-bniedem. Il-ħażen tax-xitan issottometta l-umanità taħt is-setgħa tal-mewt u tad-dnub. Alla reġa' offra lill-poplu r-rigal tal-liġi biex il-poplu seta' jagħżel mill-ġdid bejn il-ħajja u l-barka, imma dan ma għenx biex il-kundizzjoni tal-bnedmin tinbidel. Bl-inkarnazzjoni ta' l-ben il-maħbub, Adam il-ġdid, xbieha perfetta ta' Alla, id-direzzjoni ta' l-umanità tiġi radikalment imġedda. Qabel il-ministeru pubbliku tiegħu, Ġesù affronta b'mod deċisiv lix-xitan u għelbu tant li kixef il-qerq tiegħu, frott ta' l-għaqda qatt minsusa li Ġesù kellu mal-Kelma. Fih u permezz tiegħu l-umanità kollha hija mill-ġdid u b'mod definittiv indirizzata lejn il-Ħallieq. Tabilħaqq il-kristjan ġie mgħallem minn Kristu juża x-xabla tal-kelma t'Alla, li Ġesù jurina u jwassalna għas-sens sħiħ tagħha. Il-kristjan mhux aktar fi glieda ta' impari bejnu u bejn ix-xitan, għaliex huwa diġà sostnut mir-rebħa żgura u diġà mwettqa ta' Kristu li tinkiseb bil-fidi fih.

3.2. It-Tieni Ħadd tar-Randan

- **I QARI: Ġen 12,1-4a**

Is-sejħa ta' Abram, skond San Pawl, tagħmel minnu "il-missier ta' dawk kollha li jemmnu" (Rum 4,11), jiġifieri missier tal-Lhud, ta' l-nsara u tal-Musulmani. Il-ktieb tal-Ġenesi jiddedika 13-il kapitlu għall-figura ta' Abram (Ġen 12,1 – 25,11) mit-tluq tiegħu mill-art tal-Kaldin (Ġen 12,1-4a). Il-Mulej jgħidlu biex jitlaq u jħalli kollox. Kellu l-kuraġġ li jitlaq kull sigurtà biex jirriskja futur li umanament ma kienx żgur. L-ittra lil-Lhud tgħidilna li Abram telaq "bla ma kien jaf fejn kien sejjer" (Lhud 11,8). Il-qawwa biex jieħu vjaġġ kollu oskurità ta' l-inċertezza kienet ġejja mill-fiduċja fil-Kelma t'Alla. Aħna nuru din il-fiduċja meta ma nħallux għeruq jitrabbew fil-ħwejjeġ ta' l-art bħall-egoiżmu u l-idolatrija tagħna, imma nibnu l-fiduċja tagħna fil-Mulej. Ninħelsu minn dak li huwa dgħajjef fina u nkunu aktar disponibbli biex inwettqu passi ġodda favur koerenza evangelika. Ma tantx tinteressana l-bijografija ta' Abram daqskemm il-mod ta' kif Alla jaġixxi fil-konfront tiegħu u jmexxih. F'dan is-sens il-mixja ta' Abram hija eżemplari għalina. L-ewwelnett tidher it-tkomplija tal-fedeltà u ta' l-inizjattiva t'Alla li għażel lil Noè u tah il-qawsalla bħala sinjal tal-patt tiegħu miegħu (Ġen 9, 18-19) u li minnu ħareġ nisel li tiegħu Abram huwa wild.

Alla jistenna minn Abram att ta' fidi. Abram huwa eżempju: kien kollu fiduċja f'Alla hekk li ttama kontra kull tama.
Rum 4,20-21: "Quddiem il-wegħda t'Alla ma qagħadx italla' u jniżżel jekk jemminx jew le, imma ssaħħah fil-fidi, filwaqt li gglorifika lil Alla u żamm bis-sħiħ li min kien għamillu l-wegħda kien qawwi biżżejjed biex iżomm kelmtu".
Tabilħaqq li l-fidi f'Ġesù "mogħti għall-mewt għal dnubiethna u mqajjem għall-gustifikazzjoni tagħna" twassalna għall-fidwa. Jekk l-istorja tal-bniedem bdiet bid-diżubbidjenza (Ġen 2-3) u l-konsegwenzi tagħha f'4 saħtiet (lis-serp - Ġen 3,14; lill-art - Ġen 3,17-5,29; lil Kajjin - Ġen 4,11 u lill-art ta' Kangħan - Ġen 9,25), bil-wisq aktar kienet kbira l-barka, li f'din is-silta waħidha tissemma' 5 darbiet. Is-sejħa u t-tweġiba kollha fidi t'Abram hija tassew bidu ġdid fl-istorja: taqleb ta' taħt fuq dak li kien sa issa. Wara Noè, Abram huwa missier ta' nisel ġdid ta' bnedmin, dawk li jemmnu f'Alla u huma mberkin minnu.

F'dan il-Ħadd, l-assemblea liturġika hija mistiedna biex fil-fidi tfakkar il-barka ta' Abram. Nitolbu li f'dan il-Għid niġu mbierka skond il-wegħdiet magħmula "lil Abram u lil nislu għal dejjem" (Magnifiċat) u nerġgħu nibdew ingawdu l-barka.

- **IT-II QARI: 2 Tim 1,8b-10**

F'din is-silta San Pawl jassigurana li għalkemm fil-ħajja rridu nagħmlu l-kontijiet mal-mewt u mat-tbatija, b'danakollu dawn ir-realtajiet ma jaħkmux fuqna. Grazzi għal Kristu, Alla sejħilna għall-ħajja eterna.

Il-barka t'Alla mwegħda ġiet murija b'mod universali "bid-dehra tas-Salvatur tagħna" (2 Tim 1,8b-10). Hija silta li tolqotna bid-densità teoloġika tagħha. San Pawl jirritorna diversi drabi fuq il-gratuwità assoluta tas-sejħa għall-ħajja u għas-salvazzjoni (Rum 3,28; 4,2-5; Ef 2,8-9). Abram huwa eżempju tipiku ta' tweġiba għas-sejħa gratuwità tal-fidwa.

Drabi oħra Pawlu jitkellem mill-misteru tal-fidwa li baqa' moħbi f'Alla u li ntwera f'Ġesù Kristu (1 Kor 2,7-9). Ir-rigal magħmul sa minn dejjem ġie muri issa (Ef 3,9.11; 1 Piet 1,20). Dan kollu jseħħ fil-predikazzjoni tal-Vanġelu. Dan juri r-responsabiltà tal-predikazzjoni – "Jekk jiena nxandar l-Evanġelju m'għandix biex niftaħar; jien obbligat nagħmlu dan!" (1 Kor 9,16).

- **VANGELU: Mt 17,1-9**

Dan il-Vanġelu jagħti s-sens tat-telgħa tar-Randan lejn il-Għid il-Kbir li l-Knisja twettaq fuq il-passi tal-Mulej Ġesù, biex iġġedded il-fidi u t-tama tal-komunità ekkleżjali, li tidher f'ħeġġa u impenn akbar fil-ħajja. Lill-komunità miġbura biex tiċċelebra t-tieni Ħadd tar-Randan, meħtieġ li nippreżentawlha viżjoni antiċipata ta' Kristu fil-glorja, dik il-glorja li ser tintwera f'kull wieħed fl-aħħar jum. It-triq hija dik ta' l-esperjenza doloruża tal-passjoni u l-mewt f'isem l-imħabba. Din hija l-verità li Ġesù xtaq ifiehem lit-tliet dixxipli li kienu miegħu.

It-trasfigurazzjoni quddiem dawn it-tliet dixxipli hija inizjattiva t'Alla. Isseħħ fuq muntanja għolja, il-post fejn jinżel Alla, u fejn wieħed jitla' biex jiltaqa' miegħu, u li skond ir-rivelazzjoni profetika għad tkun il-post tal-manifestazzjoni t'Alla fl-aħħar jum.

Mt, Mk u Lq ilkoll ipoġġu t-trasfigurazzjoni wara l-istqarrija ta' Pietru f'Ċesarea, wara l-ewwel tħabbira tal-passjoni, wara l-kundizzjonijiet tad-dixxipulat u wara t-tħabbira tat-tieni miġja tal-Mulej. Dan il-paralleliżmu hekk qawwi huwa xi ħaġa li tissorprendina lkoll. Fil-fatt fil-każ ta' Mattew insibu din l-organizzazzjoni fit-test: stqarrija ta' Pietru (Mt 16,13-20), tħabbira tal-passjoni (Mt 16, 21-23), il-kundizzjonijiet (Mt 16,24-27), it-tħabbira tar-ritorn tal-Mulej (Mt 16,28), u fl-aħħar it-trasfigurazzjoni (Mt 17,1-9).

"Wiċċu sar jiddi bħax-xemx u lbiesu sar abjad bħad-dawl": skond Danjel din il-bidla għad isseħħ ukoll fl-aħħar jum lil dawk li jkunu nstabu ġusti (Dan 12,1.3). Ftit qabel Ġesù kien ħabbar ir-ritorn ta' l-Iben għand Missieru (Mt 16,27) u għalhekk lil Pietru, lil Ġakbu u lil Ġwanni, tiġi mogħtija l-possibilità li jiskopru lil Ġesù mibdul għal kollox. Lil dak li ftit qabel kien miexi magħhom fit-triq, dak li ser jaraw mill-ġdid bħas-soltu wara dan il-mument, u lil dak li kienu sejrin jaraw sfigurat għal kollox u mdendel mas-salib skandaluż, f'dan il-waqt jarawh liebes il-glorja tas-sema. Huma dawn it-tliet dixxipli li jagħtu xhieda ta' din id-dehra meta Ġesù Rxuxtat ikun "meħud fil-glorja" (1 Tim 3,16) li l-Missier kien ser jagħtih (1 Piet 1,21).

Tassew li d-dawl tat-trasfigurazzjoni jdawwal il-mixja tar-Randan. Ir-realtà traġika tas-salib ma tintilef qatt mill-attenzjoni imma hija mdawla mid-dawl tal-misteru ta' l-Għid. L-esperjenza tat-trasfigurazzjoni tgħallimna li Ġesù permezz tal-mewt sar "il-Mulej tal-glorja". 1 Kor 2,8: "Ebda wieħed mill-mexxejja ta'din id-dinja ma għarfu; kieku għarfuh, qatt ma kienu se jsallbu l-Mulej tal-glorja".

Id-dehra ta' Mosè u Elija ħdejn Ġesù jippersonifikaw il-liġi u l-profeti. Ifakkruna f'żewġ rivelazzjonijiet oħra. Mosè tela' fuq is-Sinaj u kellu rivelazzjoni t'Alla. Talab li jara l-glorja t'Alla imma Alla wieġbu li ma kienx ser jarah wiċċ imb'wiċċ imma mill-ispallejn. Hekk Mosè kellu r-rivelazzjoni t'Alla waqt li għadda minn quddiemu (Eż 33,18-34,7). F'xebħ ma' din ir-rivelazzjoni, anke Elija kellu rivelazzjoni t'Alla fuq muntanja. Mhux f'tempesta, jew fit-terremot, jew fin-nar imma fiż-żiffa ħelwa. Hekk Elija kellu rivelazzjoni t'Alla. Imma b'differenza minn dawn iż-żewġ rivelazzjonijiet, mhux Ġesù li jkollu r-rivelazzjoni t'Alla imma huwa fih innifsu li Alla juri lilu nnifsu f'dehra tabilħaqq ta' glorja. Iseħħu l-kelmiet ta' Ġesù: "Min jara lili, jara lill-Missier" (Ġw 14,9). Ġesù huwa r-rivelazzjoni perfetta tal-wiċċ kollu qdusija u ħniena tal-Missier.

Fuq is-Sinaj Mosè rċieva l-volontà t'Alla, waqt li Elija rċieva l-missjoni li kellu jwettaq. Fuq it-Tabor mhuwiex Ġesù imma l-appostli li jirċievu r-rivelazzjoni tar-rieda t'Alla: "Isimgħu lilu". Mhix rieda aktar miktuba fuq twavel tal-ġebel imma li tidher b'mod sħiħ fil-persuna ta' Ġesù. Dan iħejji lill-appostli biex jaffrontaw il-passjoni u jirbħu l-umiljazzjoni, il-falliment u l-iskandlu tagħha bl-imħabba.

Hija dehra tabilħaqq meraviljuża li Pietru jixtieqha għal dejjem, bħallikieku diġà waslu l-aħħar taż-żminijiet u diġà wasal il-waqt biex jitwaqqfu t-tined eterni. Bħala risposta għal Pietru,

“sħaba kollha dawl għattiethom”. Id-dawl u d-dell imorru flimkien għax fit-tradizzjoni biblika s-*shekinah* tesprimi l-misteru tal-preżenza t’Alla, li waqt li turih, tostru! (Eż 40,34-35; Lq1,35).

Ġesù huwa Mosè tar-rabta l-ġdida li lilu meħtieġ li jingħata widen. Mt 5,21-38: “Smajtu xi ntqal lin-nies ta’ dari… imma jiena ngħidilkom…”. Ġesù jitkellem bl-awtorità ta’ l-Iben il-mahbub, awtorità li mbagħad ġiet delegata minnu stess lill-appostli fuq il-għolja tal-Galilija (Mt 28,18-20).

Meta semgħu l-leħen mis-sħaba waqgħu wiċċhom fl-art, quddiem dak li Pietru sejjaħlu “l-Mulej”. Għal Mattew dan huwa ġest ta’ adorazzjoni – il-ġest li jwettaq kull min għandu l-fidi! Huwa ġest li jirrepeti ruħu mill-ġdid fil-mument tat-tlugħ fis-sema ta’ Ġesù u l-għoti tal-ministeru lill-appostli.

Wara l-passjoni, it-trasfigurazzjoni tgħin biex tinftiehem il-ġrajja tal-qawmien. Mhix glorifikazzjoni bħallikieku sempliċi eżaltazzjoni, imma kif jgħid Ġesù fit-talba saċerdotali: “U issa Missier igglorifika lili għandek, bil-glorja li kelli miegħek qabel ma kienet id-dinja.” (Ġw 17,5) Tabilħaqq li l-appostli jistgħu jagħrfu fil-glorja ta’ l-rxoxt il-glorja ta’ l-ben t’Alla u jxandruha kif xandarha San Pawl (Rum 1,4). It-trasfigurazzjoni hija antiċipazzjoni tal-Qawmien meta ser tidher il-manifestazzjoni sħiħa tal-glorja filjali ta’ Ġesù, perfettament magħqud mal-Missier, l-Iben il-maħbub, li fih anke aħna msejħin insiru wlied Alla!

It-trasfigurazzjoni hija tassew dimensjoni kostanti tal-Knisja – dak in-nhar is-silenzju jiġi mwaqqaf biex tibda s-siegħa tat-tħabbira f’ħin opportun jew anqas opportun li Ġesù huwa l-Mulej, l-Iben il-maħbub tal-Missier, qarib u familjari tagħna li jgħidilna: “Qumu, la tibzgħux!”

3.3. It-Tielet Ħadd

- **L-I QARI: Eż 17,3-7**

L-għatx tal-poplu ta' Israel fid-deżert u l-għatx ta' Ġesù f'Sikem juruna t-turmenti ta' l-umanità li tfittex dejjem li tistagħna fil-verità', u hekk toqrob aktar lejn il-misteru ta' Alla. Fid-djalogu mas-Samaritana, Ġesù jwieġħed ilma li jaqta' l-għatx għal dejjem. Permezz ta' din ix-xbieha ta' l-ilma ħaj, jigifieri għajn li dejjem tnixxi, Ġesù jrid jenfasizza l-kapaċità tiegħu li jikkomunika lill-bniedem valuri reali tal-ħajja li jistgħu tabilħaqq isalvawh. Fil-fatt il-għatx u l-ġuħ huma bżonn speċifiku tal-ġisem li f'sens wiesa' jesprimu u jħaddnu wkoll ħafna u diversi xewqat u aspirazzjonijiet tal-bniedem. F'kull wieħed minna hemm diversi minn dawn il-bżonnijiet, tant li nistgħu ngħidu li ħajjitna hija magħmula aktar minn xewqat milli minn realtajiet diġà mħaddna! Għandna ġewwa fina vojt li ma jseħħilniex nimlew. Mhux żbaljat li l-bniedem ikollu x-xewqat tiegħu, imma nkunu żbaljati jekk dawn ix-xewqat nillimitawhom biss għall-ħwejjeg limitati u materjali. Alla joffrilna don uniku: li jaqtagħlna l-għatx li għandna għall-ferħ u għall-milja tal-ħajja.

Dan kollu nistgħu ma nifhmuhx kif ma fehmux il-poplu Lhudi fid-deżert, tant li ħadha kontra Alla. Quddiem in-nuqqas ta' ilma fid-deżert, il-poplu jagħmel reazzjoni ta' kontestazzjoni qawwija u ħadha kontra Mosè u qal: "Għalfejn tellajtna hawn mill-Eġittu? Biex toqtol lilna u lil uliedna u l-bhejjem tagħna bil-għatx?" Mosè huwa tabilħaqq dahru mal-ħajt u l-Mulej jagħtih l-għajnuna. Mosè jobdi u tingħeleb id-diffikultà meta jagħtihom l-ilma mill-blat. Din ix-xbieha twarrbet biex daħlet ir-realtà fi Kristu: "Xorbu tassew mill-blata spiritwali li kienet timxi magħhom, u din il-blata kienet Kristu." (1 Kor 10,4)

- **IT-II QARI: Rum 5,1-2.5-8**

Il-messaġġ ta' din is-silta huwa messaġġ ta' tama kbira. Il-ħajja ta' kull imgħammed hija eżodu li jwassal lid-dinja mill-grazzja "li fiha ninsabu" għall-belt il-ġdida li fiha jkollna parti "mill-glorja ta' Alla". Mhix tama fiergħa għax tabilħaqq li l-fidi tpoġġina f'relazzjoni ġdida m'Alla u anke ma' l-oħrajn: relazzjoni ta' fiduċja u ta' mħabba li l-inizjattiva tagħha tibqa' dejjem f'idejn Alla. L-Ispirtu huwa l-garanti u li issa "ġie msawwab fi qlubna". Prova ta' dan hija li Kristu miet għalina meta aħna konna għadna midinbin. Xejn ma jista' jbeżżagħna quddiem prova bħal din ta' l-imħabba hekk kbira t'Alla lejna. Ma nistgħu qatt niddubitaw mill-preżenza t'Alla għax l-Ispirtu ġie msawwab fi qlubna.

Tabilħaqq li kull wieħed minna jħoss l-uġigħ tal-ħlas sakemm jitnissel fina u jitwieled il-bniedem il-ġdid.

- **IL-VANGELU: Ġw 4,5-42**

Fit-III, fir-IV u fil-V Ħadd tar-Randan Sena A, ser nisimgħu t-tliet vanġeli li kienu jintużaw mal-katekumeni fil-mixja tagħhom lejn is-sagrament tal-Magħmudija. Kienu jiġu akkumpanjati biex jiskopru l-eżigenzi profondi tal-konverżjoni lejn Kristu permezz tas-sinjali ta' l-ilma, tad-dawl u tal-ħajja. F'dan il-Ħadd ninsabu quddiem ix-xbieha ta' Ġesù bħala l-ilma l-ħaj li jegħleb l-għatx ta' kull xewqa umana u li jwassal għall-ħajja sħiħa u eterna lil dawk li jitolbu li jaqtgħu l-għatx mill-għajn tiegħu.

Alla jaqta' dan il-għatx tal-bniedem meta jġedded ir-relazzjonijiet interpersonali waqt li jgħallimna l-verità dwar ir-relazzjoni tagħna m'Alla u waqt li jagħtina l-Ispirtu li jagħmilna awtentiċi f'dak li aħna. Il-ħajja u l-fidwa li jagħtina Ġesù tikber fina fil-qies li aħna nilqgħu l-kelma tiegħu.

Ġesù jidher għajjien wara vjaġġ ta' mixi u ħdejn il-bir ta' Ġakobb qrib il-belt ta' Sikar, mhux tant 'il bogħod mill-belt tas-Samarija, ifittex ftit tal-mistrieħ. Ġesù bħal jagħmel pass banali u jitlob l-ilma lil mara Samaritana. Ġesù jfittex li jibni relazzjoni magħha bħal wieħed li huwa fil-bżonn. Ftit ftit jesponi l-intenzjoni profonda tiegħu billi jsir tallab u juriha x-xewqa kbira li għandu li jikkomunika lil din il-mara d-don t'Alla. Ġesù fid-djalogu mas-Samaratina jfittex li jwassalha għal dan l-għarfien: "Li kieku kont taf..." Nagħrfu d-don t'Alla jfisser li lil hemm mill-bżonnijiet immedjati u tax-xewqat tagħna hemm xi ħaġa bil-wisq akbar li nistgħu nirċevuha biss bħala don mingħand Alla.

Ġesù ma jitkellimx mill-ilma ordinarju, naturali imma minn don aktar importanti li jissodisfa x-xewqat tal-bniedem, mhux biss passivament imma anke attivament, tant li dan l-ilma jsir fil-persuna li tirċevih għajn ta' ilma li jwassal għall-ħajja ta' dejjem.

Ftit ftit is-samaritana tintebaħ li Ġesù għandu l-kapaċità jikxef il-ħajja privata tagħha. Il-mara turi n-nuqqas ta' qbil li kienet iġġorr ġewwa fiha dwar fejn setgħet issib lil Alla quddiem nuqqas ta' qbil dwar fejn tista' ssibu. Hawn Ġesù jagħmel rivelazzjoni: "Emminni mara, jiġi żmien meta mhux fuq din il-muntanja tinxteħtu tqimuh lill-Missier, anqas f'Ġerusalemm... Imma jiġi żmien, anzi ġa huwa issa meta dawk li tassew iqimu lill-Missier jibdew iqimuh fl-ispirtu u l-verità". Hija rivelazzjoni kompletament ġdida għax Ġesù jelimina mhux biss it-tempju f'Garizim imma wkoll f'Ġerusalemm, ħaġa li qatt ma nstemgħet bħalha! Ġesù jitkellem minn relazzjoni profonda m'Alla li ma tiddependix mill-post jew mit-tempju imma unikament f'kull post u żmien għax mibnija fuq l-ispirtu u l-verità. Ġesù jiddikjara fil-Vanġelu: "Jiena huwa t-triq, il-verità, u l-ħajja" (Ġw 14,6). Huwa jagħmel possibbli dan għax permezz tal-passjoni jeħles l-ispirtu minn kull xkiel u jagħtihulna, waqt li jirrivelalna l-unika verità: Alla hu mħabba!

3.4. Ir-Raba' Ħadd

- **I QARI: 1 Sam 16,1b.4a6-7.10-13a**

F'dan il-Ħadd, l-ewwel qari jippreżentalna mument ieħor importanti fl-istorja tas-salvazzjoni. Il-konsagrazzjoni ta' David, l-iben ta' Jesse magħżul biex ikun is-successur tas-sultan Sawl, hija frott ta' għażla mwettqa u mdawwla mill-kriterju t'Alla li "jara l-qalb" (1 Sam 16,7), jew skond il-verżjoni Sirjaka ta' l-AT, "il-bniedem jara bil-għajnejn imma Alla jara bil-qalb". Bejn il-bniedem u bejn Alla hemm qabża ta' differenza fil-ġudizzju. Dan huwa d-dawl li Ġesù qiegħed jagħtina: id-dawl t'Alla li jippenetra fejn ma jasalx id-dawl t'għajnejna. Huwa għerf li huwa aktar intelliġenti mill-bniedem.

Din il-konsagrazzjoni ta' David għad kellha tilħaq il-milja tagħa. Fil-fatt il-profeti ħabbru tant drabi l-wasla ta' David ġdid, li kellu jkun "kunsillier tal-għaġeb, Alla setgħan, Missier għal dejjem, Prinċep tas-sliem. Kbira tkun setgħetu, u s-sliem bla qies fuq it-tron ta' David u s-saltna tiegħu. Hu jwettaqha u jsaħħaħha bil-ħaqq u s-sewwa, minn issa u għal dejjem" (Is 9,5-6). It-TĠ u l-ewwel predikazzjoni apostolika jisħqu fuq it-twettiq ta' din it-tradizzjoni profetika, hekk li jsejħulu lil Ġesù bħala bin David.

- **II QARI: Efes 5,8-14**

San Pawl jeżortana u jgħidilna: "Intom kontu darba dlam, imma issa intom dawl fil-Mulej". Hawnhekk għandna messaġġ profond għax in-nisrani mhux biss irċieva d-dawl imma sar huwa nnifsu dawl għall-oħrajn permezz tal-Magħmudija li rċieva. Id-dmir tan-nisrani mhuwiex biss li jilqa' d-dawl fil-ħajja tiegħu imma li jsir rifless ta' dan id-dawl. San Pawl jiġbor din l-imġieba fi tlett kategoriji: tjieba, ġustizzja, u verità. Tabilħaqq il-Magħmudija kienet twassal lin-neofita biex ikun dawl fi Kristu, tant li l-liturġija batteżimali antika kienet tkanta waqt li l-imgħammed joħroġ mill-ilma tal-fonti l-kelmiet ta' San Pawl li nisimgħu f'din is-silta tal-lum: "Stenbaħ int, li int rieqed, u qum mill-imwiet ħa jiddi fuqek Kristu".

Inkomplu l-mixja lejn il-Għid il-kbir b'tama dejjem imġedda waqt li nilqgħu din l-istedina li tibqa' dejjem attwali għalina!

- **VANĠELU: Ġw 9,1-41**

Ġesù għadu kif ħareġ mit-tempju u jiltaqa' ma' dan it-tallab agħma. Il-miraklu ta' dan l-agħma mit-twelid huwa okkażjoni għal Ġesù biex jikkundanna l-għama tal-Fariżej u jagħmel diskors twil dwar ir-ragħaj u l-merħla, liema diskors insibuh fi Ġw 10,1-21: "in-ngħaġ tiegħi jisimgħu leħni". Milqugħ mir-ragħaj it-tajjeb, l-agħma mfejjaq huwa l-ewwel nagħġa tal-merħla li r-ragħaj sejjer imexxi lejn il-mergħat kollhom ħdura. Ġesù huwa tabilħaqq mimli kompassjoni lejn il-bniedem agħma.

Nieqfu fuq is-silta tal-Vanġelu li jippreżentalna żewġ tipi ta' għama: il-miraklu tal-fejqan imwettaq minn Ġesù u l-kontroversja li tinħoloq fuq dan il-miraklu mwettaq minn Ġesù. Għandna l-għama fiżiku bħal ma kien il-każ ta' l-agħma mit-twelid u għandna l-għama tal-Fariżej li joffru oppożizzjoni għal Ġesù li huwa d-dawl tad-dinja. Dan huwa d-dawl li jitlob li jiġi milqugħ biex jegħleb id-dlamijiet ta' kull bniedem f'kull żmien. Dan il-miraklu huwa xhieda tal-ħidma t'Alla biex jitfejjaq il-bniedem u fl-istess waqt biex tidher il-ħniena t'Alla.

Nistgħu ngħidu li dan ir-rakkont iwasslilna aktar fit-tul dak li s-sinottiċi jwasslulna fil-qosor. Id-dawl mill-ġdid lill-għomja huwa wieħed mis-sinjali mħabbra mill-profeti u li kellhom jiddistingwu ż-żminijiet messjaniċi, tant li Ġesù inkluda d-dawl lill-għomja bħala wieħed mis-sinjali li huwa ta

lil Ġwanni l-Battista biex jintebaħ li huwa dak li kien il-mistenni. Skond Ġwanni l-miraklu għandu tifsira aktar qawwija mis-sinottici għax jippreżentalna l-esperjenza ħajja tal-bniedem li jiġi mdawwal mill-fidi. Fit-tradizzjoni tal-knisja, il-katekumeni eżattament wara l-magħmudija kienu jissejjħu ***photisthentes***, jiġifieri l-imdawwlin, b'referenza għal Atti 26,16-18, 1 Tes 5,5, Efes 5,8-14 u 1 Piet 2,9.

Aktar minn ġest ta' qawwa straordinarja, dan il-ġest ta' Ġesù huwa msejjaħ sinjal (Ġw 9,16), li tiegħu jagħti t-tifsira meta jgħid li huwa d-dawl tad-dinja (Ġw 9,5). Imma huwa sinjal li jaħdem ukoll negattivament, tant li l-Fariżej li ma jilqgħux dan id-dawl isiru għomja. Dan jidher ċar minn dak li jgħid Ġesù dwar il-missjoni tiegħu ta' rivelazzjoni u ta' ġudizzju: għandna r-rivelazzjoni fil-bidu tar-rakkont (Ġw 9,5: "Sakemm għadni fid-dinja, jiena huwa d-dawl tad-dinja.") u ġudizzju lejn it-tmiem tar-rakkont (Ġw 9,39: "Jiena ġejt fid-dinja biex nagħmel ħaqq, biex min ma jarax isir jara, u min jara, jagħma."). Dan is-sinjal sejjer juri biċ-ċar ir-rabta intima li hemm bejn Ġesù u l-Missier, u dan iwassal għall-fidi tad-dixxipli fih.

Ġesù ma jwettaqx immedjatament il-miraklu imma jagħti ċans għal djalogu bejnu u bejn id-dixxipli. Dan id-djalogu huwa okkażjoni biex Ġesù jiċċara l-iskop tal-miraklu li kien sejjer iwettaq. Ir-rakkont jibda b'mistoqsija li l-appostli jressqu lil Ġesù dwar min kien tabilħaqq il-kawża ta' dan id-difett fiżiku li dan il-bniedem kien iġorr sa minn twelidu. Dan frott ta' twemmin kurrenti li kien iżomm relazzjoni mill-qrib bejn il-mard u d-dnubiet imwettqa fil-passat. Għall-poplu Lhudi, lil hemm mill-qabar ma kienx hemm ħajja u għalhekk it-tpattija kellha titwettaq f'din il-ħajja bil-konsegwenza li din taqa' fuq xi wħud li fihom tidher bħala kastig, taħt forma ta' mard, għama jew sterilità. Għalihom ma kien hemm l-ebda forma ta' tbatija li ma tiġix spjegata bħallikieku ġejja mill-ħtija tad-dnub. Hija l-akkuża li tidwi wkoll fil-vers 34, minn fomm il-Fariżej: "int li twelidt dnubiet waħdek". Fil-każ ta' bniedem agħma minn twelidu kien ifisser li dan frott ta' dnub li m'għamlux hu imma li wettquh il-ġenituri tiegħu, u l-ħtija tagħhom waqgħet imbagħad fuqhom. Għal Ġesù, din il-valutazzjoni hija żbaljata għax marda mhix neċessarjament marbuta ma' dnub imwettaq fil-passat, tant li jwieġeb: "Mhux għax dineb hu jew il-ġenituri tiegħu, imma ġralu hekk biex l-għemil t'Alla jidher fih", jindika li dak li kienu jaħsbu l-Lhud ma kienx minnu. Hawn Ġesù jirrivela li jeħtieġ li jaħdem sakemm jasal il-mument tal-mewt tiegħu: "Missieri għadu jaħdem sa issa; mela naħdem jiena wkoll" (Ġw 5,17). Hekk Ġesù jiġġustifika għalfejn kiser il-preċett tas-Sibt.

Fil-kuntest ta' dan id-djalogu, Ġesù jagħmel rivelazzjoni ta' l-identità tiegħu: "Jiena hu d-dawl tad-dinja". Imma fuq liema dlam sejjer jirbaħ? Ġesù diġa elimina l-ideja li dan l-agħma mit-twelid huwa figura tal-kundizzjoni tad-dnub ta' l-umanità kollha għax huwa ma kien jaħti xejn ġaladarba kien agħma mit-twelid. Imma l-istat tiegħu jindika dlam ieħor li fih jinsab kull bniedem li għadu ma għarafx lill-Iben il-waħdieni. Ġwanni jistqarr dan sa mill-prologu tal-Vanġelu tiegħu, meta jgħid: "Id-dawl jiddi fid-dlam". Dan l-istess agħma, minkejja li huwa tallab, ma jagħmel l-ebda talba lil Ġesù għax hu mhux sejjer jakkwista xi ġid li kellu qabel u li issa kien tilef, imma kien sejjer jitwieled għal ħajja kompletament gdida li qatt qabel ma kien gawda. Tabilħaqq li aktar mid-dawl f'għajnejn kien sejjer jakkwista d-dawl tabilħaqq, jiġifieri li jiltaqa' ma' Kristu u jistqarr il-fidi fih! Hija bidla fil-kwalità tal-ħajja tant li tista' tiġi deskritta bil-kelmiet li nsibu fi Ġw 3,3: "Tassew tassew ngħidlek, li jekk wieħed ma jitwelidx mill-ġdid, ma jistax jara s-Saltna ta' Alla."

Meħtieġ li nifhmu dan il-ġest tat-tajn li tpoġġa fuq għajnejn l-agħma. F'każijiet oħra hija biss il-kelma ta' Ġesù meħtieġa biex jitwettaq il-miraklu. Hawnhekk bħal donnu Ġesù jpoġġi għamad fuq għamad quddiem għajnejn l-agħma! Sant'Irinew jispjega dan il-ġest b'referenza għall-Ġenesi bir-riżultat ta' ħolqien ġdid li jieħu post dak tal-bidu. Imma forsi s-salm 69,3.15 jista' jagħtina tifsira aħjar ta' dan il-ġest: "Sibt ruħi f'ħama fond, ma hemmx fejn inserraħ riġlejja. Sibt ruħi f'ilma għoli. Il-mewġ qed ikaxkarni. Aqlagħni mill-ħama u ma nibqax nieżel, ħarisni minn min jobgħodni u eħlisni mill-ilma fond." Ġesù jrid jenfasizza li l-bniedem huwa skjav tad-dlamijiet, imma għall-kmand tiegħu biex jinħasel f'Siloe, it-tajn jaqa' u l-agħma jilqa' l-veru dawl li sa issa ma kienx jaf bih.

Fl-AT għandna l-każ tal-profeta Elija li kkmanda lil Nagħman tas-Sirja biex imur jinħasel seba' darbiet fil-Ġordan biex jitfejjaq mill-ġdiem. Din l-għadira ta' Siloe kienet in-naħa t'isfel ta' mina mibnija mis-sultan Eżekija lejn is-sena 704 QK biex twassal l-ilma mill-għajn li kien jisimha Giħon lejn in-naha ta' ġewwa tal-belt. Kien l-uniku ġibjun ta' l-ilma għall-provvista tal-belt kollha ta' Ġerusalemm. L-isem Siloe ifisser " il-Mibgħut", għax tabilħaqq kienet tibgħat l-ilma minn post għall-ieħor, imma wkoll b'sens aktar wisa' tindika lil Ġesù nnifsu, mibgħut tal-Missier. Din hija fir-realtà referenza lejn il-Magħmudija - il-ħasil fil-misteru ta' l-Għid tal-Mulej li jippermetti rebħa fuq kull għamad u l-akkwist tad-dawl tassew.

L-agħma jobdi u jakkwista d-dawl t'għajnejh. Dan inissil il-għaġeb ta' ħafna, flimkien mad-dubju jekk tassew dan kienx il-bniedem tallab ta' qabel. U fil-każ tal-Fariżej titnissel f'qalbhom akkuża fil-konfront ta' Ġesù. Jiġġudikaw l-azzjoni ta' Ġesù bħala illeċita f'jum is-Sibt, bla ma jintebħu li huwa Alla li qiegħed jaħdem. Din il-verità hija mistqarra mill-agħma meta jagħraf lil Ġesù bħala profeta, sinjal tal-fidi tiegħu fil-missjoni ta' Ġesù. U din il-fidi tal-bidu tasal biex lejn tmiem ir-rakkont tiġi mistqarra bis-sħiħ u biċ-ċar. Ġesù nnifsu jistaqsih: "Temmen int f'Bin il-Bniedem?" Din il-mistoqsija twasslu biex huwa nnifsu jistqarr: "Nemmen, Mulej!" Din hija l-unika silta fit-TĠ fejn il-verb emmen huwa marbut direttament mat-titlu Bin il-Bniedem. Għal Ġwanni dan it-titlu għandu sfumaturi divini: "Ħadd ma tela' s-sema ħlief Bin il-Bniedem, li niżel mis-sema" (Ġw 3,13).

L-agħma jsejjaħ lil Ġesù "Mulej", sinjal li issa kien akkwista tabilħaqq id-dawl. Dan kien il-veru fejqan wara l-fejqan fiżiku mill-għama – għaraf fih innifsu, f'ġismu, id-dawl tal-ħajja li hu Ġesù! Ir-rakkont iħalli l-wisa' għall-istqarrija Ġovannea fil-qawmien ta' Kristu: "Rajt/Rajna l-Mulej!" Hija l-esperjenza personali ta' min jagħraf tabilħaqq li Ġesù huwa mill-ġdid ħaj! L-agħma għamel l-istess esperjenza tal-qawmien. Fi Kristu, dawl minn dawl, aħna nsiru tabilħaqq ulied id-dawl. Dan il-vanġelu jurina l-mixja pedagoġika lejn il-fidi fi Kristu, kif mistqarra minn Ġwanni lejn tmiem il-Vanġelu tiegħu: "Dawn inkitbu sabiex intom temmnu li Ġesù hu l-Messija l-Iben ta' Alla, u biex bit-twemmin tagħkom ikollkom il-ħajja f'ismu." (Ġw 20,31)

3.5. Il-Ħames Ħadd

- **I QARI: Eżek 37,12-14**

Dan il-Ħadd ikompli fil-mixja ta' ħajja ġdida li jrid iwassalna għaliha r-Randan Imqaddes, liema ħajja n-nisrani jipparteċipa fiha frott il-Magħmudija u li tiġġedded kontinwament fil-proċess ta' konverżjoni u fis-sinjal sagramentali tar-rikonċiljazzjoni. Il-ħajja mwegħda minn Alla lill-eżiljati ġewwa l-Babilonja permezz ta' l-orakli profetiċi ta' Eżekjel hija xbieha ta' din il-ħajja sagramentali li twelidna għaliha fil-Magħmudija. Il-qawmien jidher f'din is-silta bħala ġrajja storika għax mill-mewt li fiha kienu jinsabu wlied Izrael f'art barranija jgħaddu biex iqumu mill-ġdid meta joħorġu mill-jasar u jerġgħu lura lejn arthom.

Eżekjel jitkellem minn mewt komunitarja li qerdet it-tama għall-poplu kollu ta' Iżrael. Dan jidher b'mod ċar fid-dehra li kellu l-profeta ta' l-għadam li jerġa' jieħu l-ħajja: "O bniedem, dan l-għadam huwa d-dar kollha ta' Iżrael. Ara, huma jgħidu: 'Nixef għadamna, it-tama tagħna għabet, nqridna għal kollox'." (Eżek 37,11) Anke għalina f'kull relazzjoni ta' ħbiberija, kemm dawk komunitarji u dawk ekkleżjali, u ta' mħabba fiż-żwieġ, nistgħu nesperimentaw il-mewt tat-tama, in-nuqqas ta' futur quddiemna. Imma t-tnissil tal-fidi fil-qawmien titnissel mit-twarrib ta' tamiet oħra li jqarrqu, li jagħmlu l-wisa' għall-ispirtu li huwa tassew spirtu ħallieq li jagħti l-ħajja u jnissel it-tama fejn issaltan il-mewt.

- **II QARI: Rum 8,8-11**

Jekk il-qawmien fl-ewwel qari jidher bħala ġrajja storika, San Pawl jitkellem f'din is-silta mill-qawmien bħala esperjenza spiritwali li jitwettaq f'dawk li jkunu mmexxija mill-Ispirtu t'Alla u li jgħaddu mill-ħajja fil-ġisem għall-ħajja fi Kristu. L-Iskrittura tqabbel id-dnub mal-mewt. San Pawl ifakkarna li fil-ġisem mortali frott tad-dnub jiġi jgħammar permezz tal-Magħmudija l-Ispirtu s-Santu li hu ħajja, jiġifieri dinamiżmu interjuri li jieħu mill-qawwa t'Alla u jeħlisna mill-jasar tad-dnub u tal-mewt. Jeħtieġ li nistaqsu fuq din il-ħajja li hemm ġewwa fina u li hija diġà l-ħajja tal-qawmien, li tilħaq il-milja meta l-ġisem wara l-mewt ma jarax it-taħsir imma jidħol fil-ħajja għal dejjem. Jekk tabilħaqq inġeddu l-fidi tagħna f'dan il-misteru li jgħammar ġewwa fina, dak kollu li aħna jinfetaħ biex jilqa' r-rigal t'Alla u jfittex li jaqbel f'armonija mar-rieda tiegħu. Il-Kelma t'Alla tistedinna b'qawwa biex nifthu l-oqbra ta' l-egoiżmi tagħna, tad-dnubiet tagħna biex hekk tkun tista' ssib wisa' l-ħajja ta' Kristu fina.

- **VANĠELU: Ġw 11,1-45**

Il-qawmien jidher bħala ġrajja personali u korporja li twassal lil Lazzru biex joħroġ mill-qabar meta jisma' s-sejħa ta' Ġesù. Imma ċ-ċentru ta' dan ir-rakkont twil tal-qawmien ta' Lazzru mill-mewt mhux tant fid-deskrizzjoni tal-miraklu daqskemm fix-xhieda li Ġesù jagħti għalih innifsu meta jgħid: "Jien hu l-qawmien u l-ħajja: min jemmen fija anke jekk imut, jgħix, għax kull min jgħix u jemmen fija, ma jmut qatt".

Meta qiegħed dejjem aktar joqrob il-Għid il-kbir, il-knisja tantiċipa l-qawmien billi xxandrilna l-qawmien ta' Lazzru. Il-qawmien ta' Lazzru mill-mewt huwa sinjal u garanzija ta' ħajja aħjar minn dik ta' qabel. Ġesù jwiegħed ħajja lil hemm mill-qabar. Anke Lazzru, wara l-qawmien mirakoluż minn Ġesù, kien għadu destinat għal-liġi inevitabbli tal-mewt fiżika. Imma mhix din il-mewt li għandha tbeżżagħna. Il-mewt vera hija dik ta' min ma jaċċettax il-messaġġ ta' Ġesù u jingħalaq fid-dnub tiegħu ,u hekk iġib fix-xejn il-ħidma t'Alla li toffri l-fidwa fl-Iben il-waħdieni. Lil hemm mill-mewt ta' ġisimna, hemm il-ħajja tal-qawmien. Din il-ħajja definittiva mhix sempliċement realtà futura imma diġà mibdija fina fil-mument preżenti u tikber fina skond il-qies li bih aħna nkunu fidili lejn l-impenji tal-Magħmudija.

Fil-kuntest tal-Vanġelu kif ippreżentat minn Ġwanni, dan ir-rakkont huwa fundamentali għal dak li jseħħ wara. Dan għax wara l-miraklu jibda tabilħaqq il-komplott biex jinqered Ġesù. Fil-fatt dan il-miraklu jippreżenta l-pretest immedjat biex il-kapijiet tal-Lhud jibdew jaħsbu bis-serjetà biex jeliminaw lil Ġesù. Warajh insibu r-rakkont tad-dilka f'Betanja u d-daħla f'Ġerusalemm, biex imbagħad fi Ġw 13 jibda dak li l-istudjuzi jsejħulu l-"ktieb tas-siegħa", jigifieri r-rakkont ta' l-aħħar ikla, il-passjoni u l-qawmien tal-Mulej. Għalhekk il-qawmien ta' Lazzru huwa l-aħħar fost is-sinjali li Ġesù jwettaq fil-ħidma pubblika tiegħu.

Meta wasal Betanja, Ġesù sab li Lazzru kien ilu mejjet erbat'ijiem. Sew Marta kif ukoll Marija jesprimu l-protesta tagħhom frott tal-fidi tagħhom: "Kieku kont hawn ħija ma kienx imut..." Huma kienu jemmnu tassew fil-qawwa li ssalva u teħles li kien mogħni biha Ġesù, imma kienu jaħsbu li din il-qawwa tbiegħed biss il-mewt, u mhux tagħti l-ħajja fejn diġà ssaltan il-mewt. Quddiem l-impotenza umana li toħloq il-mewt, Ġesù jafferma li fil-persuna tiegħu dehret opportunità qatt mistennija, fejn il-ħajja għelbet għal dejjem il-mewt. Din hija l-opportunità li Ġesù joffri mhux biss lil Lazzru, jew lil Marta jew lil Marija, imma lil kull min jemmen fiH f'kull żmien. Is-salvazzjoni li joffri Ġesù mhux biss li jbiegħed u jeħlisna mill-mewt, imma wkoll jagħti l-ħajja anke meta l-mewt tkun diġà ħakmet il-bniedem.

L-unika kundizzjoni hija li wieħed jemmen li fil-persuna ta' Ġesù din il-possibilità saret realtà u preżenti fl-istorja. Min jemmen fiH, il-ħajja tiegħu hija diġà eterna u l-mewt fiżika mhix għajr il-passaġġ lejn mod ġdid li fih wieħed ikompli jgħix għal dejjem. Il-qawmien fiżiku tal-ġisem ta' Lazzru li ġurnata waħda għad jerġa' jara l-mewt fiżika, jirrelativizza dan il-qawmien. Il-qawmien fiżiku huwa sinjal tad-don tal-ħajja eterna, żgura u ċerta frott tal-preżenza t'Alla li jħobb mingħajr qatt ma jieqaf jagħti l-ħajja. Alla ma jieqaf qatt jagħti l-ħajja anke wara l-mewt: din iċ-ċertezza tegħleb il-fatt ta' mewt li diġà seħħet erbat'ijiem ilu u li l-qabar kien issiġillat b'ġebla tqila, u li diġà beda l-proċess tat-taħsir ta' l-istess ġisem.

L-Ewkaristija li qegħdin niċċelebaw f'dan il-ħames Ħadd tar-Randan hija l-ikel u l-garanzija ta' din il-ħajja. Ġesù nnifsu qal: "Min jiekol ġismi u jixrob demmi għandu l-ħajja ta' dejjem, u jiena nqajmu mill-imwiet fl-aħħar jum." (Ġw 6,54).

4. Ċelebrazzjoni Komunitarja tas-Sagrament tal-Qrar

"Dilikli għajnejja bit-tajn,
inħsilt, u ġejt nara" (Ġw 9,11)

1. Kant tal-Bidu: Sibt Teżor

Mulej, għand min immur?
Kliem il-ħajja jinsab fik.
Inti biss fuq din l-art
Jew fis-skiet tas-smewwiet
Mulej tiegħi, Salvatur!

Jien darba f'għalqa sibt teżor
Li ma jintemmx biz-żmien, bil-mewt,
Kull ma għandi nbiegħ
U nagħti kull ma jien
Biex nikseb sewwa dat-teżor.

Ġesù, Sid il-ħolqien,
Ma jonqosni xejn, Mulej,
Ħlief li nara u nemmen li ħajti f'idejk
U fis-Saltna tal-Missier. ***Rit.***

2. Tislima taċ-Ċelebrant u talb ta' invokazzjoni lill-Ispirtu s-Santu

Ċel.: Fl-isem tal-Missier…
Pop: Amen.
Ċel.: Lilkom, ħuti fi Kristu Ġesù, imsejħa biex tkunu qaddisin: il-grazzja u l-paċi ta' Alla l-Missier u ta' Sidna Ġesù Kristu jkunu magħkom ilkoll.
Pop: U miegħek ukoll.

Animatur:
Fiċ-Ċelebrazzjoni tal-lejla irridu nerġgħu nagħmlu l-mixja tal-magħmudija li l-liturġija tal-Ħadd ipproponit lilna f'dan iż-żmien tar-Randan.
Anke aħna bħas-Sammaritana għandna bżonn li naqtgħu l-għatx b'dak l-ilma li l-Mulej biss jista' jagħtina; anke aħna bħall-imwieled agħma għandna bżonn inkunu mfejqa mill-għama tagħna; anke aħna bħal Lazzru rridu nkunu maħlula mill-faxex tad-dnub tagħna.
Se jkollna xi sinjali: id-dawl, il-Kelma u l-ilma. Dawn ser jgħinuna biex naħsbu aktar fuq il-ħajja tagħna u fuq ir-rapport tagħna ma' Alla u ma ħutna biex hekk inkunu nistgħu nilqgħu u nuċċelebraw il-misteru tal-Għid.

Ċel.: Għeżież ħuti, iltqajna llum biex niċċelebraw u nilqgħu fil-ħajja tagħna l-ħniena ta' Alla u l-imħabba infinita tiegħu għal kull wieħed u waħda minna. Biex inkunu nistgħu nippreżentaw ruħna fil-verità u s-sinċerità quddiem il-Mulej u niċċelebraw il-frott tal-maħfra tiegħu, insejħu lill-Ispirtu s-Santu biex idawwal lil moħħna u jgħallimna nitolbu u nilqgħu l-maħfra ta' Alla. Nitolbu billi nkantaw flimkien:

Invokazzjoni lill-Ispirtu s-Santu permezz tal-kant

Pop.: *(Kant)* **Spirtu Qaddis tal-Mulej,**
dawwal lil moħħna, lil qalbna biss bik.
Kun għalina s-serħ

milja ta' kull ferħ.
Qawwi lil ruħna, Mulej.

Lett.: Ejja, int li tnaddaf id-dnubiet, tabib tal-feriti tagħna.
Ejja, qawwa tad-dgħajfa, int li terfa' lil dawk li jaqgħu.

Pop.: *(Kant)* **Spirtu tal-paċi, ta' l-għerf**
għallimna nħobbu u naħfru bla rbit.
Ġedded wiċċ il-art,
fejjaq minnha l-mard,
ejja aħjina, Mulej.

Lett.: Ejja, mgħallem ta' l-umli, tama tal-foqra, serħan ta' min qed ibati.
Ejja, Spirtu tal-għerf: agħtina d-dawl
biex nagħżlu t-toroq tar-rikonċiljazzjoni u tal-paċi.

Pop.: *(kant)* **Spirtu ta' faraġ, ta' dawl**
il-għawġ dallamna, farrakna bis-sħiħ;
tina l-għerf meħtieġ,
nagħrfu nimxu t-triq
biex ngħixu ħajja fis-sliem.

Lett.: Libbisna bik u ismagħna, biex skond l-abbundanza tal-ħniena tiegħek,
tkun tgħoġbok iċ-ċkunija tagħna quddiem il-kobor tiegħek,
id-debolezza tagħna quddiem il-qawwa tiegħek.

Pop.: *(kant)* **Spirtu ta' mħabba bla qies,**
lilek foħrija minn qalbna nagħtuk,
flimkien mal-Missier,
ma' Ġesù l-ħellies,
lilkom kull glorja. Amen.

3. Xandir tal-kelma t'Alla

Animatur:
Qabel ix-xandir tal-Kelma, issa ser jinxtgħel il-blandun u tiġi miftuħa l-Bibbja.
Ix-xandir tal-Vanġelu ser isir b'mod djalogat. Il-kliem tal-agħma ser ngħiduh ilkoll flimkien.

Pop.: Iftħilna, Mulej, għajnejna għad-dawl tiegħek.

Ċel.: Mulej, Int li għalina int xemx li qatt ma tinżel, għamel li l-Kelma tiegħek tibqa tirbombja ġewwa fina, tkun dawl veru għall-passi tagħna, ferħ u paċi għall-qlub tagħna. Għamel li, imdawlin mill-Ispirtu tiegħek, nilqugħha b'fidi ħajja biex tkeċċi d-dlamijiet tal-ħajja tagħna u timlina bil-preżenza tiegħek.

Pop.: Iftħilna, Mulej, għajnejna għad-dawl tiegħek.

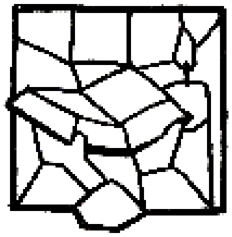

Kant: **Glorja u tifħir lilek, Kristu.**
Glorja u tifħir lilek, Kristu.

Ċel.: Il-Mulej magħkom.
Pop.: **U miegħek ukoll.**
Ċel.: Qari mill-Evanġelju skond San Ġwann *(9, 1-43)*
Pop.: **Glorja lilek Mulej.**

L1 = Kronista

✚ = *Ċelebrant*
L2 = Personaġġi oħra
L3 = *Ġenituri*
Poplu = *Agħma*

L1: Kif kien għaddej, Ġesù lemaħ raġel agħma minn twelidu, u d-dixxipli tiegħu staqsewh:

L2: Rabbi, dan twieled agħma għax dineb hu stess, jew għax dinbu l-ġenituri tiegħu?

L1: Ġesù wieġeb:

✚ Mhux għax dineb hu jew il-ġenituri tiegħu, imma ġralu hekk biex l-għemil ta' Alla jidher fih. Sakemm għadu binhar, jeħtiġilna nagħmlu x-xogħol ta' dak li bagħatni, għax jasal il-lejl meta ħadd ma jkun jista' jaħdem. Sakemm għadni fid-dinja, jiena hu d-dawl tad-dinja.

L1: Kif qal dan, beżaq fl-art, għamel minnu qisu tajn, u dilek bih għajnejn ir-raġel agħma. U qallu:

✚ Mur inħasel fil-menqgħa ta' Silwam.

L1: Din tfisser 'il-Mibgħut'. Mela dak mar, nħasel u ġie jara.Il-ġirien u dawk li s-soltu kienu jarawh, għax hu kien tallab, qalu:

L2: Dan m'huwiex dak li kien joqgħod bilqiegħda jittallab?

L1: Xi wħud qalu:

L2: Iva, hu.

L1: Oħrajn qalu:

L2: Le, imma jixbhu.

L1: Iżda hu qalilhom:

Pop: Jiena hu.

L1: Qalulu:

L2: Mela kif infetħulek għajnejk?

L1: Weġibhom:

Pop: Wieħed raġel, jgħidulu Ġesù, għamel ftit tajn, dilikli għajnejja bih, u qalli, 'Mur fis-Silwam u nħasel hemm.' Mort, nħsilt, u ġejt nara.

L1: Qalulu:

L2: Fejn huwa dan ir-raġel?

L1: Qalilhom:

Pop: Ma nafx.

L1: Lil dan il-bniedem li fl-imgħoddi kien agħma ħaduh għand il-Fariżej. Issa dak in-nhar li Ġesù għamel it-tajn u fetaħ għajnejn l-agħma inzerta kien is-Sibt. Il-Fariżej ukoll staqsew mill-ġdid lill-agħma kif sar jara. U hu qalilhom:

Pop: Qegħedli ftit tajn fuq għajnejja, mort ninħasel, u issa qiegħed nara.

L1: Xi wħud mill-Fariżej qalu:

L2: Dan il-bniedem m'huwiex ġej mingħand Alla, għax ma jħarisx is-Sibt.

L1: Iżda oħrajn qalu:

L2: Kif jista' wieħed midneb jagħmel sinjali bħal dawn?

L1: U ma qablux bejniethom. U reġgħu qalu lill-agħma:

L2: Int x'jidhirlek minnu, issa li fetaħlek għajnejk?"

L1: Qalilhom:

Pop: Dak profeta.

L1: Il-Lhud ma ridux jemmnu li hu kien agħma u ħa d-dawl qabel ma bagħtu għall-ġenituri ta' dak li sar jara, u staqsewhom:

L2 Dan, li intom qegħdin tgħidu li twieled agħma, dan binkom? Mela issa kif ġie jara?

L1: Il-ġenituri tiegħu wieġbu u qalulhom:

L3: Nafu li dan hu t-tifel tagħna u li twieled agħma; imma kif issa ġie jara, dan ma nafuhx, u anqas ma nafu min fetaħlu għajnejh. Staqsu lilu, żmien għandu; ħa jitkellem hu għalih innifsu.

L1: Il-ġenituri tiegħu wieġbu hekk għaliex beżgħu mil-Lhud, għax il-Lhud kienu ġa ftiehmu bejniethom li jekk xi ħadd jistqarr li Ġesù hu l-Messija, isib ruħu barra mis-sinagoga. Kien għalhekk li l-ġenituri tiegħu wieġbu, 'Żmien għandu, staqsu lilu.' Għal darb'oħra reġgħu bagħtu għal dak li kien agħma u qalulu:

L2: Agħti glorja lil Alla! Aħna nafu li dan il-bniedem huwa midneb.

L1: Dak weġibhom:

Pop: Jekk hux midneb ma nafx; ħaġa waħda naf: li jien kont agħma u issa qiegħed nara.

L1: Qalulu:

L2: Imma hu x'għamillek? Kif fetaħhomlok għajnejk?

L1: U hu weġibhom:

Pop: Ġa għedtilkom u ma smajtux! Xi tridu tisimgħu iżjed? Jaqaw tridu intom ukoll issiru dixxipli tiegħu?

L1: U qabdu jgħajjruh u qalulu:

L2: Dak int dixxiplu tiegħu! Aħna ta' Mosè dixxipli! Aħna nafu li lil Mosè kellmu Alla, imma dan ma nafux minn fejn hu.

L1: Weġibhom ir-raġel u qalilhom:

Pop: Sewwa! Hawn qiegħed l-għaġeb, li intom ma tafux minn fejn inqala', u madankollu lili fetaħli għajnejja! Aħna nafu li Alla m'hux se jisma' lill-midinbin; iżda mbagħad jekk wieħed ikun iqim lil Alla u jagħmel ir-rieda tiegħu, lil dan jisimgħu. Qatt fid-dinja ma nstema' li xi ħadd fetaħ għajnejn wieħed agħma mit-twelid. Li kieku dan ma kienx ġej mingħand Alla, xejn ma kien ikollu ħila jagħmel.

L1: Mbagħad qabżu u qalulu:

L2: Int se tgħallem lilna, int li twelidt dnubiet waħdek?

L1: U keċċewh 'il barra. Ġesù sama' li keċċewh 'il barra; sabu u qallu:

✚: Temmen inti f'Bin il-bniedem?

L1: Dak wieġeb u qallu:

Pop: Min hu, Mulej, biex nemmen fih?

L1: Qallu Ġesù:

✚: Mhux biss rajtu, imma huwa dak stess li qiegħed ikellmek.

L1: Qallu:

Pop: Nemmen, Mulej!

L1: U nxteħet għarkubbtejh quddiemu. Mbagħad Ġesù qal:

✚: Jien ġejt fid-dinja biex nagħmel ħaqq, biex min ma jarax isir jara, u min jara jagħma.

L1: Xi wħud mill-Fariżej li kienu hemm madwaru semgħuh jgħid dan u staqsewh:

L2: Aħna wkoll għomja?

L1: Weġibhom Ġesù:

✚: Li kieku kontu għomja, ma kontux tkunu ħatja ta' dnub. Imma issa qegħdin tgħidu, 'Aħna naraw.' Mela d-dnub tagħkom għadu fuqkom.

✚: **Il-Kelma tal-Mulej.**
Pop: It-Tifħir lilek, Kristu.

Mument ta' silenzju
Omelija qasira

4. Tħejjija għall-qrar

Animatur:
Filwaqt li nkunu ngħidu flimkien siltiet mis-salmi, ser inġibu l-ilma. Dan l-ilma ser jiġi imbierek u se jfakkarna fil-magħmudija tagħna.
Bħall-agħma, anke aħna mistiedna biex ninħaslu. Għalhekk, wara li nqerru, kull wieħed u waħda minna nersqu lejn l-ilma mbierek u simbolikament aħna wkoll naħslu għajnejna.

Mis-Salm 104

L1 = Lettur 1
L2 = Lettur 2

L1: Hu jagħmel ħwejjeġ kbar ma nifhmuhomx, għeġubijiet li ma jingħaddux.
Hu jagħti x-xita lill-art, u jibgħat l-ilma fuq wiċċ ir-raba'. *(Ġb 5,9-10)*
POP Int ssaqqi mill-imħażen għolja tiegħek,
u tixba l-art bil-frott ta' għamilek.

L2 Int tnibbet il-ħdura għall-bhejjem, u l-ħxejjex li bihom jinqeda l-bniedem,
biex joħroġ il-ħobż mill-art. *(Sal 104,13-14).*
POP Int iżżur l-art u ssaqqiha, u tagħniha bil-ġid tiegħek.
Il-wied ta' Alla mimli bl-ilma; il-qamħ tagħhom ħejjejtilhom.

L1 Hekk int tħejjijha: issaqqi r-raddiet u twitti t-tub tagħha,
bl-irxiex trattabha u tberkielha ż-żrieragħ.
POP Fawwart is-sena bi tjubitek,
triqatek bil-ġid joqtru.

L2 Joqtru bin-nida l-mergħat tad-deżert,

u bil-ferħ jitħażżmu l-għoljiet.

POP **Il-mergħat jimtlew bl-imrieħel, il-widien jinksew bil-qamħ;**
jgħajjtu lkoll u jgħannu bil-ferħ!

Tberik ta' l-Ilma

Ċel.: O Alla li tista' kollox, isma' t-talba tal-poplu tiegħek:
Int li permezz ta' Ġesù stennejt lis-Sammaritana fejn il-bir u offrejt l-ilma ħaj li jaqta' l-għatx għal dejjem;
int li permezz ta' Ġesù ħsilt l-għajnejn ta' l-agħma u tajtu d-dawl tal-fidi, *(iniżżel idu fl-ilma)*
ġedded fina, Mulej, fis-sinjal ta' dan l-ilma mbierek, it-tifkira tal-Magħmudija tagħna.
Kif ħallejt mill-faxex tal-mewt lil Lazzru,
hekk ħollna minn dnubietna u agħtina l-maħfra tiegħek.
Bi Kristu Sidna.

POP.: **Amen**

Ċel.: Issa, ħuti, ejjew nagħrfu ħtijietna quddiem Alla, u nitolbuh maħfra billi ngħidu…
Pop.: **Nistqarr 'l Alla li jista' kollox…**

5. Qrara u assoluzzjoni individwali

Animatur:
Issa s-saċerdoti se jkunu madwar il-knisja biex aħna nkunu nistgħu nqerru.
Kif diġà għidna, wara l-assoluzzjoni aħna mistiedna biex nagħmlu ftit ilma imbierek fuq għajnejna bħala sinjal tal-qawwa u t-tiġdid li Kristu jagħtina bis-sagrament tal-maħfra. F'dan il-ħin ser nitolbu u nkantaw flimkien, kif ukoll ser ikun hawn mumenti ta' silenzju biex nitolbu b'mod personali fis-skiet.

Mis-Salm 130

Mill-qiegħ l-art insejjaħlek, Mulej,
isma, Sidi, il-leħen tiegħi!
Ħa jkunu widnejk miftuħa,
jiena u nitolbok bil-ħniena.

Jien lill-Mulej nistenna,
ruħi f'kelmtu tittama.
Hu li jifdi lil Iżrael
Minn ħtijietu kollha.

Invokazzjonijiet

L Reġġagħna, Mulej, lejk, u nerġgħu lura!
POP.: **Reġġagħna, Mulej, lejk, u nerġgħu lura!**

L O Alla, li permezz tiegħek aħna nistgħu nagħrfu t-tajjeb mill-ħażin,
li permezz tiegħek naħarbu mill-ħażen u nimxu wara t-tajjeb:
POP.: **Reġġagħna, Mulej, lejk, u nerġgħu lura!**

L O Alla, li tneżżagħna minn dak li m'huwiex tajjeb, biex tlibbisna b'dak li hu ġust,
b'dak kollu li jqawwina u jmexxina għall-verità sħiħa:
POP.: **Reġġagħna, Mulej, lejk, u nerġgħu lura!**

L O Alla, li twassalna sa fejn il-bieb ta' qalbek
u tagħmel li jinfetaħ għal min iħabbat:

POP.: Reġġagħna, Mulej, lejk, u nerġgħu lura!

L O Alla, li tnaddafna,
O Alla, li tagħtina l-ħobż tal-ħajja,
O Alla, li permezz tiegħek aħna bil-għatx għal dak l-ilma li
meta nixorbu minnu ma jerġax jaqbadna aktar għatx:

POP.: Reġġagħna, Mulej, lejk, u nerġgħu lura!

Kant: Tneżżajt mill-Ġmiel

Tneżżajt mill-ġmiel u l-maestà
Baxxejt rasek b'umiltà
Minn dawk stess sofrejt li ħlaqt u tant ħabbejthom;
Fuqek stess dnubieti rfajt meta mitt u rxuxtajt.
Iva ssaltan int merfugħ fuq l-art u s-sema,
Minn qalbi rrid inqimek, O Mulej,
B'imħabbtek int irbaħtni, O Feddej,
Għal dejjem ta' dejjem, nibqa' nħobbok.
U għalija mitt int waħdek biss;
Ħajtek tajt biex lili ħlist,
Leħni ngħolli lejk, Ġesù, irrid inqimek.

Mis-Salm 118

L1 Henjin dawk li triqthom bla ħtija,
li jimxu fil-liġi tal-Mulej.
Henjin dawk li jħarsu l-preċetti tiegħu,
li jfittxuh b'qalbhom kollha.

L2 Kif jista' żagħżugħ jimxi safi fi triqtu?
Billi jħares il-kelma tiegħek.
B'qalbi kollha jiena nfittxek;
tħallinix għalkollox!

POP: Kun twajjeb mal-qaddej tiegħek,
agħtini li ngħix u nħares il-kelma tiegħek.
Iftaħli għajnejja,
biex nara l-għeġubijiet tal-liġi tiegħek.

L1 Mixħuta fit-trab hi ruħi;
aħjini int skond kelmtek.
Triqatek wrejtek, u int weġibtni;
għallimni l-kmandamenti tiegħek.

L2 Jien għedt, Mulej: "Dan hu sehmi,
Li nħares il-kelma tiegħek."
Quddiemek nitlob b'qalbi kollha;
ħenn għalija skond il-wegħda tiegħek.

POP: Ġid għamilt mal-qaddej tiegħek,
Mulej, skond il-kelma tiegħek.
Fehma tajba u għerf għallimni,
għax jien nemmen fil-kmandamenti tiegħek.

L1 Ninfena bix-xewqa tas-salvazzjoni tiegħek;
jien nittama fil-kelma tiegħek.
Għejew għajnejja jistennew il-wegħda tiegħek;
u jien nistaqsi: "Meta se tfarraġni?"

L2 Għal dejjem, Mulej, il-kelma tiegħek;
hi mwaqqfa fis-sod fis-smewwiet.
Minn nisel għal nisel il-fedelta' tiegħek;
fuq l-art waqqatha, u żammet fis-sod.

POP: Glorja…

Kant: <u>Poplu Tiegħi</u>

Poplu, o Poplu tiegħi,
għidli, f'hiex qatt inqastek jiena?
Għalik jien ġejt imsallab,
dur lejja mill-ġdid, b'qalbek sogħbiena.

Mill-Eġittu ħriġtek u salvajtek,
fid-deżert bil-manna jiena tmajtek;
għall-mewt ikkundannajtni,
ma' salib inti sallabtni! ***Rit.***

Kellek bżonn xi ħaġa u ċħadthielek?
Għalija int kont ibni u jien missierek;
bil-lanza ftaħtli ġenbi
mnejn tajtek l-aħħar qtar ta' demmi! ***Rit.***

Fi sħaba kollha dawl it-triq urejtek,
l-ilma mill-blat ġieri jien provdejtlek;
fil-għatx il-ħall ġejt sqejtni…
Għaliex malajr insejtni? ***Rit.***

Jekk il-qrar jieħu aktar fit-tul jistgħu isiru salmi u kant ieħor adatt skond. Tajjeb li jkun hemm ukoll waqtiet ta' skiet.

6. Radd il-ħajr u tislima ta' l-aħħar

Wara l-Qrar:

Ċel.: *O Alla Missier tagħna, int bagħat 'l Ibnek il-waħdieni, Ġesù Sidna, biex jieħu n-natura tagħna l-bnedmin u jaqsam magħna kollox, barra d-dnub. Huwa ħelisna mid-dnub u mill-mewt u fetaħ għalina l-bibien tas-Saltna tiegħek.*
MIssier twajjeb, agħti lilna l-fidili tiegħek, li tħabbibna miegħek, il-ħniena tiegħek. Ilqa' l-grazzi tagħna. Illum u dejjem irridu nbierku l-Isem tiegħek bil-kliem li Ibnek stess ħallilna:

Missierna…

It-tislima tal-paċi

Ċel.: *Mulej Ġesù Kristu, li għidt lil Appostli tiegħek:*
POP.: ***"Nagħtikom kmandament ġdid: li tħobbu lil xulxin kif ħabbejtkom jien"***
Ċel.: *Aħfer il-firdiet tagħna u agħti lill-Knisja tiegħek l-għaqda u l-paċi. Int li tgħix u ssaltan għal dejjem ta' dejjem.*
Pop.: ***Amen.***

Ċel.: *Agħtu l-Paċi lil xulxin.*

Għeluq

Ċel.: **I**l-Mulej magħkom.
Pop.: **U miegħek ukoll.**

Ċel.: O Alla Missier il-ħniena, li taf il-ħsibijiet u tara s-sigrieti tal-qalb, għamel li ngħixu fil-preżenza tiegħek, aħna li sirna uliedek f'ibnek Ġesù, msoffija fil-fond tal-qalb tagħna u mġedda fl-imħabba u fil-fedeltà tal-Kelma tiegħek. Dan nitolbuh bi Kristu Sidna.
Pop.: **Amen.**

Ċel.: Iberikkom Alla li jista' kollox, † il-Missier, l-Iben u l-Ispirtu s-Santu.
Pop.: **Amen.**

Ċel.: Il-Mulej ħafrilkom. Morru fil-paċi u imxu fit-triq tal-kmandamenti tiegħu.
Pop.: **Inroddu ħajr lil Alla.**

Kant: **Iftħu Qalbkom**

Iftħu qalbkom beraħ għal Kristu
Huwa jagħraf x'hemm ġewwa kull bniedem.
Iftħu qalbkom mingħajr biża',
Fittex ilqa' llum lil Kristu.

Kristu Qaddej t'Alla
u ta' kull bniedem il-qaddej
lilna huwa jibgħat
biex bħalu naqdu lill-bniedem. ***Rit.***

Kristu, għinni inti
biex bħalek jien inkun
qaddej umli ta' kull bniedem
biex l-imħabba biss inwassal. ***Rit.***

Kristu, Int b'salibek
tajtna r-rebħa ta' kull żmien:
dik tal-ħajja fuq il-mewt,
dik tal-maħfra fuq id-dnub. ***Rit.***

5. Mixja mal-Ħdud tar-Randan tas-sena A lejn il-Velja ta' Sibt il-Għid b'mod speċjali għal dawk li ser jirċievu s-sagrament tal-Magħmudija

Noti:

- *Żmien ir-Randan huwa tħejjija għas-sagramenti tal-bidu tal-ħajja nisranija, b'mod speċjali għall-Magħmudija. Għalhekk ta' min jorjenta lill-koppji tagħna sabiex jiċċelebraw il-Magħmudija ta' wliedhom fil-lejl qaddis ta' l-Għid, l-aktar mument adattat sabiex wieħed jirċievi dan is-sagrament fil-ħajja tal-Knisja. Il-Knisja tħeġġiġna sabiex ngħinu lill-koppji tagħna biex jekk mhux għal raġuni tassew gravi ma jiċċelebrawx is-sagrament tal-Magħmudija fi żmien ir-Randan.*

- *Tajjeb li dawn it-talbiet u sinjali jsiru fl-aktar quddiesa li tkun iffrekwentata mill-fidili.*

- *Fejn mhux ser jiġi ċċelebrat is-sagrament tal-Magħmudija, tkun ħaġa xierqa li jew wieħed jagħmel aċċenn għat-talbiet jew, fejn hu possibbli, jagħmel it-talbiet għal dawk il-katekumeni li ser jirċievu l-magħmudija anki jekk mhux fil-parroċċa tiegħu. Dawn it-talbiet u s-simboli għandhom isiru dritt wara l-omelija.*

- *Għal dawk l-adolexxenti li rċevew is-sagramenti tal-bidu tal-ħajja nisranija, jiġifieri Magħudija, Ewkaristija u Griżma ta' l-Isqof, tajjeb li fit-tielet Ħadd tar-Randan - fejn fil-liturġija jingħata l-Kredu - nistednuhom joqogħdu quddiem l-altar u jagħmlu l-istqarrija tal-fidi f'isimhom u f'isem il-komunità li qed tiċċelebra l-Ewkaristija.*

- *Dawn it-talbiet ġew adattati għall-magħmudija tat-trabi u mhux għall-magħmudija ta' adulti; jekk f'xi parroċċa hemm adolexxenti jew adulti lil se jirċievu l-magħmudija tkun ħaġa tajba li jiġi infurmat l-uffiċċju liturġiku biex jindikalkom it-talbiet u s-simboli meħtieġa.*

5.1. Preżentazzjoni tat-trabi li se jirċievu l-magħmudija

Issir fl-Ewwel Ħadd tar-Randan (Ġesu' mġarrab fid-deżert)

Wara l-omelija r-responsabbli mill-formazzjoni katekistika tal-koppji li wliedhom ser jirċievu l-Magħmudija jgħid:

Katekista:
Missier għażiż, fi żmien il-Għid li ġej il-ġenituri hawn preżenti, f'isem uliedhom katekumeni flimkien mal-parrinijiet, filwaqt li jafdaw fil-ħniena divina, mgħejjuna bit-talb u bl-eżempju ta' din il-komunità, jitolbu umilment li dawn uliedhom jiġu ammessi biex jirċievu s-sagrament tal-Magħmudija.

Ċelebrant:
Nilqgħu lill-ġenituri u lill-parrinijiet flimkien ma' wliedhom li jixtiequ li dawn uliedhom jirċievu r-rigal tal-Magħudija. (*Il-komunità preżenti tilqa' lil dawn il-katekumenti b'applaws)*

Ċelebrant:
Ġenituri, intom qegħdin titolbu l-magħmudija għat-trabi tagħkom. Għalhekk għandkom tkunu tafu sewwa d-dmir li intom ser tirċievu, jiġifieri li trabbu lil uliedkom fil-fidi mqaddsa biex iħarsu l-kmandamenti t'Alla, u jħobbu lill-Mulej u l-proxxmu tagħhom kif għallimna Kristu. Tafu sewwa b'din is-sejħa?

Ġenituri:
Iva, aħna lesti biex ngħinuhom.

Ċelebrant:
Ħuti l-għeziez, il-ġenituri ta' dawn it-trabi qed jitolbu l-magħmudija ta' wliedhom fil-festi l-kbar ta'l-Għid li ġejjin fuqna.
Jien, f'isem il-Knisja u din il-komunità parrokkjali, nilqa' x-xewqa ta' dawn il-ġenituri biex uliedhom jirċievu l-magħmudija.

Ċelebrant:
Għalhekk, għeżież ġenituri, ejjew iktbu l-ismijiet tat-trabi tagħkom f'dan il-ktieb li huwa sinjal tal-ktieb tal-ħajja ta' dejjem, biex uliedkom f'dan l-Għid jirċievu r-rigal tal-magħmudija.

Il-ġenituri jitilgħu fuq il-presbiterju fejn tkun tħejjiet mejda u fuqha ktieb dekorat fejn jinkitbu l-ismijiet ta' wliedhom; din il-kitba tista' ssir ukoll fuq l-altar mejda.

Ċelebrant:
Jitla' fuq l-ambone u jaqra l-ismijiet tal-katekumeni li ser jirċievu l-magħmudija fi żmien l-Għid.

Poplu: Inroddu ħajr lil Alla.

Ċelebrant:
N. u N. eċċ. intom ġejtu aċċettati biex tiġu mgħammda fi (l-Velja tal Għid) żmien l-Għid. Għalhekk din ix-xirka nisranija tilqagħkom fi ħdanha b'ferħ kbir. F'isem din ix-xirka nisranija nimmarkakom bis-sinjal tas-salib, u warajja l-ġenituri u l-parrinijiet tagħkom ukoll jimmarkawkom bl-istess sinjal ta' Kristu s-Salvatur tagħna.

L-ewwel iċ-ċelebrant imbagħad il-ġenituri u l-parrini jagħmlu s-sinjal tas-salib fuq ġbin it-tarbija.

Ċelebrant:
Issa flimkien nagħmlu l-istqarrija tal-fidi tagħna. *(Jingħad il-Kredu)*

Ċelebrant:
Ħuti l-għeżież, fl-istennija li niċċelebraw il-misteri tas-salvazzjoni tagħna, il-passjoni, il-mewt u l-qawmien tal-Mulej, bdejna llum il-mixja tar-Randan. Dawn it-trabi li lqajna fostna biex fi żmien l-Għid se jirċievu r-rigal tal-magħmudija, qed jistennew minna li nsaħħuhom bit-talb u l-eżempju tagħna. Għalhekk nitolbu lill-Mulej għalihom u għalina biex flimkien naslu għall-festi ta' l-Għid bnedmin imġedda permezz tat-talb, tas-sawm u tal-karità.

1. Dawwal, Mulej, lil dawn iċ-ċkejknin bid-dija tal-misteru mqaddes tal-mewt u l-qawmien tiegħek, nissilhom mill-ġdid bl-ilma tal-magħmudija, u għaqqadhom mal-Knisja tiegħek.

2. Għall-ġenituri tagħhom biex jagħrfu r-responsabilità tagħhom u jedukaw lil uliedhom fil-fidi nisranija, kif wegħdu f'jum it-tieġ tagħhom.

3. Għall-katekisti sabiex ikomplu jaħdmu biex aktar nies iduqu l-ħlewwa tal-Kelma t'Alla.

4. Għall-parrinijiet ta' dawn it-trabi li ser jirċievu l-magħmudija fi żmien l-Għid sabiex bil-kliem u bl-għemil ikunu eżempju ħaj ta' l-imħabba ta' Kristu għall-bnedmin.

5. Għall-komunità parrokkjali tagħna biex f'dan iż-żmien tar-Randan tikber fit-talb u fl-eżerċizzju tal-karità nisranija.

Ċelebrant:

Nitolbu.
O Alla li tista' kollox, int ħlaqt il-bniedem u fil-ħniena tiegħek fdejtu; ħares fit-tjubija tiegħek lejn dawn l-ulied adottivi tiegħek, ilqgħahom u agħmilhom membri tal-Patt il-Ġdid. Bi Kristu Sidna. Amen.

5.2. L-Ewwel Skrutinju: it-Talba ta’ l-Eżorċiżmu

Isir fit-Tielet Ħadd tar-Randan (Samaritana)

Wara l-omelija iċ-ċelebrant jistieden lill-katekumeni, u jekk inhuma trabi lill-ġenituri u l-parrinijiet biex jersqu quddiem l-altar. Is-saċerdot imbagħad jgħid din it-talba (Eżorċiżmu)

O Alla,
li bagħat lil Ibnek il-waħdieni bħala Salvatur,
agħmel li dawn il-katekumeni,
imħeġġin biex jirċievu dan l-ilma ħaj
bħas-samaritana tal-Vanġelu,
jiġu mibdula permezz tal-Kelma tiegħek,
u jagħrfu d-dnubiet u l-mard tagħhom.
Tippermettix
li l-fiduċja falza fihom infushom tfixkilhom,
tħallix li jagħtu widen għall-inganni tat-tentatur,
eħlishom mill-ispirtu ta’ l-inganni,
għinhom biex jagħrfu l-iżbalji tagħhom
u naddfilhom qalbhom,
u hekk inkunu jistgħu jidħlu fit-triq tas-salvazzjoni.
Bi Kristu Sidna.
Amen.

Jekk inhu possibbli, fis-skiet iċ-ċelebrant ipoġġi idejh fuq kull katekumenu, imbagħad jiftaħ idejh fuqhom kollha flimkien u jkompli:

Mulej Ġesù,
int l-għajn fejn dawn it-trabi/il-magħżula ser jaqtgħu kull għatx,
int l-imgħallem li qed ifittxu.
Quddiemek, li int biss qaddis u fik ma hemm ebda dnub, huma jersqu.
Għalik b’fiduċja kbira jiftħu qlubhom,
lilek jistqarru ħtijiethom,
jagħrfu l-ferti moħbija ta’ l-ispirtu tagħhom.
Fit-tjubija u l-ħniena tiegħek eħlishom minn kull ħażen,
fejjaqhom fil-mard tagħhom,
aqtagħlhom l-għatx,
agħti lilhom il-paċi.
Bil-qawwa ta’ ismek,
li nsejħu b’fiduċja kbira,
ejja u salvahom, o Mulej.
Ikkmanda l-ispirtu ħażin li int kont irbaħt bil-qawmien tiegħek
biex jitbiegħed minhom.
Uri lil dawn il-magħżula
it-triq li għandhom jimxu bil-qawwa ta’ l-Ispirtu s-Santu,
biex jimxu lejn il-Missier,
u jadurawh fl-ispirtu l-verità.
Int li tgħix u ssaltan għal dejjem ta’ dejjem.
AMEN.

Nota:
F'dan it-Tielet Ħadd tar-Randan tas-sena A, il-Knisja sa mill-ibgħad żminijiet kienet tagħti s-Simbolu tal-Kredu lil dawk li ser jirċievu l-Magħmudija. Wieħed jista' japprofitta minn dan il-Ħadd billi jsejjaħ lill-adolexxenti li s-sena l-oħra għamlu l-Griżma ta' l-Isqof jersqu fuq l-altar bix-xemgħa mixgħula f'idejhom, waqt li f'isimhom u f'isem il-komunità miġbura għall-Ewkaristija jagħmlu l-istqarrija tal-fidi. Wara dan tista' tingħad din it-talba flok dik tal-fidili.

Talba għal dawk li ser jirċievu l-magħmudija:

Ċelebrant:
Ejjew nitolbu lill-Mulej Alla għal dawk li fil-lejl qaddis ta' l-Għid (jew, fi żmien l-Għid) ser jirċievu l-Magħmudija.

1. Biex il-ġenituri tagħhom bil-meditazzjoni tal-Kelma tiegħek jgħinu lil uliedhom jikbru fil-valuri tal-Vanġelu.

2. Biex dawn it-trabi li ser jirċievu r-rigal tal-Magħmudija huma u jikbru dejjem aktar jagħrfu fi Kristu l-uniku salvatur tagħhom.

3. Biex dawn il-magħżula li ser jirċievu r-rigal tal-Magħmudija meta jikbru bl-umiltà kollha jagħrfu l-kruha tad-dnub u jwarrbuh minn ħajjithom.

4. Biex dawn il-magħżula bl-għajnuna tal-ġenituri u l-parrinijiet tagħhom jagħrfu jaħarbu l-ħażin u jfittxu biss dak li jogħġob lilek.

5. Biex l-Ispirtu s-Santu li jgħarbel il-qlub ta' kulħadd ikun ta' sostenn fid-dgħjufija tagħna.

6. Biex jitgħallmu mill-Ispirtu s-Santu l-liġi ta' l-imħabba, u hekk jogħġbu lilek.

Ċelebrant:
Ilqa', Mulej, it-talbiet li aħna ressaqnielek, u agħtina li dejjem aktar infittxu lilek, li inti l-għajn ta' l-ilma ħaj li jaqta' kull għatx. Bi Kristu Sidna. Amen.

5.3. It-Tieni Skrutinju: it-Talba tad-Dawl u t-Talba tal-Missierna

Isir fir-Raba' Ħadd tar-Randan (l-Agħma mit-twelid)

Nota:

F'dan ir-Raba' Ħadd tar-Randan il-Knisja kienet tagħti wkoll it-talba tal-Missierna lil dawk li ser jirċievu l-magħmudija fil-lejl qaddis ta' l-Għid jew fi żmien il-Għid. Tkun ħaġa xierqa jekk f'dan il-Ħadd it-talba tal-Missierna tiġi mfakkra, u għalhekk f'dak il-mument li fih is-soltu tiġi reċitata ssir tifsira qasira u ċ-ċelebrant jistieden il-ġemgħa biex waqt il-Missierna b'sens ta' fiduċja u abbandun f'Alla terfa' jdejha 'il fuq bħalma jagħmel iċ-ċelebrant.

Wara l-omelija ċ-celebrant jistieden lil dawk li ser jirċievu l-magħmudija sabiex jersqu lejn l-altar. Fl-istess waqt jistieden il-ġemgħa sabiex fis-skiet jitolbu għal dawk li ser jitgħammdu. Waqt li jpoġġi idejh fuq ir-ras tat-trabi li se jitgħammdu, jgħid:

Missier ta' tjieba bla tarf,
li tajt lill-imwieled għama li jemmen fi Kristu Ibnek
u hekk jidħol u jieħu sehem mis-saltna tiegħu,
agħmel li dawn li ser jitgħammdu jkunu meħlusa minn kull ingann,
li jrid jaqfilhom fil-għama;
agħmel li, msaħħin bil-fidi u bix-xhieda tal-ġenituri tagħhom,
huma jsiru wlied id-dawl
u jkunu dejjem mdawwla bil-qdusija u l-grazzja.
Bi Kristu Sidna.
Amen.

Iċ-ċelebrant ikompli:

Mulej Ġesù,
dawwal bid-dawl veru lil kull bniedem,
eħles permezz ta' l-Ispirtu tal-verità
lil dawk kollha li huma mjassra
taħt il-madmad ta' missier il-gideb,
ħeġġeġ f'dawn il-ġenituri
li wliedhom ser jirċievu s-sagrament tal-Magħmudija
x-xewqa li jwassluhom għandek,
għax fil-ferħ tad-dawl tiegħek,
bħall-agħma tal-Vanġelu li reġa' gie jara,
huma jsiru tassew xhieda ħajja tal-fidi fik.
Int li tgħix u jsaltan għal dejjem ta' dejjem.
Amen.

Issa tista' tingħad din it-talba bħala talba tal-fidili:

Ċelebrant:
Ejjew inressqu t-talb tagħna lill-Mulej Alla tagħna għal dawk li ser jitgħammdu fil-lejl qaddis ta' l-Għid (jew, fi żmien il-Għid).

1. Biex waqt li jafdaw fl-unika verità ta' Kristu l-Mulej, jirċievu u jibqgħu jżommu l-libertà ta' l-ispirtu u tal-qalb. Nitolbu.

2. Biex waqt li jimmeditaw l-għerf tas-salib, jagħrfu lil Alla bħala Missier li huwa tassew għani fl-imħabba. Nitolbu.

3. Biex wara li rċevew il-ħelsien mid-dnub bil-qawwa ta' l-Ispirtu s-Santu jiġu meħlusa mill-biża' tax-xitan u jgħixu ta' wlied denji t'Alla. Nitolbu.

4. Biex dawk li qed ibatu l-persekuzzjoni minħabba l-isem ta' Kristu jirċievu mingħandu l-qawwa waqt il-prova. Nitolbu.

5. Biex dawk il-familji u popli li huma mċaħħda li jgħixu l-fidi nisranija jirċievu l-libertà biex ikunu jistgħu jistqarru bla biża' l-fidi tagħhom. Nitolbu.

6. Biex il-bnedmin kollha tad-dinja maħbuba mill-Missier ikunu jistgħu jaslu fil-Knisja u jiksbu l-libertà sħiħa ta' wlied Alla. Nitolbu.

Ċelebrant:
Alla Missier u dawl li qatt ma' jintemm, saħħaħ fina d-dawl tal-fidi li rċevejna f'jum il-magħmudija tagħna. Bi Kristu Sidna. Amen.

Jiġi rreċtat il-Kredu u titkompla l-quddiesa bħas-soltu bl-offertorju.

5.4. It-Tielet Skrutinju: it-Talba ta' l-Effetah u l-bews tal-Ktieb tal-Vanġelu

Isir fil-Ħames Ħadd tar-Randan (il-qawmien ta' Lazzru)

Nota:

F'dan il-Ħames Ħadd tar-Randan, fejn il-Knisja tikkontempla l-qawmien ta'Lazzru, il-Knisja tfakkarna li l-Kelma t'Alla biss tagħti l-ħajja dejjiema. F'dan il-jum il-Knisja kienet tagħti l-Vanġelu lil dawk li ser jirċievu l-Magħmudija l-Vanġelu.

- *Tkun ħaġa xierqa li wara l-qari tal-Vanġelu l-bewsa lill-Evanġeljarju ma jagħtiex biss iċ-ċelebrant, iżda bħat-tqarbin il-ġemgħa kollha titla' biex tbus il-ktieb ta' l-Evanġelju.*
- *Barra minn dan, dawk it-trabi jew adulti li ser jitgħammdu wara l-eżorċiżmu ċ-ċelebrant jagħmlilhom ir-rit ta' l-Effetah.*

Wara l-omelija ċ-celebrant jistieden lil dawk li ser jirċievu l-magħmudija sabiex jersqu lejn l-altar. Fl-istess waqt jistieden il-ġemgħa sabiex fis-skiet jitolbu għal dawk li ser jitgħammdu, u waqt li jpoġġi jdejh fuq ir-ras tat-trabi jgħid:

O Missier, għajn ta' kull ħajja,
inti Alla mhux tal-mejtin iżda tal-ħajjin,
inti bgħatt lil Ibnek il-messaġġier tal-ħajja ta' dejjem,
biex hekk teħles lill-bniedem mis-saltna tal-mewt u twasslu għall-qawmien.
Eħles lil dawn il-magħżula, li ser jirċievu r-rigal tal-ħajja ta' dejjem,
mill-ispirtu tal-ħażen, biex hekk ikunu jistgħu jirċievu ħajja ġdida fi Kristu rxoxt,
u jkunu xhieda tiegħu.
Int li tgħix u jsaltan għal dejjem ta' dejjem.
Amen.

Iċ-ċelebrant ikompli:

Mulej Ġesù, li qajjimt lil ħabibek Lazzru mill-mewt,
int urejtna li ġejt fostna biex il-bnedmin ikollhom il-ħajja,
u ħajja bil-kotra:
eħles mill-mewt lil dawn il-magħżulin tiegħek
li ser jirċievu l-Magħmudija;
biegħed minhom l-ispirtu tal-ħażen,
u permezz ta' l-Ispirtu tiegħek għajn tal-ħajja,
agħti lilhom il-fidi, it-tama u l-imħabba,
biex hekk jgħixu maqgħudin miegħek
u jkollhom sehem mill-glorja tal-qawmien.
Amen.

Issa ċ-ċelebrant jagħmel ir-rit tal-effetah lil dawk li ser jirċievu l-magħmudija.

Ċelebrant:
Sidna Ġesù li ta s-smigħ lit-torox u l-kelma lill-imbikkmin, jagħti lilek N.N. il-grazzja li ma ddumx ma tkun tista' tisma' b'widnejk il-kelma tiegħu u tilqagħha, u tistqarr bil-fomm il-fidi tiegħek, biex tfaħħar u ssebbaħ lil Alla l-Missier.
Amen.

Issa tista' tingħad din it-talba bħala talba tal-fidili:

Ċelebrant:
Ejjew nitolbu għal dawk li ser jirċievu s-sagrament tal-Magħmudija biex permezz tal-mewt u l-qawmien ta' Kristu jitwieldu għall-ħajja ġdida.

1. Biex il-fidi tagħhom tiġi dejjem msaħħa permezz ta' l-eżempju u x-xhieda tal-ġenituri tagħhom. Nitolbu.

2. Biex jgħixu d-don tal-magħmudija li ser jirċievu tul ħajjithom kollha. Nitolbu.

3. Biex dejjem jaħarbu l-kruha tad-dnub u jgħixu l-ħajja tal-grazzja. Nitolbu.

4. Biex dawk li jinsabu fil-hemm minħabba l-mewt ta' xi ħadd għażiż għalihom isibu fi Kristu rxoxt tama u sabar. Nitolbu.

5. Biex aħna li minn hawn u ftit jiem oħra ser niċċelebraw il-misteru l-kbir tal-Għid nifhmu x'ġabilna Kristu permezz tal-mewt u l-qawmien tiegħu. Nitolbu.

6. Biex f'dawn il-jiem li fadal tar-Randan inħallu lil Alla jġeddidna u jibdlilna qalbna u moħħna, biex tassew insiru xbieha tiegħu. Nitolbu.

Ċelebrant:
Inroddulek ħajr, Mulej, tar-rigal tal-magħmudija; għinna sabiex ngħixuha skond il-qalb tiegħek. Bi Kristu Sidna. Amen.

Jiġi rreċtat il-Kredu u titkompla l-quddiesa bħas-soltu bl-offertorju.

WERREJ

Kelmtejn qabel 2

1. Il-Liturġija tal-Kelma tal-Ħdud tar-Randan - Sena A 3

2. Lectio Divina tal-Vanġeli tal-Ħdud tar-Randan - Sena A
(Dun Joseph Bajada) 4

3. Riflessjonijiet għall-Omelija tal-Ħdud tar-Randan Sena A
(Dun Joseph Sultana) 30

4. Ċelebrazzjoni Komunitarja tas-Sagrament tal-Qrar
(Dun Tonio Galea) 43

5. Mixja mal-Ħdud tar-Randan tas-Sena A lejn il-Velja ta' Sibt il-Għid
(Dun Nazju Borg) 52

5.1. Preżentazzjoni tat-trabi li se jirċievu l-magħmudija 53
(L-ewwel Ħadd)
5.2. L-Ewwel Skrutinju: it-Talba ta' l-Eżorċiżmu 55
(It-tielet Ħadd)
5.3. It-Tieni Skrutinju: it-Talba tad-Dawl u t-Talba tal-Missierna 57
(Ir-raba' Ħadd)
5.4. It-Tielet Skrutinju: it-Talba ta' l-Effetah u l-bews tal-Ktieb tal-Vanġelu 59
(Il-ħames Ħadd)